

Vizuālā māksla 1.–9. klasei

Mācību priekšmeta programmas paraugs

Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/1/002
Kompetenču pieeja mācību saturā

Vizuālā māksla

1.–9. klasei

Mācību priekšmeta programmas paraugs

Mācību priekšmeta programmas paraugs ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” (turpmāk – Projekts) ietvaros.

Mācību satura izstrādi pirmsskolas, pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē Projektā vadīja **Dace Namsone** un **Zane Oliņa**.

Mācību priekšmeta programmas parauga izstrādi un sagatavošanu publicēšanai Projektā vadīja **Rita Dementjeva** un **Inga Krišāne**.

Mācību priekšmeta programmas paraugu izstrādāja **Austra Avotiņa**, **Laura Pole**, **Līva Puļķe**, **Zane Siliņa** un **Dace Visnola**.

Mācību priekšmeta programmas parauga izstrādē piedalījās **Bruno Bahs**, **Ilze Briška**, **Indra Ķempe** un **Gunta Vēvere**.

Mācību priekšmeta programmas paraugu izvērtēja ārējie eksperti: mācību satura recenzente **Meldra Sevele** un zinātniskā recenzente **Ilze Vītola**.

Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm, kas piedalījās mācību satura aprobācijā.

ISBN **978-9934-540-44-8**

Saturs

levads	4	Pielikumi	156
Mērķis un uzdevumi	6	1. pielikums. Mācību priekšmetu programmu paraugos lietotie kodi	156
Mācību saturs	7	2. pielikums. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi	157
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	8	3. pielikums. Skolēnam attīstāmie ieradumi vizuālās mākslas mācību priekšmeta apgūvē	162
1. klase	13	4. pielikums. Vizuālās mākslas programmas tematu pārskats	163
2. klase	27	5. pielikums. Tematu apkopojums kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā 1.–9. klasei	165
3. klase	42	6. pielikums. Mācību satura apguves progresija vizuālajā mākslā	173
4. klase	56	7. pielikums. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi	175
5. klase	71		
6. klase	87		
7. klase	103		
8. klase	120		
9. klase	136		

Ievads

Mācību priekšmeta programmas struktūra

Mācību priekšmeta programmas (turpmāk – programma) paraugs vizuālajā mākslā ir veidots, lai palīdzētu skolotājiem īstenot Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumos Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā.

Programmā iekļauti:

- mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi;
- mācību saturs;
- mācību satura apguves norise;
- mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni;
- ieteikumi mācību darba organizācijai.

Katram programmas tematam piedāvāti gan plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, gan to apguvei aptuveni paredzētais laiks, izmantojamās mācību metodes un nepieciešamie mācību līdzekļi. Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu apkopojošs uzskaitījums pievienots 7. pielikumā.

Programmā mācību saturs ir veidots atbilstoši standartā noteiktajiem kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, no tiem atvasinot mācību priekšmetā apgūstamos plānotos sasniedzamos rezultātus katrā klasē.

Mācību satura apguves norisē parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apgūvē, izpratnes veidošanā, kā arī prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Ieteicamā mācību satura apguves norise veidota ar detalizētiem tematiem. Katrā tematā ir norādīti plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, to skaitā **ziņas** (apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām), **prasmes**, **vērtībās balstīti ieradumi** un **kompleksi sasniedzamie rezultāti** (raksturo skolēna spēju koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās). Katra temata ietvarā iekļautas arī nozīmīgākās skolēna darbības, kas nepieciešamas

šo rezultātu sasniegšanai. Vizuālās mākslas priekšmeta programmas tematu pārskats pievienots 4. pielikumā. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas tematu pārskats pievienots 5. pielikumā.

Programma veidota, paredzot, ka mācību priekšmeta apguvei 1.–3. klasē tiks atvēlētas 174 stundas, 4.–6. klasē tiks atvēlētas 105 stundas, bet 7.–9. klasē – 105 stundas. Taču skolai ir iespējams mācību darbu organizēt arī citādi – saskaņā ar standartu par 10 % (par 25 % valsts ģimnāzijām) samazinot vai palielinot stundu skaitu mācību priekšmetā. Ieteikumus mācību darba organizācijai skatīt programmas sadaļā “Ieteikumi mācību darba organizācijai”.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Skolotāji var izvēlēties šo programmu vai arī pēc šī parauga izstrādāt savu programmu.

Mācību satura un pieejas akcenti

Pamatizglītības satura īstenošanas mērķis ir vispusīgi attīstīts un lietpratīgs skolēns, kurš ir ieinteresēts savā intelektuālajā, sociāli emocionālajā un fiziskajā attīstībā, dzīvo veselīgi un droši, mācās ar prieku un interesi, sociāli atbildīgi līdzdarbojas sabiedrības norisēs un uzņemas iniciatīvu, ir Latvijas patriots.

Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas reālās dzīves mainīgās situācijās. Tā ir spēja adekvāti lietot mācīšanās rezultātu noteiktā kontekstā (izglītības, darba, personiskajā vai sabiedriskajā politiskajā). Lietpratība jeb kompetence ir kompleksa – tā ietver zināšanas, izpratni, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās.

Lai katrā mācību priekšmetā ikvienam skolēnam nodrošinātu mūsdienīgas lietpratības izglītību, būtiski ikvienam skolotājam neatkarīgi no mācību priekšmeta plānot un vadīt skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu, domāt par mācīšanos un sasniegto rezultātu; veidot fiziski un emocionāli drošu mācību vidi; regulāri sadarboties ar kolēģiem, kopīgi plānojot mācību satura īstenošanu un sekojot katra skolēna attīstības dinamikai, un veikt nepieciešamos uzlabojumus mācību procesā, ņemot vērā katra skolēna individuālās mācīšanās un attīstības vajadzības.

Vizuālās mākslas mācību priekšmeta programma veidota, īpaši ņemot vērā nozīmīgus kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas mācību satura un pieejas akcentus.

- Mācību saturs un tā apguvei plānotais mācību process jomas mācību priekšmetos veidots, ņemot vērā kopīgās mākslu raksturojošās pazīmes un to nozīmi kultūras izpaušmēs.
- Realizēt skolēna pašizpaušmi konkrētā mākslas veidā tā, lai skolēnam veidotos kompleksa kultūras izpratne un konkrētas zināšanas un prasmes tiktu apgūtas primāri vienā mācību priekšmetā, taču citos jomas priekšmetos tās tiktu attīstītas un papildinātas.
- Mācīšanās primāri plānota kā kultūras piedzīvošana klātienē gan iepazīstot konkrēto mākslas veidu (literatūru, vizuālo mākslu, mūziku, teātra mākslu) tā profesionālajās izpaušmēs mūsdienās un vēsturiskā attīstībā, gan skolēnam pašam mērķtiecīgi darbojoties un iepazīstot konkrētā mākslas veida izteiksmes līdzekļu nozīmi ideju atklāšanai

pašizpaušmē; tas nepieciešams, lai nodrošinātu skolēnam nepastarpinātu informācijas ieguvu, iespēju veidot savu izpratni, darbojoties praktiski.

- Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā skolēns, apgūstot katra mākslas veida specifiskās prasmes, veido un attīsta atbilstošus ieradumus.
- Attīstot jaunrades un uzņēmējspējas, sadarbības un pašvadītas mācīšanās caurviju prasmes, lielu nozīmi ierādot sociāli emocionālajam mācīšanās procesam; pārējās caurviju prasmes attīstot mācību procesā pakārtoti un atbilstoši mākslas veida specifikai, veidojot estētisko, emocionālo, radošas darbības un mērķtiecīgas sadarbības pieredzi.
- Sniedzot mērķtiecīgu atbalstu un īpašu nozīmi pievēršot regulāram, sistemātiskam un jēgpilnam skolēna un skolotāja refleksijas procesam.

Vizuālās mākslas priekšmeta programma veidota, īpaši ņemot vērā šādus mācību satura un pieejas akcentus.

- Visi skolēni tiecas sasniegt visus paredzētos sasniedzamos rezultātus, kuri formulēti tā, lai ikviens varētu sasniegt augstu snieguma līmeni un lai to varētu darīt, ejot atšķirīgu ceļu, piemēram, individuāli izvēloties izpildes tehnikas jaunrades darbiem.
- Tā kā vizuālā māksla ir mācību priekšmets, kurā skolēni pastiprināti nodarbojas gan ar mākslas pētniecību, gan jaunradi, tad nepieciešams plānot procesu, apvienojot vairākas stundas un nodrošinot iespēju apmeklēt muzejus un izstādes, kā arī praktiskai jaunradei nodrošināt atbilstošus speciālus apstākļus darbam ar dažādiem materiāliem un tehnikām.
- Praktisko darbu veikšanai, kur tas iespējams, skolēnus ieteicams dalīt divās līdzīgās grupās, lai skolotājs varētu veltīt pietiekami daudz laika skolēnu mācīšanās atbalstam.
- Skolotājs ir procesa virzītājs, iesakot, kā nonākt līdz idejai, kā to mērķtiecīgi izpaust ar atbilstošiem izteiksmes līdzekļiem un kādi materiāli un tehnika tam būtu piemērota. 1.–3. klases skolēni to dara skolotāja vadībā, 4.–6. klases skolēni to dara kopā ar skolotāju, bet 7.–9. klases skolēni to dara patstāvīgi skolotāja uzraudzībā. Lai nodrošinātu ilgāku idejas pilnveides ciklu un veidotu izpratni par vizuālās mākslas nozīmi kopumā, īpaši svarīga ir sadarbība ar kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā un citu mācību jomu, jo īpaši ar tehnoloģiju, sociālās un pilsoniskās un valodu mācību jomu skolotājiem.

Mērķis un uzdevumi

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas mērķis skolēnam ir – skolēns praktiski darbojas, iztēlojas un gūst prieku jaunrades procesā, atklāj un pilnveido savus radošos talantus, zināšanas, prasmes un tehnikas dažādos mākslas veidos, vērtē un interpretē daudzveidīgus radošās izpaušmes veidus, mācoties izprast kultūras atšķirības un veidojot savu kultūras identitāti, piedzīvo klātienē kultūras notikumus, gūstot emocionālo un estētisko pieredzi un attīstot personiskās kultūras vajadzības, līdzdarbojas kultūras mantojuma saglabāšanā un tradīciju pārmantošanā.

Vizuālās mākslas mācību priekšmets veido skolēna kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā pratību līdztekus literatūras, mūzikas un teātra mākslas mācību priekšmetiem.

Vizuālās mākslas mācību priekšmeta apguves mērķis skolēnam ir skaistuma izpratnes, estētiskās gaumes un vizuālizpratnes mērķtiecīga pilnveide. Ciešā sadarbībā ar citiem kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas priekšmetiem – mūziku, literatūru un teātra mākslu – vizuālās mākslas priekšmeta mērķis ir ieinteresēta mākslas pētnieka pieredzes izveide, kas ļautu atpazīt un vadīt savas emocijas, izjūtas un domāšanu, paaugstinātu personīgās radošās prasmes, ietekmētu kopējo dzīves kvalitāti un dotu iespēju izvēlēties, kā reaģēt uz aktuālajiem procesiem sabiedrībā.

Vizuālās mākslas mācību priekšmeta uzdevumi ir dot iespēju skolēnam

- radošajā darba procesā strādāt droši un rīkoties atbildīgi, izvēloties idejas realizācijai atbilstošus izteiksmes līdzekļus, materiālus, tehnikas un paņēmienus;
- savu jaunrades darbu secīgi plānot, mērķtiecīgi realizēt, pabeigt un izvērtēt tolerantā diskusijā;
- izmantot radošās domāšanas procesu kā problēmrisināšanas veidu;
- pamatot mākslas darba atbilstību idejai, personiskajai vai sabiedrības aktualītei un vēlamajai ietekmei uz skatītāju;
- iepazīties ar vizuālās mākslas speciālajiem jēdzieniem, mākslas vēstures periodiem un ievērojamākajiem autoriem;
- apmeklēt mākslas un kultūras pasākumus, izstādes un muzejus, apkopot savu pieredzi.

Mācību saturs

Mācību saturs ir veidots, fokusējoties uz skolēnam būtisko, lai veidotos lietpratība (kompetence) kā komplekss skolēna mācīšanās rezultāts ilgākā periodā. Obligātā mācību satura strukturālo ietvaru veido četras lielas idejas (Li). Katrai no tām atbilst plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti obligātā satura apguvei visā jomā kopumā un katrā priekšmetā. Sasniedzamie rezultāti ietver būtiskāko pamatjēdzienu apjomu un saturu, kas skolēnam jāapgūst, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Tie ir skolēnam sasniedzamie galvenie mācību rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības pakāpi.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas lielās idejas, par kurām skolēns veido izpratni arī vizuālajā mākslā.

1. lielā ideja “Katram mākslas veidam ir tam raksturīgi izteiksmes līdzekļi” nozīmē, ka ir dažādi mākslas veidi un katram no tiem ir citi izteiksmes līdzekļi, kas, lietoti mērķtiecīgās kombinācijās, veido mākslas darbu – vizuālajā mākslā, mūzikā, literatūrā un teātra mākslā. Vizuālajā mākslā šajā idejā nozīmīgi ir sasniegt prasmi raksturot dažādu vizuālās mākslas veidu (glezniecības, grafikas, tēlniecības, arhitektūras, dizaina un audiovizuālās mākslas) vizuālos izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus un spēt paredzēt to ietekmi uz galarezultātu, kā arī izvērtēt un kombinēt tos atbilstoši radošā darba mērķim un idejai.

2. lielā ideja “Ideju, emociju un viedokļa paušanā nepieciešama drosme, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas” aptver to, ka katra mākslas darba sākums ir ideja un tās realizācijai vajadzīga pārliecība, kas pārtop jaunrades darbā, ja autoram ir drosme, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas. Vizuālajā mākslā būtiski ir spēt analizēt ideju radīšanas procesu, attīstīt prasmi izmantot daudzveidīgus radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanai, mākslinieciskā tēla papildināšanai izmantot tekstu, skaņu, attēlu, kustību un dažādas tehnoloģijas.

3. lielā ideja “Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskās inovācijas” ir par radošu darbību, tā veido kontekstu praktiskām darbībām un skaidro, kādā nolūkā un no kā iedvesmojoties tiek veidoti mākslas darbi, kādēļ tie tiek radīti tieši tādi un kāda ir to nozīme katra indivīda identitātes apziņā. Vizuālajā mākslā skolēns, ievērojot paša plānotā radošā procesa soļus, daudzveidīgi izmanto mākslinieciskos un/vai tēlainās izteiksmes līdzekļus

atbilstoši ieceres mērķim, apvieno audiālos un vizuālos, divdimensiju un trīsdimensiju mākslas veidus radoša darba izveidē un, apgūstot citu kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas mācību priekšmetu uzdevumus, eksperimentē, piemēram, raksta dzeju, prozas vai dramaturģijas tekstu, sacer skaņdarbu literāram tekstam vai animācijas filmai, veido iestudējumu un tā noformējumu un mērķtiecīgi izmanto digitālās tehnoloģijas.

4. lielā ideja “Mākslas darbi rodas noteikta laikmeta un kultūras mijiedarbībā. Tie veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni un spēj radīt pārmaiņas sabiedrībā” ir par mākslas nozīmi un uztveri. Šie sasniedzamie rezultāti rada izpratni par to, kā dažādu laikmetu politiska un sociālā dzīve ir ietekmējuši mākslu, kā inovatīvi un radoši darbi var ietekmēt vidi un sabiedrību, tās izpratni par pasauli, vērtībām un kultūras mantojumu. Atbilstoši šai idejai vizuālajā mākslā skolēns mācīsies atšķirt un izvēlēties savām interesēm atbilstošus, augstvērtīgus mākslas darbus, analizēt un aprakstīt mākslas darbu formu un estētiskos aspektus, interpretēt darbus to veselumā (saturs un forma). Nozīmīgi ir iegūt prasmi vērtēt mākslas darba un tā autora ietekmi un atbildību sabiedrības uzskatu veidošanā.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā un no tiem atvasinātie sasniedzamie rezultāti mācību priekšmeta programmā ir kompleksi – galarezultāts veidojas darbībā, kura ietver gan mācību jomas zināšanas, izpratni un pamatprasmes, gan caurviju prasmes, gan vērtībās balstītus ieradumus. Katra mācību priekšmeta skolotāja viens no uzdevumiem ir visu to attīstīt.

Caurviju prasmju apguve un izmantošana ikdienā ir nozīmīgs priekšnoteikums dziļākas izpratnes veidošanai mācību priekšmetā. Vingrinoties izmantot caurviju prasmes mācību priekšmetam specifiskos veidos un situācijās, skolēns vienlaikus ir ieguvis vispārīgas prasmes, kuras varēs izmantot visu dzīvi.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi, pievienoti 2. pielikumā. Skolēnam attīstāmie ieradumi vizuālās mākslas mācību priekšmetā pievienoti 3. pielikumā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Vērtēšanas pieeja un pamatprincipi

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastās situācijās un lietpratība, ir esošās vērtēšanas prakses pārvērtēšana, atbilstoši saskaņojot vērtēšanas mērķi, formu un saturu.

Vērtēšanas uzsvars mainās no skolēna mācību sasniegumu novērtēšanas uz vērtēšanu, lai uzlabotu mācīšanos. Vērtēšana, lai uzlabotu mācīšanos, ir efektīvas atgriezeniskās saites sniegšana skolēnam, dodot viņam iespēju un laiku uzlabot savu sniegumu atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem un vērtēšanas kritērijiem.

Vērtēšana primāri ir neatņemama mācīšanās sastāvdaļa, kas ļauj plānot gan skolotājam, gan skolēnam uzlabojumus mācību procesā, nevis tikai vērtējuma izlikšana, piemēram, atzīmes veidā.

Vērtēšanas uzsvaru maiņa ir svarīga arī skolas līmenī. Kļūst nozīmīgi veidot sistēmas, kas ļauj sekot līdzi katra skolēna izaugsmei un sniegt atbalstu tieši tajā laikā un vietā, kur tas ir nepieciešams.

Vērtēšanai standartā ir noteikti šādi pamatprincipi.

1. Sistēmiskuma princips – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums.
2. Atklātības un skaidrības princips – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji.
3. Metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus.
4. Iekļaujošais princips – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam.
5. Izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

Vērtēšanas norises laiku mācību procesā un biežumu, saturu, uzdevuma veidu, vērtēšanas formu un metodiskos paņēmienus, vērtēšanas kritērijus, vērtējuma izteikšanas veidu un dokumentēšanu izvēlas atbilstoši vienam no trim vērtēšanas mērķiem – diagnosticējošā, formatīvā vai summatīvā vērtēšana. Informācija par tiem ir apkopota tabulā.

Vērtēšanas veidi Vērtēšanas aspekti	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas mērķi	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību procesa plānošanai un pilnveidei, piemēram, turpmāko plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei.	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnam un skolotājam, lai uzlabotu skolēna sniegumu un plānotu turpmāko mācību procesu. Veicināt skolēna mācību motivāciju attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistot viņu vērtēšanas procesā.	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību rezultāta novērtēšanai un dokumentēšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī, piemēram, lai uzlabotu skolēna sniegumu, izvērtētu mācību procesā izmantotās metodes, pieņemtu lēmumus par turpmāko darbu.
Norises laiks mācību procesā un biežums	Ieteicams veikt temata, mācību kursa vai mācību gada sākumā.	Veic mācību procesa laikā. Skolotājs to organizē pēc nepieciešamības.	Veic mācīšanās posma (piemēram, temata, vairāku tematu vai temata loģiskās daļas, mācību gada, izglītības posma vai pakāpes) noslēgumā.
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācīšanās posmā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, kas būtiski nepieciešami turpmākā mācību satura apguvē.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma laikā.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma noslēgumā.
Vērtēšanas uzdevumu veidi	Uzdevuma veidu skolotājs izvēlās atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam. Tas var būt, piemēram, atbilžu izvēles uzdevums, īso atbilžu uzdevums, strukturēts uzdevums, esejas tipa uzdevums, uzdevums, kas ļauj skolēnam demonstrēt savu sniegumu darbībā vai izstrādājot produktu.		
Vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	Mutiski, rakstiski, praktiski vai kombinēti. Novērošana, saruna, aptauja, uzdevumu risināšana, darbs ar tekstu, demonstrējums, vizualizēšana, esēja, projekts, diskusija, etīde u. tml.		
Vērtētājs	Skolotājs un/vai skolēns atbilstoši izstrādātajiem vērtēšanas kritērijiem.		
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtēšanas objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā skolotājs atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam, vērtēšanas formai un metodiskajam paņēmienam. Kritēriju izstrādē un vērtēšanā var iesaistīt skolēnus, lai pilnveidotu skolēna pašvadītas mācīšanās prasmes.		
Vērtējuma izteikšanas veids un dokumentēšana	Vērtējumu izsaka, dokumentē un komunicē atbilstoši mērķauditorijai (piemēram, skolēns, kolēģis, atbalsta personāls, skolas vadība, vecāks), lai mērķtiecīgi atbalstītu skolēna mācīšanos un sekotu līdzi skolēna sniegumam ilgtermiņā. Vērtējumu var izteikt apguves līmeņos, procentos, punktos, ieskaitīts/neieskaitīts u. tml.	Vērtējumu 1.-3. klasē izsaka apguves līmeņos atbilstoši nozīmīgākiem plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem mācību jomā, 4.-9. klasē vērtējumu izsaka 10 ballu skalā katrā mācību priekšmetā.	

Vērtēšanas saturs, kritēriji, formas un metodiskie paņēmieni

Mācību priekšmeta programmā tematu ietvaros izdalīti četru veidu skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti: ziņas, prasmes, vērtībās balstīti ieradumi, komplekss sasniedzamais rezultāts. Plānojot vērtēšanu, skolotājam svarīgi izvēlēties plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam atbilstošus, kritērijus, metodiskos paņēmienus un vērtēšanas formas.

Ziņas apguve parāda skolēna izpratni. Tā attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem. Piemērs: “Ikdienā lietotās zīmes var pamanīt un atpazīt mākslas darbos reālajā un digitālajā vidē.” Plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns parāda, veicot uzdevumus, risinot problēmas, piedaloties sarunās vai diskusijās, u. tml. Piemērs: “Attēlos meklē zīmes un meklē atbildes uz jautājumiem par to, ko dažādas zīmes nozīmē darba autoram un ko – skatītājam, kas mainās, ja zīmes ieliek citā kontekstā.” To vērtē atbilstoši kritērijiem.

Prasmju apguvi skolēns demonstrē darbībā (piemēram, plāno, lieto, dokumentē, skicē, izvērtē u. c.); to vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu konkrētās prasmes apguvei. Piemērs: “Atrod, atpazīst un nolasa vizuālu informāciju digitālā vidē.”

Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā; tos vērtē, novērojot skolēna darbību ilgākā laika posmā, īpaši situācijās, kas ietver izvēles iespējas. Piemērs: “Attīsta ieradumu radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas.” Ieradumus vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu.

Kompleksu sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns demonstrē darbībā. Kompleksam sasniedzamajam rezultātam raksturīgs vairāku pazīmju kopums, ko vērtē, izvirzot atbilstošus kritērijus. Kompleksu sniegumu vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu. Kompleksa sasniedzamā rezultāta piemērs: “Radoši izmantojot dažādus jaunrades darbu izveidei nepieciešamus materiālus un tehnikas, veido savu darbu, dokumentējot darba tapšanas procesu, komentē svarīgākos ieguvumus”. Kompleksa sasniedzamā rezultāta vērtēšanai izmanto dažādas formas: rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai grupas projekts u. c.

Vizuālās mākslas mācību priekšmetā svarīgi vērtēt gan ideju, gan darba procesu, gan skolēna jaunrades darbu kā procesa rezultātu, gan viņa prasmi to prezentēt, aizstāvēt, skaidrot un aprakstīt. Svarīgi rosināt un dot iespēju skolēnam sekot līdzī savai idejai, mērķim un uzdevumiem un regulāri izvērtēt paveikto, lai nepieciešamības gadījumā veiktu uzlabojumus, reflektēt par savu mācību procesu un darba rezultātu.

Ieteikumi mācību darba organizācijai

Mācību procesu vizuālās mākslas stundās vislabāk organizēt t. s. dubultstundu sistēmā, lai mērķtiecīgi izmantotu visas radošā procesa iespējas, ietverot praktisku radošo darbību, mākslas pētniecību un patstāvīgos eksperimentus.

Programma veidota kā ieteikums, pieņemot, ka mācību priekšmeta apguvei 1. klasē tiks atvēlētas 35 mācību stundas, 2. klasē – 70 mācību stundas, 3. klasē – 70 mācību stundas, 4. klasē – 35 mācību stundas, 5. klasē – 35 mācību stundas, 6. klasē – 35 mācību stundas, 7. klasē – 35 mācību stundas, 8. klasē – 35 mācību stundas un 9. klasē – 35 mācību stundas.

Visos tematos paredzēts mācību procesā iepazīto, izmēģināto apkopot, zīmējot, skicējot un fotografējot idejas, plānus, struktūras, infografikas, domu kartes, veidojot teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm, vizuāli fiksēt iztēlē radītas vīzijas. Skolotāja uzdevums ir atbalstīt, dodot padomus, kā visu to sistematizēt un veidot savas darbības *portfolio* jeb lietpratības pierādījumu dienasgrāmatu.

Vizuālās mākslas apguvei nepieciešama speciāli aprīkota telpa un darbnīcas telpa ar visiem vajadzīgajiem instrumentiem un materiāliem. Skolēniem nepieciešami dažādi kvalitatīvi mācību darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejamas un izmantojamas atbilstoši mācību darba koncepcijai. Par mērķtiecīgu mācību vidi jāuzskata arī apkārtnē, pagalmā, citā ārtelpā un muzeju un izstāžu telpās gan skolā, gan ārpus tās. Situācijas izvēli nosaka sasniedzamais rezultāts un konkrēti jāēģlīnī uzdevumi, kas veicami dažādās vietās, to skaitā dažādos kultūrvēsturiskos objektos.

Vizuālās mākslas mācību procesa realizācijai minimālais mācību līdzekļu un vides nodrošinājums ietver krāsu zīmuļus, dažādas cietības grafīta zīmuļus, flomāsterus, dažādus krāsainus krītiņus, skīču papīru, zīmuļu asināmo, dzēšgumiju, akrila vai guaša krāsu komplektu, paletes sagataves, dažāda izmēra otas, A3 formāta papīru/kartonu, uz kura gleznot, šķēres, līmi, plēvi galda noklāšanai un ūdens trauku. Tematu ietvaros tas apzīmēts kā **“pamatkomplekts”**. Kopumā visi mācību satura apguvei izmantojamie, vizuālajai mākslai specifiskie mācību līdzekļi apkopoti 7. pielikumā.

Noteiktu mācību projektu realizācijai vizuālās mākslas apguvē nepieciešama mērķtiecīgi izvēlēta sadarbība, vienlaikus apgūstot arī citu mākslas veidu mācību priekšmetu (literatūra, mūzika, teātra māksla) un citu mācību jomu mācību priekšmetu saturu. Ieteicams vienu reizi mācību gada vai mācību posma ietvaros organizēt skolas līmeņa jaunrades projektu.

Mācību satura apguves norise

Mācību satura temati sakārtoti tā, lai secīgi tiktu apgūtas dažādas vizuālās mākslas tehnikas un veicināta izpratne par mākslas daudzveidību, materiālu un tehniku plašajām iespējām, un lai iepazīšanās ar šo daudzveidību notiktu ritmiski un pakāpeniski, lai katrā klasē būtu iespēja pilnveidot savu lietpratību daudzveidīgos jaunrades darbos, arvien padziļinot izpratni arī par idejas un satura nozīmi mākslā.

Programmā piedāvātie 1.–9. klasēm paredzētie temati ir veidoti, definējot tematiskās interešu grupas, pakāpeniski saskaņojot tās ar citu mākslas veidu mācību priekšmetu saturu, kā arī apzinoties iespējamās atbalsta punktus citu jomu mācību priekšmetos. Katram skolotājam ir iespēja patstāvīgi organizēt tematu apguves secību atbilstoši sadarbības sistēmai savā skolā, individualizējot mācīšanās procesu, to piemērojot skolēnu interesēm, spējām un prioritātēm. Tematu secību un tiem atvēlēto stundu skaitu mācību gada ietvaros var mainīt. Kopējam pārskatam vizuālās mākslas programmas tematu pārskats pievienots 4. pielikumā, bet, lai atvieglotu sadarbības plāna izveidi, 5. pielikumā pievienots visas kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas tematu apkopojums.

Prasmju attīstība, satura apguves pēctecība un organizācija pārskatāmā veidā sakārtota 6. pielikumā. Tas nepieciešams, lai skolēns kopā ar skolotāju varētu izsekot tematu ietvaros formulēto un paredzēto sasniedzamo rezultātu praktiskajiem un vizuālajai mākslai nozīmīgākajiem apgūstamā satura aspektiem. Ir būtiski sekot tam, lai skicēšana būtu mērķtiecīga un notiktu, ikvienu jaunu tematu uzsākot. Būtiski pakāpeniski skolēniem palīdzēt iepazīties ar visiem vizuālās mākslas veidiem un sekot, lai to izpratnei nepieciešamās prasmes, zināšanas un izpratne attīstītos pakāpeniski. Piemēram, sākot apgūt portreta izveides principus no pirmā temata (1.1.) un turpinot to apgūt, lai piektajā tematā 9. klasē varētu mērķtiecīgi un argumentēti diskutēt par pašportretu kā identitātes izpaušmi (9.5.). Ieteicams saglabāt 1. klases darbu līdz 9. klasei un veidot izstādi, pamatskolu beidzot. Lai apguves secībai būtu vieglāk sekot, kā atbalsts programmas piedāvājumā iekļauts 6. pielikums, kurā secīgi akcentēts galvenais katrā izglītības posmā – no 1. līdz 3. klasei, no 4. līdz 6. klasei un no 7. līdz 9. klasei – visās vizuālās mākslas priekšmeta satura sastāvdaļās: tehnikās un paņēmienos, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļos, kompozīcijā, jaunrades darbos, vizuālās mākslas veidos, mākslas stilos un virzienos.

Katrā tematā skolēni veido kādu jaunrades darbu, izmantojot dažādas tehnikas un iedvesmojoties no dažādiem mākslas un ikdienas dzīves, apkārtnes vērojumiem. Skolēnu jaunrades darbus vērtē pēc vienotiem jaunrades darba vērtēšanas kritērijiem, pievēršot

uzmanību skolēna idejai, tehnikas un materiālu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlei un realizācijai, lietotajiem kompozīcijas izveides paņēmieniem.

Mācību satura apguves norise ietver

- 1) katrā mācību gadā apgūstamos tematus;
- 2) tajos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus;
- 3) apguvei paredzēto laiku;
- 4) nepieciešamās skolēna darbības sasniedzamo rezultātu apguvei;
- 5) tematu apguvei izmantojamās mācību līdzekļus un metodiskos paņēmienus.

Šajā sadaļā ar detalizētu tematu ietvaru palīdzību parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apgūvē, izpratnes veidošanā, prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Katra temata ievadā parādīta tematu secība viena mācību gada apjomā un konkrētā temata vieta tajā. Programmā lietoto kodu skaidrojums pievienots 1. pielikumā.

Katra temata ietvarā iekļauta šāda informācija.

Temata ietvara struktūras paraugs

Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums
----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Temata apguvei ieteicamais laiks

Temata apguves mērķis – tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu kopums un kādēļ ir svarīgi to apgūt.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
Zināšanas un izpratne, kādu skolēns būs ieguvis temata apguves rezultātā, pakāpeniski veidojot izpratni par. Iekavās norādīts kods standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulā, uz kuru lielo ideju attiecas konkrētā ziņa.	Mācību priekšmetam specifiskās un vispārīgās jeb caurviju prasmes, ko skolēns apgūs attiecīgajā tematā.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Gala rezultāts darbībā, risinot problēmas mainīgās reālās dzīves situācijās, ietverot izpratni un pamatprasmes mācību priekšmetā, caurviju prasmes un vērtībās balstītus ieradumus. Iekavās norādīts kods no standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulas.	Vērtībās balstīti ieradumi, kuru attīstīšanai plānots pievērst pastiprinātu uzmanību attiecīgajā tematā.

Jēdzieni – nozīmīgākie jēdzieni, par kuriem skolēns gūs izpratni tieši šajā tematā.

Temata apguves norise – tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvei nepieciešamās skolēna darbības. Tabula veidota, grupējot apgūstamos sasniedzamos rezultātus un katrai sasniedzamo rezultātu grupai jeb temata vienumam piedāvājot nepieciešamās skolēna darbības. Tabulā nav uzskaitītas visas iespējamās skolēna darbības, norādīts uzdevumu skaits vai vingrināšanās ilgums vai intensitāte. Galvenā uzmanība pievērsta skolēna darbību veidiem un būtībai.

Apakšgrupas nosaukums	Apakšgrupas nosaukums	Apakšgrupas nosaukums	Apakšgrupas nosaukums	Apakšgrupas nosaukums
Skolēna darbības	Skolēna darbības	Skolēna darbības	Skolēna darbības	Skolēna darbības

Mācību līdzekļi – tieši šī temata apguvei nepieciešamo mācību līdzekļu uzskaitījums.

Starppriekšmetu saikne – norāda, kā skolēns apgūs ar attiecīgo tematu saistītus sasniedzamos rezultātus kontekstā ar citiem mācību priekšmetiem.

Metodiskais komentārs – attiecīgā mācību priekšmeta nozīmīgu saturisku vai metodisku jautājumu skaidrojums, kas aktuāli tieši šī temata apgūvē.

1. klase

1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis. Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
--	---	---	---	---

1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība. Kā es sevi varu attēlot mākslā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: gleznot lielformāta darbu, identificēt savas rakstura īpašības, aktuālās vērtības un personīgās prioritātes.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Pašportrets ir viens no veidiem, kā mākslinieki izsaka savu identitāti. (K.Li.3.) - Katra individualitāte un personība ir temats, kuru atspoguļot radošajā darbā. (K.Li.3.) - Radošajā darbā var kombinēt dažādas tehnikas un paņēmienus. (K.Li.3.) - Strādājot kopā, ir svarīgi citam citu atbalstīt. (K.Li.3.) - Darba procesa un rezultāta novērtēšana, analizēšana un sava viedokļa paušana par pieredzēto. (K.Li.3.)	- Īsteno radošas idejas dažādiem sev aktuāliem nolūkiem, pamatojot to personisko aktualitāti. (K.3.2.1.) - Atšķir vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus (līnija, laukums, forma, krāsa, ritms, apjoms, telpa). Eksperimentē ar katru no tiem un kombinē tos. (K.3.1.2.) - Stāsta par ideju radīšanas procesā gūtajiem atklājumiem, par sava darba veidošanas procesu un tur attēloto. (K.3.2.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Izmantojot informāciju no domu kartes, patstāvīgi veido radošu darbu, iepazīstot pašportretu kā mākslas žanru, tajā atspoguļo savas intereses un vērtības. Komentē savu un citu veikumu. (K.3.1.2.; K.3.3.5.)	- Attīsta ieradumu radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas. (Tikumi – godīgums, drosme; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – godīgums, gudrība, atbildība; vērtība – cilvēka cieņa)
Jēdzieni: pašportrets, personība, siluets, laukums, līnija.	

Temata apguves norise

Dažādu cilvēku attēlojumu izpēte un salīdzināšana	Mākslinieku pašportretu un izteiksmes līdzekļu izpēte	Savas pieredzes, personisko vērtību un interešu izpēte un apkopojums	Radošais uzdevums: pašportreta izveide	Radošā darba izpildes izvērtēšana
- Pārrunā kopīgo un atšķirīgo katra cilvēka izskatā, spriež, kas cilvēkus atšķir citu no cita, lai saprastu, kas ir īpašais katrā pašā. - Diskutē par to, kas atšķirīgs vai līdzīgs ir cilvēku tēlos un no kā tas ir atkarīgs. - Analizē, kā mainās tēls un izskats, ja tiek mainītas nelielas detaļas, apģērbs, mīmika, žesti, stāja u. c.	- Pēta skolotāja piedāvātās mākslas darbu reprodukcijas, lai saprastu, kā mākslinieki parāda savu identitāti un personību. - Analizē mākslinieku darbus un tajos lietotos izteiksmes līdzekļus, lai rastu idejas sava darba veidošanā.	- Sarunājas par iespaidiem mākslas darbu izpētē, komentē domas, izjūtas un emocijas, kas atainotas analizētajos darbos. - Ar skolotāja atbalstu veido domu karti par savu pieredzi, vērtībām un interesēm. - Domu kartē ierakstīto informāciju grupē un izdomā, kā to vizualizēt savā darbā.	- Uz lielformāta papīra, kas piestiprināts pie sienas, cits citam palīdzot, apvelk klasesbiedra auguma kontūru dabīgā lielumā. - Zīmē un iekrāso attēlojumu – precizē detaļas, izvēlas un lieto krāsas un pievieno atribūtus, kas atbilstu personībai.	- Ar skolotāja atbalstu veido radošo darbu skati. - Skates laikā prezentē savu darbu klasesbiedriem. - Pārrunā, kas katram bijis interesantākais vai pārsteidzošākais un vai darbs atbilst konkrētai personībai.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola 2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/maksas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Domu karte. Kas ir domu karte? Kā to izveidot? [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. oktobrī].

Pieejams: <http://domukartes.wordpress.lv/ka-izveidot-domu-karti/>

Daži autori, kuru izstrādātos portretus un pašportretus dažādos glezniecības stilos iespējams izmantot iedvesmai skolēnu jaunrades darbiem: **Marlēne Dimā** (*Marlene Dumas*, Dienvidāfrikas republika, 1953); **Elizabete Peitona** (*Elizabeth Peyton*, ASV, 1965);

Džulians Opies (*Julian Opie*, Apvienotā Karaliste, 1958); **Žans Mišels Baskjā** (*Jean-Michel Basquiat*, ASV, 1960); **Renē Magrits** (*René Magritte*, Beļģija, 1898–1967); **Gistavs Kurbē** (*Gustave Courbet*, Francija, 1819–1877); **Pablo Pikaso** (*Pablo Picasso*, Spānija, 1881–1973); **Maurits Kornēliss Ešers** (*Maurits Cornelis Escher*, Nīderlande, 1898–1972); **Kristīne Luīze Avotiņa** (Latvija, 1983). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Sociālās zinības	Pēta un analizē personības rakstura īpašības, vērtības un prioritātes.
Angļu valoda (pirmā svešvaloda)	Iepazīst savas rakstura īpašības, vērtības un prioritātes un mācās par tām pastāstīt angļu valodā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Veido domu karti uz tāfeles par līdzīgu tēmu, piemēram, klases kolektīvs, skola, pagalms utt., lai radītu izpratni par “domu kartes” veidošanu. Pievērš uzmanību dažādiem izteiksmes līdzekļiem un tam, kā tie palīdz atklāt personas raksturu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana diskusijā, jaunrade, veidojot radošu darbu, un sadarbība darba radīšanā un dialogā par darbiem.

1.1. Es krāsās un linijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
--	--	--	--	---

1.2. Krāsu kompozīcija. Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: kopīgi gleznot radošu darbu, saskaņot krāsas un kompozīciju un sadarboties ar klasesbiedriem kopīga mērķa īstenošanā, apgūstot cieņpilnu attieksmi pret citu darbu, vajadzībām un izpratni par kopīgu uzdevumu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Darba procesā ir tolerants, cieņpilns un gatavs sadarbībai. (K.Li.3.) - Spēj patstāvīgi ievērot darba gaitu/secību darba veikšanā. (K.Li.3.) - Darbu veic ar atbilstošu tehnisku meistarību. (K.Li.1.) - Mākslas darbs kā piedzīvojums, katram par to ir savas idejas, viedoklis un estētiskie uzskati, kas var atšķirties. (K.Li.3.)	- Izmanto krāsu saskaņas lietojumu vizuālā darbā un attīsta krāsu izjūtu kompozīcijas veidošanā. (K.3.1.2.) - Individuāli, pāri vai grupā vienojas par idejas īstenošanas soļiem un eksperimentējot veido radošu darbu. Kopīgi apspriež mākslas darba radīšanas piedzīvojumu. Ievēro un pieņem, ka pastāv atšķirīgi uzskati. (K.3.3.1.) - Izzina un atbilstoši noteiktiem kritērijiem novērtē vizuālās mākslas darbu personisko nozīmību. Pauž savus uzskatus un uzklausa atšķirīgus uzskatus. (K.3.3.5.)
Komplekss sasniegtais rezultāts	Ieradumi
- Eksperimentējot ar vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļiem, mācās tos atšķirt un kombinēt un stāstīt par savu pieredzi. (K.3.1.2.) - Stāsta par ideju radīšanas procesā gūtajiem atklājumiem, prieku, gandarījumu un ieguldījumu kopīgā darbā. Sarunājas un uzklausa citus. (K.3.2.2.) - Atbildīgi izturas pret savu un citu veidotiem darbiem. (K.3.3.4.)	- Attīsta spēju pieņemt citu viedokli un rast kompromisus un ieradumu sadarboties ar citiem, veidot cieņpilnas attiecības un kopīgi radīt. (Tikumi – solidaritāte, tolerance; vērtības – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu apzināties un analizēt savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības, izvērtējot situāciju, atsacīties no nevajadzīgā un cieņpilni rīkoties. (Tikumi – godīgums, atbildība, laipnība; vērtības – cilvēka cieņa, darba tikums)
Jēdzieni: komandas darbs, individuāls, mērķis, krāsu saskaņa, tolerance.	

Temata apguves norise

Dažādu sadarbības veidu iepazīšana un salīdzināšana ar savu pieredzi kopīga darba veikšanā	Savas pieredzes un interešu apzināšana	Radošais darbs: kopīgi radīts gleznojums	Radošā darba izpildes izvērtēšana, strādājot grupā
- Diskutē ar vienaudžiem pāru vai grupu darbā par to, kas nepieciešams labam komandas darbam un kam jāpievērš uzmanība, strādājot grupā vai pāros. - Pārrunā, kā kombinēt idejas, kā apvienot atšķirīgus zīmējumus un skices. - Skolotājs skaidro grupu darba procesa un satura veidojošos komponentus. Norāda uz sadarbības nozīmi kvalitatīva radošā darba realizēšanā un skaidro, kāpēc ir svarīgi dažādi viedokļi un kā tos apvienot.	- Apzina dažādos pienākumus, materiālus un darbību secību kopīgam radošam darbam. - Pārrunā, kādi materiāli būs nepieciešami, kuri pienākumi ir katram grupas dalībniekam. - Veido kopīgā darba saturu. - Savstarpēji apmainās domām un idejām par atbilstošāko kompozīciju, ideju un krāsām, īstenojot kopīgu vizuālu darbu. - Vienojas par krāsu izvēli un kompozīciju darbā.	- Strādā pie kopīga vizuāla darba. - Sadala darba posmus, izveido darba uzdevumu soļus katram. - Uzklausa klasesbiedru idejas, vienojas par turpmāku kopīgu procesa īstenošanu. - Darba procesā grupas dalībnieki ieklausās citos un pauž savu viedokli. - Seko līdzi procesam un tam, kā sader krāsas, kā veidojas kompozīcija un vai tā atbilst iecerei. - Veido vienojošu darba koptēlu ar krāsu, kontūru vai kontrastiem.	- Izvērtē savu un citu devumu grupas darbā. - Reflektē par savu attieksmi un uzvedību darba procesā. - Analizē, vai ir izdevies īstenot kopīgo ideju. - Ar skolotāja palīdzību novērtē darba vizuālos aspektus: krāsu saskaņu, kompozīciju, darba rezultātu salīdzinājumā ar darba ieceri un to, vai izvēlētie izteiksmes līdzekļi, tehnika un kompozīcija atklāj grupas sākotnējo ideju.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts.

Darbu ieteicams pildīt ar akrila vai temperas krāsām, bet var izvēlēties arī citus darba materiālus.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuru darbi balstās uz dažādām krāsu kompozīcijām, kuri strādā komandās (nodarbojas ar mākslas mārketingu) un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu jaunrades darbiem: **Jajoi Kusama** (*Yayoi Kusama*, Japāna, 1929); **Kris Ofili** (*Chris Ofili*, Apvienotā Karaliste, 1968); **Demjens Hērsts** (*Damien Hirst*, Apvienotā Karaliste, 1965); **Kristo un Žanna-Kloda** (*Christo*, 1935, *Jeanne-Claude*, 1935–2009). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Strādā pāros, veicina sadarbības prasmes, skicē un plāno, kā radīt grupas darbu. Kā grupas darbs atšķiras no individuāla darba. Ieteicams modelēt piemērus, kā lietojamas atgādnēs.
Caurviju prasmes	Šajā tematā uzmanība tiek pievērsta šādām caurviju prasmēm: sadarbība un jaunrade. Būtiski skolēniem uzsvērt ieguvumus no sadarbības grupās. Pašiem pamanīt tos un akcentēt. Modelēt piemērus, kā lietojamas atgādnēs.

1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
--	--	--	--	---

1.3. Vizuālas zīmes. Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: zīmēt, izmantojot dažādas vizuālas zīmes, un veidot izpratni par vizuālo vēstījumu veidiem.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Komunikācija iespējama ar attēliem un zīmēm. (K.Li.1.) - Ikdienā lietotās zīmes pamana un atpazīst mākslas darbos reālajā un digitālajā vidē. (K.Li.1.) - Izmantojot atbilstošus vizuālus izteiksmes līdzekļus, ar zīmēm piešķir radošam darbam unikalitāti. (K.Li.1.) - Katrs cilvēks zīmju vizuālo informāciju mēdz izprast citādi. (K.Li.2.)	- Atrod, atpazīst un nolasa vizuālu informāciju digitālā vidē. (K.3.1.3.) - Atpazīst un nosauc latviešu kultūrā izmantotās zīmes. (K.3.1.3.) - Stāsta par jaunatklājumiem un pieredzi, apgūstot jaunu tematu. (K.3.1.2.) - Pēc noteiktiem kritērijiem novērtē mākslas darbu personisko nozīmību. Pauž savus uzskatus un uzklausā atšķirīgus uzskatus. (K.3.3.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Saskata mākslas darbos zīmes un plaši lietotus simbolus reālajā un digitālajā vidē, skaidro to nozīmi, līdzīgo un atšķirīgo. Lieto zīmes un simbolus radošā darbā, izmantojot tiem atbilstošus vizuālus izteiksmes līdzekļus, kuru izvēli pamato. (K.3.1.3.) - Stāsta par radošā darba gaitu un izvērtē savu sniegumu atbilstoši iecerei. (K.3.3.4.)	- Attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – taisnīgums, godīgums, drosmē, atbildība, centība; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu pašizpaušties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, uzdrošināties un nebaidīties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – drosmē, mērenība, atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums, kultūra)
Jēdzieni: digitāls, ķeburu māksla (<i>doodle</i>), vizuāls, zīme, maņas (redze, dzirde, tauste, oža, garša).	

Temata apguves norise

Vizuālo zīmju un to vēstījuma iepazīšana	Pieredzes un ideju apzināšana un jaunu vizuālo zīmju ideju radīšana	Radošā darba izpildes izvērtēšana
- Iepazīstas ar slaidrādi vai attēliem interneta resursos par attēlu, simbolu un zīmju izmantojumu saziņai bez vārdiem. - Skolotājs vada diskusiju par attēlu, simbolu un zīmju vēstījumu un ideju. - Attēlos meklē zīmes un atbildes uz jautājumiem par to, ko dažādas zīmes nozīmē darba autoram un ko – skatītājam, kas mainās, ja zīmes ieliek citā kontekstā. - Apskata slaidrādi par <i>doodle</i> (ķeburu zīmēšana), izpēta, kas tas ir un kādi ir tādu zīmējumu veidošanas principi.	- Digitālajā vidē atrod zīmes, pārliecinās, cik daudz zīmju atpazīst, nosauc tās, mācoties atpazīt un atšķirt simbolus un zīmes. - Praktizē zīmju un simbolu vizualizāciju, zīmējot un skicējot tās. - Salīdzina citu vizuālās asociācijas, mācās saprast, pieņemt citu uztverto un uzzīmēto. - Veido skices ar paša izdomātām zīmēm. - Zīmē, paužot savas idejas un stāstījumu par uzzīmēto, spēj pamatot zīmējumā iekļauto “ķeburu” nozīmi.	- Veido radošo darbu izstādi. - Salīdzina savu darbu ar iecerētā darba skici. - Prezentē sava darba vēstījuma lasījumu klasē, grupās vai pāros, atpazīst un nosauc latviešu kultūrā izmantotās zīmes. - Stāsta par jaunatklājumiem un pieredzi, apgūstot tematu. - Veic darbu novērtējumu: uzdevuma soļi, rezultāts un darba tehniskā izpilde.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, planšetdators vai izdrukas ar attēliem un zīmēm.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Temata apguves laikā radošā darba ierosmei un paraugam ieteicams izmantot resursu – Ķeburu māksla (*Doodle Art*) [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. augustā]. Pieejams: <https://www.pinterest.com/explore/doodle-art/>

Mākslinieki, kuru darbos ietvertas dažādas grafiskās zīmes un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu jaunrades darbiem: **Mets Mullikans** (*Matt Mullican*, ASV, 1951); **Džulians Opies** (*Julian Opie*, Apvienotā Karaliste, 1958); **Takaši Murakami** (*Takashi Murakami*, Japāna, 1962); **Mišels Kreigs Martins** (*Michael Craig-Martin*, Īrija, 1941); **Demjens Hērsts** (*Damien Hirst*, Apvienotā Karaliste, 1965). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Nepieciešams sniegt paskaidrojumus vingrinājuma uzdevumu laikā, lai skolēns vienkāršāk un efektīvāk spētu veikt radošo darbu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā uzmanība tiek pievērsta vairākām caurviju prasmēm: digitālā pratība – lai īstenotu ieceri, izvēlas un izmanto atbilstošus digitālos resursus zīmju atrašanai, jaunrade – patstāvīgi meklē tematam atbilstošus piemērus, izvērtē un izmanto citu idejas, kā arī piedāvā savas, lai iedvesmotu citus.
Papildiespējas	Simbolu un zīmju izpratne var atšķirties dažādās kultūrās, temata ietvaros būtiski uz to norādīt un modelēt piemērus.

1.1. Es krāsās un linijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
--	--	--	--	---

1.4. Ilustrācija. Akvarelis. Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot ilustrāciju akvareļa tehnikā, uzlabojot lasītā teksta uztveri, un novērtēt attēla estētiku un tajā iekļauto saturu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Akvareļu krāsām ir jālieto noteikts daudzums ūdens. (K.Li.1.) - Katrs cilvēks ilustrāciju var saprast citādi. (K.Li.3.) - Ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu. (K.Li.3.) - Tēlu poza un sejas izteiksme palīdz saprast, kā jūtas pasakas varoņi. (K.Li.3.)	- Izvēlas atbilstoši daudz ūdens, lai akvareļu plūdinājums būtu veiksmīgs. (K.3.3.2.) - Apzināti interpretē tēlu emocijas un izjūtas, vērojot to pozas un sejas izteiksmes. (K.3.4.2.) - Dažādas tehnikas lieto konkrētā secībā, piemēram, akvarelis un tikai pēc nožūšanas – flomāsters. (K.3.3.2.) - Izmanto attēlus, lai labāk saprastu tekstu. (K.3.3.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Skolēns spēj izveidot ilustrāciju stāstam, izmantojot akvareļa plūdinājumu. (K.3.3.2.) - Aprakstoši stāsta par mākslas darbā uztveramo (objekti, tēli, sižets) un par to, ko iespējams iztēloties (emocijas, pārdzīvojums, asociācijas). (K.3.4.2.)	- Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, iepazīt vispārcilvēciskas vērtības ikdienas dzīvē, analizējot savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības. (Tikums – atbildība; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu radošajā darbā uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaudoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikums – drosmē; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: ilustrācija, akvarelis, tēls.	

Temata apguves norise

Ilustrāciju nozīmes un to satura atbilstības iepazīšana	Ilustrāciju analizēšana un dažādu tehniku izpēte	Akvareļu plūdināšanas tehnikas izpēte un apguve	Radošais uzdevums: pasakas vizualizēšana, eksperimentējot ar akvareļu plūdinājumiem
- Skolotājs vada sarunu par ilustrācijām: kā ilustrācijas var palīdzēt saprast tekstu. - Meklē paralēles starp tēlu emocijām, aprakstīto noskaņu un ilustrācijās attēloto noskaņu. - Analizē, kā saprast varoņu emocijas, skatoties ilustrācijas (pozas, mīmika, žesti). - Pēta savas emocijas un izspēlē ar kustībām tām atbilstošu izskatu, – kad jūtos bēdīgs, nobijies vai laimīgs. - Mīn citu rādītās emocijas; skolotājs piedāvā spēlēt emociju “mēmo šovu”.	- Kopīgi (pārī vai grupā) apskata labi pazīstamas grāmatu ilustrācijas, piemēram, ilustrācijas A. A. Milna grāmatā “Vinnijs Pūks” vai dažādus M. Stārastes grāmatu tēlus, K. Sūniņa akvareļus A. Sakses grāmatai “Pasakas par ziediem” u. c. - Mājās/bibliotēkā izvēlas un paņem savu iecienītāko grāmatu. Analizē vienu ilustrāciju, kur redzami grāmatas varoņi un izteiksmīgas emocijas. - Kopīgi stāsta viens otram par iespaidu un iemesliem, kāpēc tāds rodas.	- Skolēns mācās plūdināt akvareļu krāsas. Apspiež, kā izskatās labs plūdinājums un kā tas atkarīgs no tā, vai papīrs nav pārāk sauss vai pārāk izmircis. - Veic vingrinājumus, eksperimentē un izmēģina dažādus paņēmienus, negleznojot neko konkrētu. - Reflektē par savu pieredzi, progresu un diskutē, kā uzlabot savu veikumu. - Meklē plūdinājumos dažādus tēlus – apvelk tos un piezīmē detaļas ar pildspalvu vai smalku flomāsteru. - Stāsta, kādas emocijas ieraudzītais tēls pauž un kā to var noteikt.	- Veido ilustrācijas no iepriekšējā vingrinājumā izveidotiem tēliem vai arī rada jaunas ilustrācijas. - Ilustrācijas glezno vienai vai dažādām pasakām. - Demonstrē iegūtās iemaņas akvareļu plūdināšanā un tēlu pozu/žestu attēlošanā. - Attīsta un pilnveido arī iepriekš izveidotos tēlus, kuri atrasti akvareļu plūdinājumos. - Glezno atrasto/izdomāto tēlu citā emocionālā stāvoklī. - Kopā ar visiem apspriež radīto tēlu emocijas un akvareļa tehnikas paņēmienu pielietojumu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts un akvareļu krāsas

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Pasaku grāmatas ar ilustrācijām. Pasakas. Biedrība Ideju Forums, 2007 [tiešsaiste; skatīts: 2019. g. 18. augustā] Pieejams: <http://www.pasakas.net/pasakas/>

Daži autori, kuri strādājuši akvareļu tehnikā, veidojuši ilustrācijas, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēna jaunrades darbiem: **Marsels Dzama** (Marcel Dzama, Kanāda, 1974); **Lilija Karē** (Lilli Carre, ASV, 1983); **Bartolomejs Toguo** (Barthelemy Toguo, Kamerūna, 1967); **Kris Ofili** (Chris Ofili, Apvienotā Karaliste, 1968); **Jajoi Kusama** (Yayoi Kusama, Japāna, 1929); **Jokens Kleins** (Jocken Klein, Vācija, 1967–1997). Pedagoģis šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Jaunas grāmatas. Izdevniecība “Liels un mazs” [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 19. augustā]. Pieejams: http://www.lielsunmazs.lv/index.php/lv/liels_un_mazs/Jaunas_gramatas/Marcel_Dzama_Organizing_Chaos [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 18. augustā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=bi_Hlv-rxpY

Starppriekšmetu saikne

Teātra māksla	Ar kustību palīdzību atdarina pasaku tēlu pozas, mācoties izprast to emocijas. Kā ar pozu un kustībām stāstīt par kādu notikumu.
----------------------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Skolēns diskutē par ilustrāciju nozīmi grāmatās, iepazīstas ar jau redzētiem ilustrāciju varoņiem, iedziļinoties tieši zīmējuma tehnikā un stilistikā, skicē, zīmē un iepazīstas ar akvareļu tehnikas specifiku. Ir svarīgi sniegt skolēnam pietiekami lielu atbalstu, lai palīdzētu saprast, kad tas ir izdevies veiksmīgs.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.
Papildiespējas	Organizēt skolēna tikšanos ar mākslinieku ilustratoru, realizēt kopīgu klases vai skolas projektu, veidojot pasaku/stāstu grāmatu, veidot savu Bikibuka variantu un ilustrēt kādu dzejoli.

1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
--	--	--	--	---

1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes. Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīt kultūras mantojumu un, pētot latviešu etnogrāfiskos priekšmetus, atrast tajos lietotās saules, mēness un zvaigznes zīmes, un iekļaut tās radošā darbā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Saules, mēness un zvaigznes zīmes tiek izmantotas tradīcijās, amatniecībā un mākslā atbilstoši tehniskām iespējām. (K.Li.1.) - Stāstījums par saules, mēness un zvaigznes zīmēm radošajā darbā dod iespēju pastāstīt par dabā novēroto, atklājumiem un sev aktuālo. (K.Li.2.) - Saules, mēness un zvaigznes zīmes var izmantot radošā darbā, izvēloties atbilstošus vizuālus izteiksmes līdzekļus un izveidojot jaunas pieejas tradicionāliem risinājumiem. (K.Li.3.) - Latviešu etnogrāfijā lietoto saules, mēness un zvaigznes zīmju izpēte palīdz iepazīt kultūras mantojumu. (K.Li.4.)	- Atpazīst un nosauc latviešu etnogrāfijā lietotās saules, mēness un zvaigznes zīmes. (K.3.1.3.) - Stāsta par savu darbu un radīšanas procesu. (K.3.2.2.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
Iepazītās latviešu etnogrāfijā lietotās saules, mēness un zvaigznes zīmes izmanto radošajos darbos, saviem vārdiem komentējot lietojumu, izvēli, darba ideju. (K.3.1.3.)	Attīsta ieradumu atbildīgi, ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa)
Jēdzieni: etnogrāfija, mitoloģija, zīme.	

Temata apguves norise

Latviešu etnogrāfijā lietoto saules, mēness un zvaigznes zīmju iepazīšana	Radošā darba izstrāde, iekļaujot etnogrāfiskās zīmes	Stāstījums par atklājumiem procesā un darba vērtēšana
- Vēro un pēta senos latviešu keramikas, metāla, tekstil-izstrādājumus, kā arī citas latviešu tradicionālās kultūras vērtības un to attēlus. Ar skolotāja palīdzību rod iespēju apskatīt un aptaustīt oriģinālās tradicionālās kultūras vērtības. - Mācās meklēt sastopamās saules, mēness un zvaigznes zīmes interneta pārlūkprogrammās, grāmatās u. c. uzzīņu materiālos. - Skatās un pārrunā slaidrādi par latviešu etnogrāfijā lietotajām saules, mēness un zvaigznes zīmēm.	- Darbam izvēlas saules, mēness vai zvaigznes zīmi, pastāsta par savu izvēli. - Iepazīst un skicē redzētās zīmes. - Izvēlas tautasdziesmu, mīklu vai ticējumu un attēlo to ar zīmēm un citiem tēliem. - Veido radošu darbu, izmantojot izvēlēto latviešu etnogrāfijā lietoto saules, mēness un zvaigznes zīmi zīmējot, līmējot, veidojot no māla vai cita materiāla.	- Veido stāstījumu par savu radošo darbu, stāsta par darbā iekļautajām zīmēm, tēliem un izmantotajām krāsām. - Prezentē darbu grupā vai pāri. - Reflektē par to, kā izdevās prezentēt savu radošo darbu, un par to, ko dzirdēja un saprata no citu stāstījuma.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Kraukle, D. *Iepazīsti latviešu ornamentu. 30 latviešu ornamenta kartītes*. Rīga : Jumava, 2018. 30 lpp. ISBN 9789984387055

Kraukle, D. *Latviešu ornaments*. Rīga : Jumava, 2008. 85 lpp. ISBN 9789984385204

Kraukle, D. *Latviešu rakstu zīmes*. Rīga : Jumava, 2006. 97 lpp. ISBN 9984381021

Kraukle, D. *Ornaments*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2014. 40 lpp. ISBN 9789934044816

Treile, J. *Atraktā debess*. Rīga : Preses nams, 1995. 95 lpp. ISBN 9984000656

Vaska, B. *Rotas un ornaments Latvijā no 13. gs. līdz 18. gs. vidum*. Rīga : Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, 2017. 298 lpp. ISBN 9789984747361

Izejmateriāli

Skiču bloks pierakstiem, papīrs, krāsains aplikāciju papīrs, līme, krāsas, flomāsteri, krāsu zīmuļi, eļļas krītiņi, veidojamās masas (māls, plastika, plastilīns, sāls mīkla), koka irbulīši, paliktnis.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Digitāli vai drukāti attēli, tradicionālās kultūras vērtības.

Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 29. septembrī]. Pieejams: www.nmkk.lv

Starppriekšmetu saikne

Literatūra	Literatūras stundās sameklē tautasdziesmas, pasakas, teikas un mīklas par sauli, mēnesi un zvaigznēm, ko izmanto vizuālās mākslas stundā.
Mūzika	Mūzikas stundās apgūst tautasdziesmas par sauli, mēnesi un zvaigznēm.
Sociālās zinības	Apzina tautas tradīcijas un citas tradicionālās kultūras vērtības.

Metodiskais komentārs

Saturs	Jaunu zināšanu praktizēšana notiek individuālā darbā un/vai sadarbībā ar klasesbiedriem u. c. Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas radošai darbībai. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt kā <i>portfolio</i> – kā savas darbības jeb kompetences pierādījumu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētās caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana – nosaka aktuālas vajadzības un izvēlas īstenot labāko; jaunrade – mērķtiecīgi un elastīgi izmanto vai attīsta pats savas ideju radīšanas stratēģijas; pašvadīta mācīšanās – patstāvīgi izvēlas mērķi, to pielāgo iespējām un patstāvīgi rada savu radošo darbu.
Papildiespējas	Mācību ekskursijas uz muzejiem, kuros var aplūkot nacionālās kultūras vērtības.

2. klase

2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā jaunrades darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
---	---	--	--	---

2.1. Krāsa ainavā. Kā uzgleznot noskaņu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: interpretēt un aprakstīt mākslas darbus, kuros attēlotas dažādas noskaņas ainavās, un uzgleznot savu noskaņu gleznu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Mākslinieki izmanto dažādus paņēmienus noskaņas attēlošanai ainavā. (K.Li.4.) - Katrs mākslas darbs ir unikāls – divu vienādu nav. (K.Li.1.) - Viens un tas pats mākslas darbs var izraisīt atšķirīgas izjūtas dažādos cilvēkos. (K.Li.4.) - Katra cilvēka mākslinieciskā vīzija ir ievēribas cienīga, un tai ir jābūt akceptētai. (K.Li.3.)	- Atpazīst mākslinieku lietotos izteiksmes līdzekļus un veic mākslas darbu analīzi, izmantojot skolotāja doto stratēģiju. (K.3.1.1.; K.3.4.4.) - Interpretē redzamo noskaņu ainavā, stāstot par savām izjūtām, ko izraisa mākslas darbs. (K.3.4.2.) - Sarunā ar klasesbiedriem pauž savus uzskatus un uzklausa atšķirīgas domas. (K.3.3.5.) - Veido tekstu par savu pieredzi vai izjūtām, ko raisa kāds mākslas darbs. (VS.3.2.1.7.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Pēta mākslinieku izmantotos paņēmienus noskaņas attēlošanai ainavās un īsteno radoša darba ideju noskaņas attēlojumam. (K.3.1.1.; K.3.2.1.) - Skatās, vēro, saviem vārdiem skaidro mākslas darba galvenās pazīmes un aprakstoši stāsta par mākslas darbā uztveramo un par to, ko iespējams iztēloties, piemēram, par noskaņu. (K.3.4.4.; K.3.4.2.)	- Attīsta ieradumu būt iecietīgam, tolerantī uz klausīt atšķirīgu viedokli par mākslu un mākslas darbiem. (Tikums – tolerance; vērtība – cilvēka cieņa) - Veido un attīsta ieradumu ar interesi un vērīgumu saskatīt dabā linijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – gudrība, centība; vērtība – daba)
Jēdzieni: ainava, noskaņa, plenērs, krāsa, līnija, triepiens.	

Temata apguves norise

Krāsu un to radīto noskaņu iepazīšana	Mākslas darba analizēšana	Radošā darba izveide ar konkrētu vēstījumu	Radošās darbības izvērtēšana
- Pēta mākslas darbu piemērus, pārī apspriež mākslinieku izmantotos paņēmienus noskaņas radīšanai. - Iepazīstas ar slaidrādi vai interneta resursiem par impresionistu sērijveida ainavu gleznojumiem, piemēram, Kloda Monē "Papeles", "Siena kaudzes", "Ruānas katedrāle". - Dalās ar saviem atklājumiem par to, ar kādām krāsām mākslinieki attēlo noskaņu mākslas darbos.	- Ar skolotāja atbalstu apskata oriģinālus mākslas darbus – dažādas ainavas (muzejā, izstādē vai skolā). - Runā par mākslas darbiem, izmantojot skolotāja piedāvātās stratēģijas. - Mācās saskatīt īpašo mākslas darbos (kā mākslinieks izmanto izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, vai līdzīgu tehniku un paņēmieni izmantošana garantē līdzīgu rezultātu). - Mācās lietot terminus <i>krāsa, līnija, triepiens, ainava, noskaņa, plenērs</i> u.c.	- Analizē mākslas darbu un veido aprakstu par izpētītajiem mākslas darbiem, pievērš uzmanību detaļām, kas rada noskaņu. - Nelielā grupā stāsta cits citam par savām izjūtām un secina, vai visi vienu un to pašu mākslas darbu uztver līdzīgi vai atšķirīgi. - Glezno ainavu ar kādu konkrētu noskaņu, katrs izmanto vienu paņēmieni, ko ieraudzījis, pētot mākslas darbus. - Skolotāja rosināts, identificē darbības, kas jāuzlabo, izlemj, kas jādara, lai to paveiktu, un realizē.	- Salīdzina klasē radītos darbus, kuros redzama līdzīga noskaņa. - Izmanto iepriekš apgūtās prasmes pamanīt un raksturot atšķirīgo mākslas darbos. - Pārrunā radošajos darbos redzēto un dalās pieredzē par to tapšanas soļiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuri gleznojuši ainavas, ar krāsas palīdzību radījuši vēlamo noskaņu un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Deivids Hoknijs** (*David Hockney*, Apvienotā Karaliste, 1937);

Džordžs Šavs (*George Shaw*, Apvienotā Karaliste, 1966), **Dace Lielā** (Latvija, 1957) u. c. Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā. *Harris, B., Zucker, S., Monet, C. Poplars. Khan Academy, 2018* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: <https://www.khanacademy.org/humanities/becoming-modern/avant-garde-france/impressionism/v/claude-monet-poplars-1891>

Starppriekšmetu saikne

Mūzika	Meklē piemērotus skaņdarbus vizuālās mākslas stundās apskatītajiem ainavu piemēriem.
Mūzika	Reflektē par paņēmieniem, ar kādiem var attēlot dažādas dabas norises mūzikā un ar kādiem – vizuālajā mākslā.
Angļu valoda (pirmā svešvaloda)	Krāsu un noskaņu/emociju nosaukumi angļu valodā. Mācās krāsu, noskaņu un izjūtu nosaukumus arī citās svešvalodās.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts runāt un diskutēt par aplūkotajiem mākslas darbiem un, ietekmējoties no redzētā, skicēt, meklējot idejas, un radīt savu radošo darbu. Temata apguves laikā ieteicams rast iespēju apmeklēt mākslas muzeju, izstādi vai kādu citu muzeju, kur apskatāmas ainavas.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.
Papildiespējas	Materiālu šim tematam var sākt krāt jau gada sākumā, izvēršot to gada garumā. Skolēni katrā ekskursijā, izbraucienā var krāt dažādas pašu uzņemtas ainavu fotogrāfijas un salīdzināt, iedvesmoties no tām temata apguves laikā.

2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
---	---	---	--	---

2.2. Faktūra kolāžā. Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pamanīt tekstūras un faktūras apkārtējā vidē un attēlot tās radošā darbā, dažādojot savas radošās izpausmes un tehnisko meistarību.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Dažādas faktūras ir atrodamas visapkārt – dabā un cilvēka radītā vidē. (K.Li.2.) - Izmantojot materiālus ar dažādām faktūrām, kolāžu var padarīt izteismīgāku. (K.Li.3.) - Veidojot kolāžu, kur galvenā ir faktūra, eksperimentē ar laukumiem, vienkāršojot formas. (K.Li.1.) - Ierobežojot krāsu daudzumu mākslas darbā, vairāk uzmanības var pievērst faktūrām. (K.Li.1.) - Dažādiem kolāžas materiāliem var būt nepieciešama atšķirīga līme. (K.Li.3.)	- Atšķir faktūras apkārtējā vidē, izmanto tās radošajā darbībā, attēlojot ar kolāžas materiāliem. (K.3.2.1.; K.3.3.2.) - Izvēlas atbilstošu līmi dažādiem materiāliem. (K.3.3.2.) - Vienkāršo objektu formas. (K.3.1.2.) - Saskata vajadzību materiālus pārveidot, izmantojot dažādus izteiksmes līdzekļus. (K.3.1.2.) - Skaidro saviem vārdiem procesu, ka dzīvie organismi laika gaitā aug, attīstās un mainās. Attēlo šo procesu vizuāli, modelējot. (D.3.7.3.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Atpazīst dažādas tekstūras un faktūras, spēj tās attēlot un izmantot kolāžā, kombinējot dažādus materiālus un eksperimentējot ar tiem. (K.3.1.2.; K.3.2.1.; K.3.3.2.)	- Veido un attīsta ieradumu ar interesi un vērīgumu saskatīt dabā līnijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – gudrība, centība; vērtība – daba) - Attīsta ieradumu ievērot drošības noteikumus, lietojot asus darbarīkus, rūpējoties par savu veselību un drošību. (Tikums – atbildība; vērtība – dzīvība)
Jēdzieni: kolāža, faktūra, tekstūra.	

Temata apguves norise

Faktūras nozīmes atklāšana mākslas darbos	Izpētes uzdevums: tekstūra apkārtējā vidē un to veidojošo faktoru apzināšana	Radošā darba izveide, kolāžas tehnikā radot faktūru	Radošās darbības izvērtēšana
- Pēta faktūru kolāžās un citos mākslas darbos (ieteicams pētīt mākslas darbu oriģinālus ar dažādām faktūrām). - Salīdzina un izsaka viedokli par redzēto. - Runā un stāsta par faktūras nozīmi mākslā, izsaka pieņemumu, kādēļ mākslinieki to izmanto.	- Iepazīstas ar terminiem <i>faktūra</i> un <i>tekstūra</i>. - Meklē tekstūras apkārtējā vidē – dabā, klasē, skolā, mājās, pilsētvidē, fiksējot tās fotogrāfijās. - Kopā ar visiem aplūko fotogrāfijas un nosaka, kāda materiāla virsma tajās redzama. - Izvēlas un skicē dažādas novēroto objektu tekstūras. - Pēta, kādas faktūras veidojas uz papīra, ja zem tā paliek reljefu virsmu un zīmē pāri ar zīmuli. - Vāc un sagatavo materiālus kolāžas darbam – nes no mājām, atrod dažādus materiālus skolā, gatavo paši.	- Pirms kolāžas veidošanas kopā ar skolotāju izvirza kritērijus, kas liecinās par temata veiksmīgu apguvi, un visi kopā vienojas par tiem. - Izlemj, ko attēlos kolāžās. - Skicē izdomātos motīvus un vienkāršo attēlotā formas. - Atlasa nepieciešamos materiālus kolāžas veidošanai, sagatavo un pārkrāso tos, lai izceltu tekstūru. - Pēta dažādus līmēšanas materiālus un konstatē, kuri ir piemēroti biežam kartonam, kokam u. tml. - Eksperimentē ar laukumiem, veido dažādas kombinācijas un realizē veiksmīgāko no tām.	- Novērtē savu darbu pēc skolotāja izveidotiem kritērijiem un veic nepieciešamos uzlabojumus. - Izvērtē savu pieredzi: uzklaua citu viedokļus, raksturo savu prasmī izmantot dažādus materiālus, stāsta par savā darbā redzamajām tekstūrām un faktūrām.

Starppriekšmetu saikne

Dabaszinības	Meklē un salīdzina faktūras dažāda vecuma dzīvnieku kažokā, starp augiem, koku mizu dažādās to attīstības stadijās.
--------------	---

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts: 2019. g. 10. septembrī] Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuri faktūru izmantojuši kā mākslas darba svarīgu sastāvdaļu un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Ričards Hamiltons (*Richard Hamilton*, Apvienotā Karaliste, 1922–2011), **Džons Stezakers** (*John Stezaker*, Apvienotā Karaliste, 1949), **Normans Reids** (*Norman Reid*, Apvienotā Karaliste, 1915–2007), **Elena Galagera** (*Ellen Gallagher*, ASV, 1965); **Kornēlija Pārkere** (*Cornelia Parker*, Apvienotā Karaliste, 1956), **Monstera Četvinda** (*Monster Chetwynd*, Apvienotā Karaliste, 1973). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, dažādi materiāli faktūru attēlošanai, dažādi līmējamie materiāli – PVA līme, līmes pistole, abpusējā līmlente, kartons kolāžas pamatnei

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts skolēniem dot iespēju pašiem izmēģināt līmēt kolāžas materiālus ar dažādiem līmēšanas materiāliem. Pirms tam skolotājam vajadzētu organizēt sarunu klasē par pieejamiem līmēšanas materiāliem, dažādu kolāžu materiālu īpašībām. Pirms darbošanās skolēnos jārosina interese izpētīt pašiem, uzdodot jautājumus, piemēram: vai smagus materiālus labāk līmēt ar līmes zīmuli, PVA līmi vai karsto līmi? Darba procesā svarīgi ir dot skolēniem iespēju reflektēt par paveikto – ko viņi ir atklājuši, kas ir sanācis un kas nav. Skolotājam jāsniedz arī drošības instrukcija (karstā līme) un informācija par dažādiem tehniskajiem paņēmieniem darbā ar daudzveidīgiem materiāliem (abpusējā līm lente u.c.), ja tas ir nepieciešams.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās.

2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
---	---	---	--	---

2.3. Zīmju grafika. Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: atrast latviešu kultūras mantojumā lietotās zīmes, salīdzināt tās, iepazīt to grafiku un iekļaut radošā darbā, dodot iespēju izpaust un apzināties sevi.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Zīmju meklēšana tautas kultūras mantojuma priekšmetos dod iespēju apzināt senču atstāto kultūras mantojumu. (K.Li.1.) - Izsakot viedokli, uzklusot citus un vienojoties par idejas realizācijas veidu, iespējams gūt gandarījumu un sadarbības prieku. (K.Li.2.) - Radošajā darbā izmantojot latviešu kultūras mantojumā lietotās zīmes un atbilstošus vizuālus izteiksmes līdzekļus, iespējams paust simbolisku vēstījumu. (K.Li.3.) - Iepazīšanās ar kultūras mantojumu un tradīcijām dod iespēju apzināt vērtības. (K.Li.4.)	- Atpazīst un prot nosaukt latviešu kultūras mantojumā lietotās zīmes. (K.3.1.3.) - Atrod grāmatās, datora pārlūkprogrammās un/vai bibliotēkās vajadzīgo informāciju. (K.3.1.3.) - Iegūtās zināšanas prot izmantot savā radošajā darbā. (K.3.3.1.; K.3.3.2.; K.3.3.3.) - Saviem vārdiem stāsta par savu vai kopējo darbu, veido stāstījumu par radīšanas procesu un izsaka savas domas. (K.3.4.2.; K.3.4.3.)
Komplekss sasniegjamais rezultāts	Ieradumi
- Saskata un stāsta par līdzīgām un atšķirīgām zīmēm un to simbolisko nozīmi. (K.3.1.3.; K.3.2.2.) - Iepazīstoties ar kultūras mantojumu un tradīcijām, meklējot informāciju par etnogrāfijā lietotām zīmēm, novērtē senlaicīgo kā vērtības dzīvē un savā radošajā darbā pauž etnogrāfisko zīmju personisko nozīmību un piederību noteiktai kultūrai. (K.3.4.3.; K.3.3.6.)	Attīsta ieradumu patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: arheoloģija, etnogrāfija, grafika, kultūras mantojums, mitoloģija, ornamenti, tradīcija, zīme.	

Temata apguves norise

Iepriekšējo zināšanu par etnogrāfiskajām zīmēm aktualizēšana	Dažādu zīmju izpēte un skicēšana	Ornamenta veidošana, izmantojot spiedogus	Radošā darba izveide, eksperimentējot ar spiedogiem	Radošās darbības un atklājumu izvērtēšana
• Temata aktualizācijai kopā ar visiem pārrunā zināmo par latviešu (t. sk. sava novada) kultūras mantojumā saskatāmajām vizuālajām vērtībām un latviešu etnogrāfijā lietotajām zīmēm. • Diskutē par kultūras vērtībām un apspriež nepieciešamību tās saglabāt.	• Skatās uzskates līdzekļus, piemēram, slaidrādi par latviešu kultūras mantojumā lietotajām zīmēm. • Pārrunā par zīmju salikumu, krāsu kombinācijām, līniju ritmiem. • Skicē ar brīvu roku latviešu kultūras mantojumā lietotās zīmes, ievēro raksturīgos krāsu salikumus. • Pēta dabā iepazīto zīmju līdzības (līkloči, skujiņu, krustu, jumi un citas zīmes), skicē.	• Gatavo spiedogus no daudzveidīgiem materiāliem ar zīmēm, kas redzētas dažādos priekšmetos. • Rada rakstu zīmju segu, audumu vai cimdu rakstu, kārtojot zīmes joslās vai centriski.	• Atsaucoties uz jauniegūto pieredzi, ar spiedogiem veido radošo darbu. • Individuāli izveido savu personisko un/vai ģimenes/klases zīmogu. • Sadarbībā ar skolotāju vienojas par tematu apjomīga darba veikšanai. • Strādājot individuāli, pāros vai grupās, ar zīmju grafiku, krāsu, līniju un formu veido radošo darbu.	• Izdomā nosaukumu un stāstījumu par radošā darba procesu. • Prezentē savu darbu un salīdzina to ar citiem darbiem. • Novērtē kopējo ieguvumu, sniedzot atgriezenisko saiti.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts: 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 28. septembrī]. Pieejams: www.nmkk.lv

Blīgzna, K. Līnijas. Laukumi. Kompozīcijas. Lielvārde : Lielvārds, 2003. 47 lpp. 26. lpp. ISBN 9984110907

Blīgzna, K. Vizuālās mākslas ABC. Lielvārde : Lielvārds, 1999. 63 lpp. ISBN 9984111555

Kraukle, D. Iepazīsti latviešu ornamentu. 30 latviešu ornamenta kartītes. Rīga : Jumava, 2018. 30 lpp. ISBN 9789984387055

Kraukle, D. Latviešu ornaments. Rīga : Jumava, 2008. 85 lpp. ISBN 9789984385204

Kraukle, D. Latviešu rakstu zīmes. Rīga : Jumava, 2006. 97 lpp. ISBN 9984381021

Kraukle, D. Ornaments. Rīga : Zvaigzne ABC, 2014. 40 lpp. ISBN 9789934044816

Kavacis, V. Mākslas valodas pamati. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999. 91 lpp. 13.–15. lpp. ISBN 9984045900

Vaska, B. Rotas un ornamenti Latvijā no 13. gs. līdz 18. gs. vidum. Rīga : Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, 2017. 298 lpp. ISBN 9789984747361

Treile, J. Atraktā debess. Rīga : Preses nams, 1995. 95 lpp. ISBN 9984000656

Daži autori, kuri dažādas vizuālās zīmes izmantojuši kā mākslas darba svarīgu sastāvdaļu un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Rozmarija Trockela** (*Rosemarie Trockel*, Vācija, 1952); **Takaši Murakami** (*Takashi Murakami*, Japāna, 1962); **Kris Ofili** (*Chris Ofili*, Lielbritānija, 1968).

Izejmateriāli

Papīrs A5–A1, zīmuļi, flomāsteri, tuša, krāsas (guaša, akrils, tempera u. c.), otas, trauks ūdenim, materiāli spiedogiem (dzēšgumija, korķis, kartupelis, putuplasts, gumija, kartons u. c.)

Darba piederumi

Skalpelis vai nazis, spalva tušai

Citi ieteicamie mācību materiāli

Digitāli vai drukāti attēli, tradicionālās kultūras vērtības

Starppriekšmetu saikne

Sociālās zinības	Iepazīst novadu/pilsētu kultūras mantojumā lietotās zīmes uz ielām, parkos u. c.
Dizains un tehnoloģijas	Zīmju grafiskais dizains un to vēstījums.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, vizuāli fiksēt vīzijas radošai darbībai.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.
Papildiespējas	Ja iespējams, kāda no mācību stundām notiek muzejā, kurā apskatāmas tradicionālās kultūras vērtības.

2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
---	---	---	--	---

2.4. Apkārtnes skaistums. Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: saskatīt estētisko skaistumu un mākslinieciskās vērtības apkārtējās vides objektos un novērtēt savu un citu individuālo pieeju vides objektu radīšanā, kas ietekmē apkārtni.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Tēlotājmākslas un arhitektūras piemēri tuvākajā apkārtņē ir apkārtējās vides vērtības. (K.Li.1.) - Apkārtējo publisko telpu iespējams uzlabot, padarīt estētiskāku (K.Li.3.) - Viedoklis par apkārtējo vidi, kurā dzīvojam, ir svarīgs. (K.Li.4.)	- Novērtē neparasto, dabisko, krāšņo, senlaicīgo apkārtņē kā vērtības dzīvē. (K.3.1.1.; K.3.3.7.) - Ierauga kultūru un dizainu kā visur klātesošu ikdienas sastāvdaļu. (K.3.1.1.) - Lieto mērogu, veidojot trīsdimensionālu darbu. (K.3.1.2.) - Ievēro noteikumus, atrodoties publiskā vietā. (K.3.4.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Izvērtē mākslas un arhitektūras piemērus tuvākajā apkārtņē, to lietderību, estētiku un funkcijas un pamato to nozīmi personiskajā un sabiedriskajā vidē. (K.3.1.1.; K.3.4.1.; K.3.3.7.) - Rada jaunas idejas apkārtnes tēla uzlabošanai, veidojot trīsdimensionālu objekta metu. (K.3.2.1.)	- Attīsta ieradumu pilnvērtīgi un atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – tolerance, atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums, kultūra) - Attīsta ieradumu ievērot uzvedības noteikumus, atrodoties dabā, muzejā un izstāžu zālē, darbojoties cieņpilni pret citiem un apkārtējai videi atbilstoši. (Tikumi – atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, daba, kultūra, Latvijas valsts)
Jēdzieni: funkcionāls, vide, objekts, estētisks, makets, anotācija.	

Temata apguves norise

Vides objektu iepazīšana un vērtēšana	Radošā darba izveidošana, radot 3D modeli	Vērtēšana, diskusija un stāstījums par atklājumiem mācību procesā
- Apskata uzskates līdzekļos vai interneta resursos esošo informāciju par vides dizainu. - Nosauc redzētus un pieredzētus dizaina un mākslas objektus vidē. - Iepazīstas ar attēliem un informāciju par vides objektiem no pasaules un Latvijas. - Apzina tuvākajā apkaimē esošos vides objektus. - Diskutē par to, kas ir noderīgs un skaists apkārtne un kas ir palicis neievērots, neliekas skaists, ir vai nav funkcionāls.	- Skicē savas vides dizaina idejas. - Izstrādā vides dizaina idejas konceptu. - Skicē klasesbiedrus kā samēru izdomātajam vides dizaina piemēram. - Izstrādā darbības plānu vides dizaina objekta maketa izveidei. - Apzina resursus. - Precizē savu plānu, ja tas nepieciešams, pirms maketa izveides. - Realizē objektu materiālā. - Darbu noformē un raksta tā anotāciju.	- Prezentē savus darbus pēc skolotāja dotā plāna, uzsverot lietderību un funkcijas izstrādātajā darbā. - Pauž savu vīziju par vides objektiem kopumā. - Kopīgi diskutē, izvērtē, salīdzina darbus pēc dotā plāna/skolotājas norādēm.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukcijas pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Kupča, I., Vītola, I. *Dizaina stāsti*. Rīga : Mākslas izglītības centrs TRĪS KRĀSAS, 2018. 117 lpp. ISBN 9789934848117

Cai Goncjanu (*Cai Guo-Qiang*, Ķīna, 1957); Jorge Pardo (*Jorge Pardo*, Kuba, 1963); Rozmarija Trockela (*Rosemarie Trockel*, Vācija, 1952); Jajoi Kusama (*Yayoi Kusama*, Japāna, 1929); Antonijs Gormlejs (*Anthony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); Demiens Hērsts (*Damien Hirst*, Apvienotā Karaliste, 1965); Anišs Kapūrs (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); arhitektūras kompānija *Associates, Partners et Sons* (Latvija), dizaina birojs *H2E* (Latvija). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts un plastika/plastilīns, irbulīši veidošanai un stiprinājumam, kartons vai cita cieta pamatne veidošanai.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuri ar saviem radošajiem darbiem veido vai transformē vides kontekstu un kuru darbus iespējams izmantot kā iedvesmas skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts skicēt idejas, piefiksēt mērogus, izstrādāt idejas konceptu, veidot darbību plānu. Skolotājs ar skolēniem diskutē par apkārtējo vidi, vēro pasaules piemērus uzskates līdzekļos.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.

2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
---	---	---	--	---

2.5. Mākslas darbi iedvesmo. Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt oriģinālus mākslas darbus, stāstīt par mākslas muzejā vai izstādē redzēto un dzirdēto un iespaidus izmantot radošā darbā, apvienojot dažādas mākslas (vizuālo mākslu, teātra mākslu, mūziku u. c.).

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Mākslas darbos esošās krāsas, līnijas un formas iespējams fiksēt skiču burtnīcā un digitālajā vidē. (K.Li.1.) - Muzejā vai izstāžu telpā, iepazīstoties ar mākslas darbiem, var pētīt un paust savu identitāti, salīdzināt atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, vērtēt mantojumu un mākslinieciskas inovācijas. Iedvesmojoties no redzētā, var iesaistīties kopīgas idejas īstenošanā publiskajā telpā. (K.Li.3) - Sabiedrībā noteiktās uzvedības normas ir būtiski ievērot publiskā telpā. (K.Li.4.) - Mākslas muzeja/izstādes ekspozīcijas izpēte dod iespēju mācīties, skatīties un uztvert mākslas darbā ietvertās idejas. (K.Li.4.)	- Kultūras notikuma apmeklējuma laikā ievēro atbilstošu uzvedības modeli. (K.3.4.1.) - Vērīgi un uzmanīgi skatās oriģinālos mākslas darbus. (K.3.4.1.) - Fotografē un veido mākslas darbu kolekciju pēc skolotāja izvirzītajiem kritērijiem. (K.3.2.1.) - Ar cieņu ievēro citu pieņēmumus, strādājot grupā vai pa pāriem, radot performanci. (K.3.2.2.; K.3.3.1.; K.3.3.9.) - Iecietīgi izturas pret citu domām un viedokļiem. (K.3.4.1.) - Apspriež strīdīgus jautājumus un izsaka savas domas. (K.3.1.1.; K.3.4.2.) - Pauž pozitīvu attieksmi prezentācijā un pozitīvi raugās uz notikušo. (K.3.2.2.; K.3.2.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Apmeklē muzejus vai izstādes, ir uzmanīgs un vērts skatītājs, stāsta par saviem iespaidiem, sarunājas, uzklausa, izsaka savu domu. (K.3.1.1.; K.3.2.2.) - Sadarbībā veido radošus darbus, mācās dažādus mākslas veidus integrēt radošā darbā. (K.3.3.2.)	- Attīsta ieradumu atbildīgi, ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret mākslas darbiem, saviem un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas, nebaidīties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – drosmība, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība) - Attīsta ieradumu plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: ekspozīcija, eksponāts, etīde, fragments, gids, interpretācija, lomu spēles, rekvizīti, publiskais, uzvedības etiķete, uzvedības normas.	

Temata apguves norise

Gatavošanās mākslas muzeja vai izstādes apmeklējumam	Mākslas muzeja vai izstādes apmeklējums	Mākslas darbu kolekcijas veidošana	Radošā darba izveide, izmantojot lomu spēles un iekārtojot izstādi	Vērtēšana, diskusija, prasme stāstīt par atklājumiem procesā
- Pārrunā un salīdzina savu pieredzi par izstādes/ galerijas/muzeja ekspozīcijas apmeklējumu. - Izpēta publisko informāciju par izstādi vai muzeju pirms došanās to apmeklēt. - Izzina un izpēta informāciju par atrašanās vietu, darba laiku un ieejas maksu. - Iepazīstas ar uzvedības noteikumiem muzejā, izstādē. - Pārrunā noteikumus pirms muzeja vai izstāžu zāles apmeklējuma. Noskatās video.	- Apmeklē mākslas muzeju vai izstādi. - Klausās gida vai muzeja pedagoga stāstījumu par muzeju, par oriģinālo mākslas darbu kolekciju. - Pēta mākslas muzejā vai izstāžu zālē redzamo ekspozīciju. - Meklē ierosmes avotus mākslas darbos, vēro un runā par krāsu kā vizuālu vērtību. - Detalizēti vēro izvēlētos mākslas darbus, pēta krāsas, līnijas, formas, siluetus un vidi tajos. - Fotografē (pirms tam palūdzot atļauju), zīmē un skicē izvēlētos mākslas darbus. Pieraksta mākslinieku vārdu un uzvārdu, darbu nosaukumus un radīšanas laiku.	- Izvēlas personiski nozīmīgus mākslas darbus no redzētajiem oriģināliem un pamato savu izvēli (krāsas, sižets, atmiņas un asociācijas). - Sarunājas par mākslas darbiem un toleranti pieņem atšķirīgus uzskatus. - Mācās sagrupēt fotogrāfijas un pierakstīt, lai ievērotu autortiesības, un sāk radīt savu kolekciju. - Kolekciju veido skolotāja noteiktās grupās, piemēram, pēc mākslinieku uzvārda, darbu radīšanas laika u. tml. - Savas kolekcijas darbiem pieraksta katra mākslas darba autoru, nosaukumu, materiālu, no kā tas izgatavots, un tā izmēru, kā arī mākslas darba atrašanās vietu.	- Izveido lomu spēli par mākslas muzeja un izstādes apmeklējumu, apvieno dažādus mākslas veidus (vizuālo mākslu, teātra mākslu, mūziku u. c.), kā iedvesmas avotu izmantojot redzētos mākslas darbus muzejā vai izstādē. - Sarunās dalās ar savām izjūtām un sajūtām, ar saviem novērojumiem un piedzīvoto muzejā vai izstādē. - Kopā ar visiem apspriež ideju un nosacījumus kopīgai izstādei. - Apskata savus darbus, izvēlas veiksmīgos un uzraksta tiem aprakstu. - Iekārto izstādi. - Sarīko izstādes prezentāciju klasē vai skolā.	- Pēc radošā darba veikšanas pārrunā, cik atšķirīgi mēdz būt darbi, un diskutē par to. - Izvērtē redzēto, saistot ar pieredzi izstādē vai muzejā. - Stāsta par savu veikumu pēc skolotāja dotajiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Stunda muzejā. Metodiskais materiāls. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf

Latviešu mākslas darbu reprodukcijas pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Heritage TV. Museum Etiquette (Muzeja etiķete) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 5. februārī].

Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=fHTPeEipNO0>

How (not) to behave in a museum? (Kā (ne)uzvesties muzejā?) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 5. februārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rDte45Cevhk>

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Darba piederumi

Dators, kamera telefonā vai planšetdators

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Materiāli radošā procesa, radošo un jaunrades darbu iedvesmai, uzziņai un izpētei – *School of Yule. Tracey Emin's CV: A Mini Paper CV Blanket Tracey Emin Style* [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 18. augustā] Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=s2U5TAaaR_s
Ervins Vurms (*Erwin Wurm*, Austrija, 1954). Pedagogs šī autora darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Datorika	Veido digitālu mākslas darbu kolekciju.
Teātra māksla	Rada lomu spēles, etīdes vai dzīvās bildes, iedvesmojoties no muzejā redzētā.
Sociālās zinības	Apzina savas apkārtnes kultūrvēsturisko mantojumu.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt, apkopot informāciju, vizuāli fiksējot idejas radošai darbībai – fotografēt, zīmēt, skicēt. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami dažādi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli daudzveidīgām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejamas un izmantojamas atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.
Papildiespējas	Dažas mācību stundas notiek muzejā vai izstādē.

3. klase

3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
--	--	---	--	--

3.1. Krāsu jaukšana. Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīt krāsu simbolisko nozīmi un, pētot krāsu lietojumu glezniecībā, eksperimentēt ar krāsu jaukšanu un gleznot ar vienas krāsas dažādām nokrāsām.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Krāsai var būt dziļāka nozīme, ko atpazīst konkrētā kultūrā. (K.Li.1.) - Vienas krāsas dažādas nokrāsas var panākt, jaucot krāsas savā starpā. (K.Li.1.) - Savu atklājumu pierakstīšana var palīdzēt veiksmīgāk tikt galā ar uzdevumu vēlāk. (K.Li.3.) - Glezniecībā, izmantojot klājošas krāsas (akrils, guaša), ūdens jālieto tikai nedaudz. (K.Li.3.)	- Atšķir krāsu simbolisko nozīmi dažādās kultūrās. (K.3.1.3.; S.3.1.5.) - Stāsta par radošā darba gaitu, savu tehnisko un valodisko meistarību un izvērtē savu sniegumu atbilstoši iecerei. Apzināti pieraksta savus novērojumus un atklājumus. (K.3.3.4.) - Izmanto atbilstošas otas un ūdens daudzumu, strādājot ar sedzošām krāsām. (K.3.3.2.) - Iegūst vienas krāsas dažādas nokrāsas, jaucot krāsas savā starpā. (K.3.1.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Glezno ilustrāciju tautasdziesmai ar klājošām krāsām un lieto vienas krāsas dažādās nokrāsas. (K.3.3.2.; K.3.1.2.) - Stāsta par radošā darba gaitu, savu tehnisko un valodisko meistarību un izvērtē savu sniegumu atbilstoši iecerei. (K.3.3.4.)	- Attīsta ieradumu atbildīgi, ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, saviem un citu veidotiem darbiem. (Tikums – atbildība; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu apmeklēt muzejus/izstādes, sekot kultūras notikumiem daudz kultūru un daudzvalodu vidē pēc pašiniciatīvas, izvērtēt kultūras sasniegumus, kā arī skicēt un krāt vizuālos novērojumus vienkopus savā <i>portfolio</i>. (Tikums – tolerance; vērtība – kultūra)
Jēdzieni: krāsa, nokrāsa, tonis, silta/vēsa krāsa, sedzoša krāsa.	

Temata apguves norise

Vienas krāsas dažādu nokrāsu iepazīšana un izpēte mākslas darbos	Krāsu simboliskās nozīmes izpēte	Eksperimentēšana ar krāsu jaukšanu un pierakstu izveide	Gleznošanas procesa veikšana ar dažādiem paņēmieniem un nokrāsām
- Apskata mākslas darbus, kur redzamas vienas krāsas dažādas nokrāsas (I. Vecozols, B. Bērziņš, V. Zariņa, L. Purmale, E. Grūbe, I. Heinrihsons, V. Celmiņa u. c.). - Dalās ar savām izjūtām par šiem mākslas darbiem, stāsta, kā tie iedarbojas uz viņiem. - Diskutē par katras krāsas nozīmi un informāciju, kādu tā sniedz.	- Iepazīstas ar krāsu simbolisko nozīmi dažādās kultūrās. - Izvēlas konkrēti divas kultūras tradīcijas. - Veido krāsu simbolisko nozīmju salīdzinājumu un vizuālo materiālu par tām.	- Eksperimentē, izvēloties krāsu, un mēģina sajaukt dažādas nokrāsas. - Pieraksta novērojumus un atklājumus skici blokā – kā sajaukt gaišāku/tumšāku vai siltāku un vēsāku toni. - Mācās triekt krāsu biezā slānī, izmantojot atbilstošas otas un ūdens daudzumu. - Dalās ar saviem atklājumiem.	- Glezno ar sedzošām krāsām tematiski simbolisku darbu (īstermiņa). - Izvēlas vienu krāsu un glezno mākslas darbu šīs krāsas dažādās nokrāsās. - Salīdzina gūto pieredzi ar pierakstiem un tos papildina.

Starppriekšmetu saikne

Mūzika	Salīdzina nokrāsas radīšanu vizuālajā mākslā ar atbilstošajiem izteiksmes līdzekļiem, kurus izmanto noskaņas radīšanā mūzikā.
--------	---

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Stunda muzejā. Metodiskais materiāls. Valsts izglītības satura centrs, 2013 [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuru darbos krāsa un tās nokrāsas ir noteicošais elements un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Jajoi Kusama (*Yayoi Kusama*, Japāna, 1929); **Mets Mullikans** (*Matt Mullican*, ASV, 1951); **Donalds Džads** (*Donald Judd*, ASV, 1928–1994); **Džaspers Džonss** (*Jasper Johns*, ASV, 1930); **Gerhards Rihters** (*Gerhard Richter*, Vācija, 1932). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Skolēni salīdzina, ar ko atšķiras gleznošana ar sedzošām krāsām no gleznošanas ar akvareli. Šajā tematā paredzēts skicēt idejas, uzdrīkstēties eksperimentēt un meklēt netradicionālus mākslas darbu izveides ceļus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās.

3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
--	--	---	--	--

3.2. Svētku simboli. Stilizācija

Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt objektu formas, pārveidot tās ģeometriskās figūrās un veidot svētku kartīti.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Dažādus svētkus simbolizē dažādi objekti vai tēli. (K.Li.1.) - Priekšmetu formas var attēlot ar vienkāršām ģeometriskām figūrām. (K.Li.1.) - Eksperimentējot ar objektiem un figūrām, var nonākt pie dažādām idejām. (K.Li.3.) - Katrs cilvēks lietas un pasauli redz citādi – arī mākslas darbi ir atšķirīgi. (K.Li.2.)	- Saskata objektos ģeometriskas figūras un vienkāršo sarežģītas formas. Zīmējot apzināti sāk ar lielajām formām, tikai pēc tam pievieno detaļas. (K.3.1.2.) - Ar prieku fantazē par iespējamiem neierastiem risinājumiem un izmēģina dažādus ideju variantus. (K.3.2.2.; K.3.3.1.) - Praktiskā darbībā nosaka figūru īpašības, raksturo tās un izmanto radošā darbā. Saskata un raksturo simetriju. (M.3.6.1.1.; M.3.6.1.3.) - Mācību procesā ar skolotāja atbalstu seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un novērtē savu mācību darbu un mācīšanās pieredzi. (K.3.3.5.) - Stāsta par savas mācīšanās progresu un prasmēm, kas padodas vislabāk, kā arī neizdošanos un kļūdām. (K.3.3.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Eksperimentē ar vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļiem, izmanto sev pazīstamu svētku simboliku un ģeometriskas figūras, stilizējot objektu formas. (K.3.1.2.)	- Attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosme, godīgums; vērtība – brīvība) - Attīsta ieradumu ar iecietību uz klausīt atšķirīgu viedokli par mākslu un mākslas darbiem, spēt par to diskutēt, spēt piekāpties citu viedoklim un rast kompromisus, sadarboties ar citiem, veidot cieņpilnas attiecības. (Tikumi – tolerance, savaldība; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu radošajā darbā uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdoties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikums – drosme; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: stilizācija, simetrija, asimetrija, simbols.	

Temata apguves norise

Svētku simbolu un asociāciju iepazīšana	Formas stilizēšanas paņēmieni apguve	Skicēšana un ģeometrisku figūru konstruēšana	Izstādes izveide, diskusija un stāstījums par atklājumiem procesā
- Kopīgi noskaidro, kas ir zīme un kas ir simbols, un iepazīstas ar dažādiem variantiem, pētot mākslas darbus, piemēram, plakātus. - Kopā ar pārējiem veido vizuālu plakātu, kur zīmē vai līmē savas vizuālās asociācijas un simbolus. - Dalās ar idejām, stāstot, kāpēc ir vajadzīgi svētku simboli un kā tos padarīt saprotamus citiem.	- Atkārtoti jau zināmo par reālo objektu līdzību ar ģeometriskām figūrām (kubisms). - Apskata P. Pikaso mākslas darbu "Bullis"(vai citu), pēta, kādas ģeometriskas figūras tajā var saskatīt, un konstatē, vai tas, ka bullis nav attēlots reālistiski, traucē to atpazīt. - Skicē priekšmetus, kurus var ieraudzīt apkārtējā vidē, un domā par to, kā tos var ģeometrizēt un tomēr atpazīt.	- Izvēlas svētkus, kuriem gatavot apsveikuma kartītes. - Sarunājas par vizuāliem paņēmieniem, kurus jau zina un kuri ir izmantoti iepriekš. - Veido vairākas skices kartītei – kombinē dažāda izmēra ģeometriskas figūras un liek dažādos formātos. - Pāros diskutē un sniedz atgriezenisko saiti, skolotājs pamāca, kā to darīt, lai palīdzētu uzlabot sniegumu.	- Izvēlas labāko ideju un attīsta to tālāk, veidojot kartīti. To var risināt arī digitāli. - Veido mini izstādi, eksponējot svētku kartītes kopā. - Pārrunā rezultātu – gatavos darbus un to, vai svētkus iespējams atpazīt, kādi simboli to apliecina.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Starppriekšmetu saikne

Matemātika	Praktiskā darbībā nosaka figūru, telpisku ķermeņu īpašības, raksturo tās. Saskata un raksturo simetriju dabas objektos, priekšmetos, ornamentos, figūrās.
-------------------	---

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Daži autori, kuri savos darbos stilizē sarežģītas formas un izmanto siluetus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Džaspers Džonss (*Jasper Johns*, ASV, 1930); **Edvards Raša** (*Edward Ruscha*, ASV, 1937); **Kara Valkere** (*Kara Walker*, ASV, 1969); **Enguss Fairhursts** (*Angus Fairhurst*, Apvienotā Karaliste, 1966–2008); **Džefs Kūnss** (*Jeff Koons*, ASV, 1955). Pedagoģs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts iekļaut iepriekšējās klasēs apgūtos tematus, diskutēt, sarunāties un dalīties pieredzē. 1. klasē matemātikā skolēni ir mācījušies par simetriskām figūrām, svarīgi šīs iepriekš iegūtās zināšanas nostiprināt un lietot jaunā kontekstā. Jebkura lieta ir simetriska vai asimetriska. Skolēniem nav jāapgūst termins "stilizācija", bet jāsaprot pēc būtības – tā ir sarežģītu formu vienkāršošana. Šajā gadījumā stilizē formas, izmantojot ģeometriskas figūras. Skolēni jau iepriekš ir apguvuši simbola jēdzienu un tagad turpina nostiprināt iepriekš iegūtās zināšanas. Objektus stilizējot, jā sāk no lielā uz mazo.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā prātība.
Papildiespējas	Šajā tematā kolāžu var veidot arī ar digitāliem līdzekļiem. Var tēmu salīdzināt ar mājas celšanu – sāk ar pamatiem, sienām, tad jumtu. Logus, durvis un pārējo tikai pēc tam.

3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
--	--	---	--	--

3.3. Mākslas piedzīvošana. Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: skatīties oriģinālus mākslas darbus un izveidot izstādi par redzēto muzejā/izstādē, lai mācītos patstāvīgi pieņemt lēmumus un izteikt savu viedokli, kā arī ar toleranci izturēties pret citu domām un radījumiem darbiem.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Mākslas darbā ir redzamais (objekti, tēli, sižets) un neredzamais (noskaņa, pārdzīvojums, domas), ko var iztēloties. (K.Li.1.) - Mākslas piedzīvojumu veido oriģinālu mākslas darbu vērošana un izpēte, to sajaušana ar visām maņām un savu jūtu apzināšana, kā arī dalīšanās ar citiem savā pieredzē un pārdzīvojumā. (K.Li.2.; K.Li.4.)	- Vēro mākslas darbu oriģinālus un apspriež mākslas darba piedzīvošanu. (K.3.4.1.; K.3.4.2.; K.3.4.3.; K.3.4.4.) - Skicē mākslas darbus un to fragmentus. (K.3.3.6.; K.3.3.7.) - Patstāvīgi pieņem lēmumu un virtuāli atlasa mākslas darbus muzejā/izstādē. (K.3.3.5.; K.3.3.7.) - Kopā ar citiem rada izvēlēto mākslas darbu interaktīvu izstādi klasē vai skolā. (K.3.3.7.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Stāsta par īpašo, neparasto, skaisto mākslas izpausmēs un par gūtajiem atklājumiem, ieguldījumu un gandarījumu mākslas piedzīvošanā. (K.3.1.1.; K.3.2.2.) - Izzina mākslas darbu personisko nozīmību, izvēloties personiski nozīmīgus mākslas darbus no redzētajiem oriģināliem, un pamato savu izvēli pēc noteiktiem kritērijiem (krāsa, sižets, atmiņas, asociācijas), pauž savus uzskatus un uzklausa citu domas. (K.3.3.4.)	Attīsta ieradumu ar iecietību uz klausīt atšķirīgu viedokli par mākslu un mākslas darbiem, nepārtraucot runātāju, sadarboties ar citiem, veidot cieņpilnas attiecības un kopīgi radīt mākslas darbu izstādi. (Tikumi – laipnība, tolerance, savaldība, līdzcietība; vērtības – cilvēka cieņa, darba tikums)
Jēdzieni: aktualitāte, katalogs, muzejs, noskaņa, objekts, reprodukcija, simbols, sižets, skice.	

Temata apguves norise

Mākslas aktualitāšu apzināšana un dalīšanās pieredzē	Gatavošanās muzeja vai izstādes apmeklējumam	Muzeja vai izstādes apmeklējums un refleksija	Izstādes izveidošana par muzejā vai izstādē redzēto	Vērtēšana, diskusija, prasme stāstīt par atklājumiem procesā
- Sarunā aktualizē tā brīža aktualitātes mākslā, dalās ar piemēriem (Purvīša balva, Jāzepa Pīgožņa balva ainavu glezniecībā u. c.). - Pārrunā iepriekš gūto pieredzi, apmeklējot mākslas muzejus, izstādes vai galerijas. - Diskutē par nepieciešamību saudzēt kultūras vērtības.	- Gatavojas mākslas muzeja vai izstādes apmeklējumam, atrodot atrašanās vietu un kultūras objektus, ko pa ceļam varētu redzēt. - Iepazīstas ar pieejamo informāciju par mākslas darbiem, kurus paredzēts apskatīt. - Pa ceļam uz mākslas muzeju vai izstādi atrod trīs nozīmīgus objektus novada vai Latvijas kultūrā, uzskicē tos un pieraksta visu svarīgo informāciju.	- Kopīgi ar visiem apmeklē mākslas muzeju vai izstādi. - Klausās gida vai muzeja pedagoga stāstījumu par muzeju, par mākslas darbu oriģināliem, kolekciju un mākslas darbu ekspozīciju. - Vēro, kā mākslas darbi tiek izstādīti, kā tiek glabāti, kāda ir telpa, kāds apgaismojums u. tml. - Pēc skolotāja dotiem kritērijiem (krāsainākais, priecīgākais, iespaidīgākais, skumjākais u. tml.), izvēlas sev nozīmīgus mākslas darbus, fotografē, skicē tos vai to fragmentus.	- Pēc mākslas muzeja vai izstādes apmeklējuma kopīgi pārrunā piedzīvoto un mācās pieņemt viedokļu dažādību. - Pārī vai grupā salīdzina radītās skices. Stāsta par darbos redzamo, sižetu, noskaņu. - Veido vienas idejas kolekciju ar nofotografētajiem darbiem. - Diskutē par praktiskām iespējām iekārtot mākslas darbu izstādi skolā. - Izveido izstādi, izmantojot savas fotogrāfijas, reprodukcijas, skices utt.	- Prezentē izstādi klasē vai skolā: izstādes nosaukums, anotācija, atklāšana, intervijas, recenzijas. - Pārrunā, cik atšķirīgi mēdz būt darbi un par ko tas liecina. - Reflektē par mākslas piedzīvošanas procesu, savu un citu veikumu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Stunda muzejā. Metodiskais materiāls. Valsts izglītības saimniecība [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf

Daži autori, kuri savu darbu izstādi organizē, izmantojot dažādus mērogus, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Džozefs Kornels (*Joseph Cornell*, ASV, 1903–1972) Sapņu kastes (*Dream boxes*) [tiešsaiste: skatīts 2018. g. 12. maijā]. Pieejams: <http://www.josephcornellbox.com/lifeart.htm>,

Donalds Džads (*Donald Judd*, ASV, 1928–1994). Pedagoģis šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts; skiču bloks, kastes, stieples u. c. materiāli izstādes radīšanai

Darba piederumi

Fotoaparāts

Starppriekšmetu saikne

Datorika	Izveido digitālu attēlu, redīgē, grupē, pievieno tekstu attēlam, fotogrāfijai, kā pagriež, apskata, dzēš attēlu, kā arī veic audio un video apskati.
Mūzika	Izmantojot dažādos mūzikas izteiksmes līdzekļus, rada skaņu gleznas dziedot un spēlējot.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju, vizuāli fiksējot idejas radošai darbībai – fotografēt, zīmēt, skicēt.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā pratība.
Papildiespējas	Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami dažādi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.

3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
--	--	---	--	--

3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana. Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izdomā, stāsta un zīmē fantāzijas tēlus, apgūstot un pilnveidojot zīmēšanas tehniku.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Izteikt spriedumu par radošumu ikdienā ir būtiski. (K.Li.3.) - Fantāzijas tēli ir saistoši un rada skatītāju interesi par tiem. (K.Li.3.) - Mākslas darbs sastāv ne tikai no darbā (objekti, tēli, sižets) redzamā un interpretācijas par neredzamo, bet arī no iedomājamā (noskaņa, pārdzīvojums, domas). (K.Li.4.) - Tēlus iespējams radīt, izmantojot dažādus radošās domāšanas paņēmienus. (K.Li.2.) - Iedvesmas objekti ir rodami apkārtējā vidē redzamajā (dabā, objektos, notikumos, mīmikā, uzvedībā). (K.Li.3.)	- Apzināti savieno un apvieno dažādus objektus un detaļas vienā tēlā. (K.3.3.1.) - Atsaucoties uz savu pieredzi, aprakstoši stāsta par mākslas darbā redzamo (objekti, tēli, sižets) un par to, ko iespējams iedomāties/interpretēt, proti, neredzamo (noskaņa, pārdzīvojums, domas). (K.3.4.2.) - Paralēli mākslas darba radīšanai apzināti veido arī darba stāstu, kas atbilst idejai. (K.3.4.2.) - Īsteno radošas idejas dažādiem sev aktuāliem nolūkiem, pamatojot to personisko aktualitāti. (K.3.2.1.) - Izmanto un pilnveido valodas prasmes, rakstītprasmi. (K.3.4.4.; VL.3.2.1.8.)
Komplekss sasniegtamais rezultāts	Ieradumi
- Vienojas par idejas īstenošanas soļiem un izvērtē darbu atbilstoši noteiktiem kritērijiem. (K.3.3.1.) - Stāsta par ideju radīšanas procesu un, smeļoties iedvesmu apkārtējā vidē, dabā un notikumos, rada jaunus fantāzijas tēlus un aprakstoši stāsta par tiem. (K.3.2.2.; K.3.4.2.)	- Attīsta ieradumu interesēties par dabu kā iedvesmas avotu un ieraudzīt dabā redzamās līnijas un formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – drosme, centība; vērtības – daba, brīvība) - Attīsta ieradumu radošā darbībā pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – godīgums, drosme, centība; vērtības – brīvība, darba tikums)
Jēdzieni: radošs, fantāzijas tēli.	

Temata apguves norise

Ideju ģenerēšana radošā procesā	Fantāzijas tēli: skicēšana	Radošā darba izstrāde: mani fantāzijas tēli	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Kopīgi aplūko mākslas piemērus, sarunājas par tajos redzamo sižetu un tēliem. Diskutē par idejām mākslas darbos un to realizācijas veidiem. - Skolotāja organizēta tikšanās ar mākslinieku, mākslas pētnieku vai iepazīšanās ar kāda mākslinieka interviju, atmiņām, biogrāfiju.	- Izdomā savu fantāzijas tēlu. - Skolotāja vadībā izmēģina dažādus radošās domāšanas uzdevumus un rada jaunas idejas fantāzijas tēlam. - Skicē no dabas objektus un cilvēkus un meklē fantāzijas tēlam raksturīgo. - Skices apkopo un izmanto kompozīcijā, apvienojot, atdalot un izmantojot atsevišķas detaļas.	- Apkopo jauniegūtās zināšanas un no skicēm veido (zīmē, glezno vai darina citā tehnikā) radošu darbu ar fantāzijas tēliem. - Veido stāstījumu par tēlu raksturu, dzīvi, vidi un funkcijām.	- Prezentē savus darbus ar stāstiem klasesbiedriem. - Reflektē par drosmi strādāt ar fantāzijas tēliem, prezentēt tos citiem. - Apspriež radošuma nozīmi cilvēka ikdienā un dažādās dzīves situācijās.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži autori, kuru darbos redzami fantāzijas tēli un kuru darbus iespējams izmantot kā iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Miljons, māksliniece Indra Sproģe, 2007 [tiešsaiste: skatīts 2019. g. 12. maijā]. Pieejams: <http://artfulparent.com/2016/04/encourage-childrens-creativity-with-drawing-games.html>;

Antonijs Gormlejs (Anthony Gormley, Apvienotā Karaliste, 1950); Takaši Murakami (Takashi Murakami, Japāna, 1962). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, izdrukas zīmējuma papildināšanai.

Metodiskais komentārs

Saturs	Rosināt skolēnus nebaidīties eksperimentēt – nav nepareizu ideju, ir tikai dažādi varianti un idejas vienam darbam. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā pratība.
Papild iespējas	Iespēju robežās skolēniem nodrošināt tikšanos ar mākslas jomas pārstāvi un piedalīties sarunā, diskusijā par “iedvesmu mākslā”.

3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
--	--	---	--	--

3.5. Arhitektūra. Makets. Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 16 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: gūst izpratni par trim nozīmīgākajiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas arhitektūru gan atšķir no citām mākslām, gan vieno ar tām, lai uzsvertu, ka arhitektūra ir māksla, kas ir praktiski nepieciešama gan cilvēkiem, gan jebkurai citai dzīvai radībai ikdienā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Arhitektūras trīs nozīmīgākie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ir ritms, apjoms un telpa. (K.Li.1.) - Realizējot ideju nepieciešama drosme, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas. (K.Li.2.) - Arhitektūra atbilst tās lietotāju dzīvesveidam. (K.Li.3.) - Izmantojot divdimensionālus izklājumus, var izveidot telpiskus trīsdimensionālus objektus. (T.Li.1.)	- Atšķir arhitektūras mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus – ritmu, apjomu, telpu – un kombinē tos. (K.3.1.2.; K.3.3.2.) - Skatās, vēro, saviem vārdiem skaidro arhitektūras darba galvenās pazīmes, stāsta par īpašo un neparasto arhitektūrā. (K.3.1.1.) - Izmēģina dažādas apbūvētās vides veidotāju darba metodes. (K.6.3.7.) - Personificē priekšmetu, raksturo to un risina tā konkrētās vajadzības. (K.3.2.1.; T.3.1.1.2.) - Veido mājas maketu no izklājuma vai atkārtoti izmantotām lietām pēc parauga vai idejas. (T.3.2.1.3.) - Papildina izveidoto maketu ar piemērotām detaļām, krāsām. (T.3.2.1.3.) - Stāsta par ideju radīšanas procesā un darba gaitā gūtajiem atklājumiem, prieku, gandarījumu, par ieguldījumu kopīgā darbā un izvērtē savu sniegumu atbilstoši iecerei. Atbildīgi izturas pret savu un citu veidotiem darbiem. (K.3.2.2.; K.3.3.4.)
Komplekss sasniegtais rezultāts	Ieradumi
Atšķir arhitektūras mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, zina trīs nozīmīgākos no tiem, kombinē tos praktiskā darbā un stāsta par savu pieredzi. (K.3.1.2.)	- Attīsta ieradumu mācīties no diskusijas vai skolotāja stāstījuma, tad vingrināties skicējot un pēc tam veidot vai izstrādāt praktisko darbu. (Tikumi – drosme, mērenība, atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu ievērot darba gaitas soļus un secību. (Tikumi – atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu sakārtot savu darba vietu. (Tikumi – atbildība, centība; vērtības – darba tikums) - Attīsta ieradumu taupīgi rīkoties ar materiāliem, tos izmantot tieši tik, cik nepieciešams, darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi. (Tikums – atbildība; vērtības – darba tikums, daba)
Jēdzieni: arhitektūra, mājoklis, ritms, apjoms, telpa, makets, izklājums, projektēt, modelēt, maketēt.	

Temata apguves norise (vizuālā māksla, dizains un tehnoloģijas)

Arhitektūras un tās mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu iepazīšana	Mājokļa izklājuma izveides nosacījumu apzināšana un izvērtēšana	Darba plānošanas procesa iepazīšana un projekta izveides process	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Pētot attēlus, iepazīstas ar dzīvu būtnu mājokļiem, to daudzveidību, piemēram, dažādām ligzdām. - Sarunājas par to, kāpēc mājokļi ir atšķirīgi, par to saistību ar putnu dzīvesveidu, izskatu, vajadzībām un salīdzina tos ar cilvēku mājokļiem. - Skolotāja vadībā iepazīstas ar katra mākslinieciskās izteiksmes līdzekļa (ritms, apjoms, telpa) piemēriem, komentē tos.	- Vingrinās, gatavojot mājokli no dotā izklājuma, kuram jāsamazina/ jāpalielina izmēri. - Izvērtē savu sniegumu pēc kritērijiem un reflektē par to, kur un kā var izmantot izklājumu.	- Uzzina, kāda ir projekta tēma, mērķis, sasniedzamais rezultāts un izpildes termiņš. - Grupā vai pārī mācās sadarboties, sadalīt pienākumus vai arī gatavojas projektu realizēt patstāvīgi. - Izvēlas iemītnieku vai izlozē to no skolotāja iepriekš sagatavotiem sadzīves priekšmetiem. - Saņem anketu – izdomā iemītnieka raksturojumu un aizpilda anketu. - Skicē un modelē mājokli (izmantojot ritmu, apjomu, telpu) iemītniekam, kas atbilst viņa raksturam un dzīvesveidam. - Uzsāk projekta dienasgrāmatas veidošanu. - Plāno nepieciešamos materiālus un instrumentus, projekta realizācijas soļus.	- Īsteno izplānoto risinājumu, regulāri veic ierakstus projekta dienasgrāmatā – dokumentē darba procesu, lai to vēlāk izmantotu izvērtēšanā. - Lietojot izklājumu, maketē mājokļa modeli no kartona, koka elementiem, atkārtoti izmantotiem materiāliem. - Levieto maketā iemītnieku. - Prezentē radīto izstrādājumu, pamatojot, kā tika risinātas konkrētā iemītnieka vajadzības. - Papildina projekta dienasgrāmatu, veicot tajā sava darba – procesa un rezultāta – izvērtējumu pēc noteiktiem kritērijiem. - Izsaka vismaz vienu priekšlikumu, kā izstrādājumu varētu uzlabot.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Literāri darbi, kuros aprakstīti dažādi mājokļi:

Bonds, M. *Pasaka par peļu pili*. Rīga : Egmont Latvija, 2016. 30 lpp. ISBN 9789934162862

Jānsone, T. *Mumins un jaunais draugs*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2012. 27 lpp.

ISBN 9789934031120

Jānsone, T. *Vasaras grāmata*. Rīga : Atēna, 2005. 153 lpp. ISBN 9984341496

Kreituse, A. *Puika, kas zīmēja kaķus*. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2017. 44 lpp.

ISBN 9789984236230

Leonarda, M. G. *Vaboļpuika*. Rīga : Pētergailis, 2017. 335 lpp. ISBN 9789984334448

Lindgrēne, A. *Ronja – laupītāja meita*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999. 222 lpp.

ISBN 9984173399

Milns, A., A. *Vinnijs Pūks un viņa draugi*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2019. 296 lpp.

ISBN: 9789984371214

Pasakas par bērnu dzīvi. Zandere, I. (sast.). Rīga : Liels un mazs, 2005. 162 lpp.

ISBN 9789984984605

Rungulis, M. *Pastaiga mirušo pilsētā*. Rīga : Liels un mazs, 2016. 158 lpp.

ISBN 9789934533693

Zandere, I. *Kaķis brīvdienās*. Rīga : Liels un mazs, 2015. 81 lpp. ISBN 9789934533402

Zvirgzdiņš, J., Ērmāne-Ļitvina, S. *Tobiass dodas pasaulē*. Rīga : Garā Pupa, 2005. 55 lpp.

ISBN 9984530973

Citi mācību līdzekļi

Mācību līdzekļi par mājokļa maketu un tā izklājumiem: mācīšanās stratēģija, vārdnīca, temata atsegums, vizualizācijas, vingrināšanās uzdevumi, vērtēšana.

Skolnieks. Pētnieks. Pilsētnieks. 47. lpp. [tiešsaiste: skatīts 2019. g. 10. maijā]. Pieejams: http://www.skolniekspetniekspilsetnieks.lv/storage/media/macibas/SPP_macibu_kurss_2015.pdf

Izejmateriāli

Darbam grupā: dažādu veidu papīrs – biezs kartons pamatnei, krāsainais kartons, aplikāciju papīrs, zīmēšanas papīrs u. c. (pēc skolēnu ieceres) vai dažāda izmēra kartona kastes, rulliši vai vismaz 100 gabali kādu koka elementu (špāteles, saldējuma vai kafijas kociņi, ēdamrīki, irbuliši, iesmiņi, zobu bakstāmie), knaģi, tapas, putukartons, auklas un stieples, līmlente.

Darba piederumi/instrumenti

Darbam grupā: līmes pistole ar līmes patronām, paliktnis, knaibles, dārza šķēres, otas, zīmuļi, metāla lineāli, maketēšanas vai kancelejas nazis, PVA līme

Starppriekšmetu saikne

Matemātika	Vingrinās locīt no izklājumiem telpiskas figūras.
Dizains un tehnoloģijas	Veido telpisku figūru izklājumus dažādos materiālos.

Metodiskais komentārs

Saturs	Vajadzību un iespēju apzināšanai tiek uzsvērts tas, ka jebkura celtnie ir paredzēta kādas iedzīvotāju grupas vajadzību apmierināšanai. Noslēguma radošajā darbā ieteicams iekļaut izklājuma izmantošanu, piemēram, konusveida jumts, tornis. Izvērsti stāsta par saviem iespaidiem, pieredzi, ieguvumiem, izjūtām u. tml. Projekts veicams pa vienam vai sadarbojoties grupās.
Caurviju prasmes	Attīsta šādas caurviju prasmes: digitālā pratība, atrodot izvēlēta iemītņieka rakstura īpašības un izmērus; kritiskā domāšana un problēmrisināšana, diskutējot par atbildību, iecietību, draudzību u. c. vērtībām; jaunrade un uzņēmējspēja, veidojot maketu; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna.
Papildiespējas	Dodoties mācību ekskursijā, pievērst uzmanību ēku izskatam un trim izteiksmes līdzekļiem (ritms, apjoms, telpa) to arhitektūrā, noteikt ēkas funkciju un raksturot tās iemītņieku. Ideju meklēšanai un risinājuma izvēlei papildu iespēja – pēc anketas aizpildīšanas skolēnu grupas samainās ar aizpildītajām anketām un tajā aprakstītajiem iemītņiekiem skolotāja norādītajā virzienā.

4. klase

4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
---	--	---	--	--

4.1. Maska. Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: radīt trīsdimensionālu darbu, izmantojot papīra līmēšanas un locīšanas tehnikas, un izvērtēt krāsu un laukumu nozīmi telpiska tēla izveidē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radošajā darbībā var eksperimentēt ar daudzveidīgiem vizuāliem un tehniskiem izteiksmes līdzekļiem, izmantojot dažādus materiālus un tos kombinējot. (K.Li.1.) - Radošajā darbā svarīga ir darba iecere, ideja, process un rezultāts. (K.Li.2.) - Vizuālās māksla darbus ir svarīgi prezentēt, autoram tos demonstrējot un skaidrojot. (K.Li.2.)	- Rūpīgi loka papīru dažādos veidos. (K.6.1.2.) - Izsaka un uzklausa citu subjektīvu vērtējumu par savu pieredzi, atklājumiem, radīšanas prieku, gūst gandarījumu radošajā procesā. (K.6.2.2.; K.6.2.1.) - Izmanto papīra līmēšanas, locīšanas tehnikas un materiālus, tos kombinē, lai realizētu savu ideju kolāžā. (K.6.1.2.) - Rūpīgi pielīmē materiālus pie pamatnes. (K.6.1.2.) - Veido kolāžu 3D apjomā. (K.6.1.2.) - Pastāsta par jaunradītajiem tēliem, prezentē tos priekšnesumā. (K.6.1.7.; K.6.2.3.)
Komplekss sasniegtais rezultāts	Ieradumi
Apgūstot papīra locīšanas un līmēšanas tehniku patstāvīgajā darbā, saskaņo laukumu proporcijas, kombinē dažādas faktūras, krāsas, izteiksmes līdzekļus. Izvērtē savu un citu sniegumu. (K.6.1.2.; K.6.2.3.)	- Attīsta ieradumu, strādājot ar līmi vai līmes zīmuli, pievērst uzmanību tam, lai virsma, uz kuras strādā, vienmēr būtu tīra, un nepieciešamības gadījumā nomainīt vai notīrīt to, tādējādi pasargājot savu darbu no līmes traipiem un netīrumiem. (Tikums – centība; vērtība – kultūra) - Attīsta ieradumu patstāvīgi organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, kā arī secīgi tos ievērot darba izstrādes laikā. (Tikumi – taisnīgums, solidaritāte, drosme, atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums) - Veido un attīsta ieradumu saudzīgi izturēties pret dabu, izejmateriāliem, darboties atbildīgi, ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi. (Tikumi – solidaritāte, mērenība; vērtības – daba, darba tikums)
Jēdzieni: faktūra, apjoms, reljefs, kolāža, tēls, telpisks, trīsdimensionāls.	

Temata apguves norise

Faktūru atveidojuma iepazīšana mākslas darbos	Skicēšana, radot idejas faktūru izveidei	Trīsdimensionāla objekta – maskas – izveide	Maskas prezentācija un izvērtēšana pēc skolotāja noteiktiem kritērijiem
- Iepazīstas ar uzskates līdzekļiem vai interneta resursos pieejamiem piemēriem par faktūrām mākslas darbos. - Kopā ar citiem meklē informāciju par nelieliem telpiskiem objektiem un darba soļiem tāda izveidei. - Iekārto savu darbavietu tā, lai varētu griezt kartonu, plēst papīru, krāsot un līmēt.	- Rada idejas dažādu faktūru veidošanai, izmantojot papīru un līmi. - Skicē idejas izvēlētajam tēlam, pārdomājot tā īpašības un veidu, kā tās atspoguļot vizuālajā tēlā. - Izvēlas laukumu samēru un krāsu objektam un atlasa vēlamās faktūras, lai akcentētu izvēlēta tēla īpašības.	- Izstrādā darbību secību un seko tai. - Veido sagataves un detaļas maskai. - No sagatavēm un detaļām veido izvēlēto telpisko objektu – masku.	- Prezentējot akcentē izvēlēta tēla īpašību kopumu, papildinot to ar kustībām un skaņu efektiem, lai atklātu sava izstrādātā tēla īpašības. - Kopīgi ar citiem salīdzina izveidotās maskas pēc skolotāja noteiktiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, krāsains papīrs, kartons

Darba piederumi

Līme, līmes zīmulis, otas

Citi mācību līdzekļi

Domu kartes. Kas ir domu karte? Kā to izveidot? [tiešsaiste; skatīts: 2019. g. 19. augustā].

Pieejams: <http://domukartes.wordpress.lv/ka-izveidot-domu-karti/>

Daži autori, kuri veidojuši maskas dažādās tehnikās un stilos un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Žans Klods Mosketi (*Jean Claude Moschetti*, Francija, 1967); **Romualds Hazumē** (*Romuald Hazoumè*, Benina, 1962); **Kalikste Dakpogans** (*Calixte Dakpogan*, Benina, 1958),

Jozefs Francis Sumegnē (*Joseph Francis Sumégné*, Kamerūna, 1951); **Marsels Dzama** (*Marcel Dzama*, Kanāda, 1974), [tiešsaiste, skatīts: 2019. g. 18. augustā]. Pieejams:

https://www.youtube.com/watch?v=bi_Hlvr-xpY

Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas	Griež, plēš, burza, loka, savieno papīra objektus. Izgatavo locītus, pītus, rullētus papīra objektus.
Teātra māksla	Ģenerē idejas ātrai un veiksmīgai masku veidošanai un demonstrēšanai.

Metodiskais komentārs

Saturs	Pilnveido lasītprasmi, iepazīstoties ar literāru darbu fragmentiem, kuros aprakstīti dažādi mājokļi, sadarbība, veidojot ideju un diskutējot par dažādajām iespējamām formām, mājokļa drošību un materiāliem. Jāievēro noklāta, tīra darba virsma, izmanto makulatūras papīru, lai būtu iespējams netīro, lipīgo izmest un uzklāt jaunu. Masku izrādīšanas nodarbība kā “mazo uzvaru svinēšana”, lai skolēnos radītu pacilātību, pārliecību un prieku par padarīto.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: digitālā pratība, atrodot izvēlētā tēla rakstura īpašības un vizuālās pazīmes; kritiskā domāšana un problēmrisināšana, diskutējot par atbildību, iecietību, draudzību u. c. vērtībām; jaunrade un uzņēmējspēja, veidojot masku sarežģītā tehnikā; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna.

4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
---	--	---	--	--

4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā. Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīt kino tapšanas procesu un izveidot savu videoklipu, attēlojot tajā dažādas jūtas un emocijas, lai veicinātu pašizpausmi un pašanalīzi.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Jūtas un emocijas ir svarīgas mākslas darba uztverē un radīšanā – gan radītājam, tās ieliekot darba procesā, gan skatītājam, tās cenšoties nolasīt. (K.Li.2.) - Radošā darba personiskās nozīmības apzināšanās ir ceļš uz izaugsmi. (K.Li.3.) - Apkārt esošie notikumi, politiskie un dabas procesi var būt par iedvesmas avotu radošajām idejām. (K.Li.3.)	- Atspoguļo savas jūtas un emocijas, izmantojot digitālus rīkus. (K.6.2.1.; K.6.2.2.; K.6.3.3.) - Uzņemas atbildību, veicot konkrētus pienākumus grupā – operators, režisors, dekorāciju meistars u. c. (K.6.3.1.) - Izsaka un uzklausa citu subjektīvu vērtējumu par savu pieredzi, atklājumiem, radīšanas prieku un gūst gandarījumu par ieguldījumu kopīgā radošajā procesā. (K.6.3.1.; K.6.3.4.; K.6.3.5.; K.6.3.7.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Prot izmantot iepazītos kino un video uzbūves principus un izteiksmes līdzekļus un pauž savas jūtas un emocijas, domas un idejas. (K.6.2.1.) - Eksperimentējot un kombinējot dažādas tehnikas un tehnoloģijas, fotografē vai filmē un dalās pieredzē. (K.6.3.2.)	Attīsta ieradumu plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, patstāvīgi pieņemt lēmumus un pamatot izvēli, kā arī secīgi ievērot darba soļus darba izstrādes laikā. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: dinamika, emocijas, jūtas, kadrs, kamera, kino, projektors, projekts, rekvizīti, scenārijs, tuvplāns.	

Temata apguves norise

Kinovēstures iepazīšana	Izpratne par jūtu un emociju attēlojuma veidiem kinofilmās	Videoklipu izveide	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Ar skolotāja palīdzību iepazīstas ar kino pirmsākumiem. - Kopā ar citiem pārrunā, kādas bija kinofilmas agrāk, kā tās atšķiras no mūsdienās radītām, kādas ir pozitīvās/negatīvās puses šīm pārmaiņām.	- Skatās skolotāja atlasītus videopiemērus, pievērš uzmanību krāsu, vides, mūzikas un gaismas lietojumam, kas palīdz attēlot konkrētu emociju. - Pieraksta novērojumus par emocijām, kuras filmā tiek paustas un kā tās tiek atspoguļotas; par krāsām, kas tiek izmantotas, lai atspoguļotu konkrētu emociju; par mūziku, kas tiek izmantota; par vidi un par lietām, kas izmantotas filmā. - Pārrunā savus novērojumus ar citiem.	- Kopīgi ar citiem pārrunā idejas un veidus, kā attēlot emociju īsā videoetīdē. - Vienojas par pazīmēm, kas liecinātu par veiksmīgu emociju attēlojumu, un, skolotājam palīdzot, izstrādā kritērijus. - Grupā sadala darbības lomas – operators, aktieris, dekorāciju direktors u. c. - Zīmē scenāriju videoetīdēm. - Sadarbībā ar klasesbiedriem rada videoklipu par vienu emociju, izmantojot pieejamos digitālos un fiziskos resursus.	Novērtē savu un klasesbiedru veikumu pēc kopīgi izstrādātajiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Bulgheroni, L. *The History of Cinema in 2 minutes* (Kinovēsture 2 minūtēs)

[tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=hKWXiBgIeKA>

Cinemaxunga, P. *How Silent Movie Special Effects Were Done* (Kā mēmajā kino tika panākti speciālie efekti) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=oBSpuZDKaKI>

Dobbie, N. *Inside Out - Emotional Maturity* (Prāta spēles – Emocionālais briedums) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=pp71BH0UlvE>

Kino skolās. Metodiskais materiāls skolotājiem [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī].

Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/metmat_citi.shtml

8 stāsti par eiro. Animācijas filmas veidojuši dažādi Latvijas animācijas mākslinieki ar savu individuālo rokrakstu un tehniku [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī].

Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/metmat_citi.shtml (iedvesmai un dažādu animācijas veidu izpētei).

Lizuma, L. *Animācijas kino Latvijā*. Spēcīgākais kino produkts starptautiskā mērogā [tiešsaiste; skatīts: 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.goethe.de/ins/lv/lv/kul/mag/20691398.html>

Royce – Dawson, J. *A Brief History of Film Editing* (Īsa vēsture filmu rediģēšanā) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=Xr-N3fSo62w>
Vassbø Hagen, A., H. *Alfred & Shadow – A short story about emotions (education psychology health animation)* (Alfreds un Ēna – īss stāsts par emocijām) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=SJOjpprbfE>

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami dažādi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejamas un izmantojamas atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantu.

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādu tematu video un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Bils Viola** (*Bill Viola*, ASV, 1951); **Žans Mišels Baskjā** (*Jean Michel Basquiat*, ASV, 1960); **Džodija Maka** (*Jodie Mack*, Apvienotā Karaliste, 1983); **Lilija Karē** (*Lilli Carre*, ASV, 1983); **Dons Makkalins** (*Don McCullin*, Apvienotā Karaliste, 1935); **Pipilotti Rista** (*Pipilotti Rist*, Šveice, 1962). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Vecāks par 10 minūtēm [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 17. augustā] Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=BesHd0TN3Ok>

Izejmateriāli

Zīmuli, papīrs

Darba piederumi

Digitālie rīki – kameras, planšetes, statīvs kamerai, skaļrunis

Starppriekšmetu saikne

Datorika	Digitāla fotogrāfijas un video pēcapstrāde.
Mūzika	Animācijas filmu mūzika, skaņas radīšana vai muzikālu kompozīciju izveide, kas atbilst uzfilmētajam materiālam.
Teātra māksla	Tēlus raksturo ar mīmikas un žestu palīdzību.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju, vizuāli fiksēt vīzijas radošai darbībai – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, plānus, struktūras, infografikas, domu kartes, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt kā <i>portfolio</i> – kā savas darbības jeb kompetences pierādījumu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, veidojot ideju un diskutējot par dažādiem iespējamiem emociju attēlošanas veidiem; digitālā pratība, jaunrade un uzņēmējspēja, fotografējot, filmējot, pieskaņojot un pievienojot atbilstošu mūziku; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna.
Papildiespējas	Daļa no mācību stundām var noritēt ārā brīvā dabā vai pilsētvidē atkarībā no iespējām un situācijas.

4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
--	--	---	--	--

4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli. Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē un veidot radošu darbu ar savu zīmi vai simbolu, lai izprastu to lomu savā dzīvē un ikdienā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Zīmes un simboli ir pasaules uztveres un izpratnes liecinieki, kā arī vizuāla valoda, kas dod iespēju cilvēkiem sazināties ar tēlu palīdzību. (K.Li.1.) - Zīmes ir burti, hieroglifi, cipari, ceļa norādes un skaņu signāli, formulas un ķīmiskie apzīmējumi, zīmoli un datora ikonas, tās sniedz noteiktu informāciju. (K.Li.1.) - Simbols ir saistīts ar zīmi, taču tas ietver sevī stāstu, dziļāku simbolisko nozīmi un ir saistīts arī ar dažādu tautu piešķirto kultūrvēsturisko nozīmi, grupas vai cilvēka individuālo skaidrojumu. (K.Li.4.)	- Rada (skicē, zīmē, veido, glezno) darbu atbilstoši iecerētajam, kombinējot vizuālās mākslas materiālus un tehnikas. (K.6.1.2.; K.6.1.3.) - Izsaka savu un uzklausa citu viedokli, diskutējot par zīmēm un simboliem, analizējot grafisko izpildījumu, pastāstot par saviem atklājumiem, pieredzi, radīšanas prieku un gandarījumu radošajā procesā. (K.6.3.3.) - Atrod internetā informāciju par dažādu mākslas materiālu un tehniku iespējām, lai realizētu iecerēto. (K.6.3.3.) - Sadarbojas un strādā pāros un grupās. (K.6.3.1.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
Izveido zīmju un simbolu katalogu, kā arī radošus darbus ar personisko stāstu, iepazīstot zīmes un simbolus un to lietojumu ikdienas dzīvē. (K.6.1.3.)	- Veido un attīsta ieradumu ar interesi un vērīgumu saskatīt dabā zīmes, līnijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikums – gudrība, centība; vērtība – daba) - Attīsta ieradumu atbildīgi, ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas. (Tikums – centība, vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: hieroglifs, identitāte, jēdziens, katalogs, koncepcija, logo, proporcijas, simbols, tekstūra.	

Temata apguves norise

Zīmju un simbolu apzināšana	Zīmju un simbolu pētišana, skiču radišana, kataloga veidošana	Skiču nozīmes izvērtēšana un radošā darba izveide	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Diskutē par zīmju un simbolu nozīmi un pielietojumu ikdienā. - Meklē informāciju, izmanto skolotāja sagatavotos materiālus – skatās, mācās izprast zīmju un simbolu atšķirības. - Izpēta videopiemērus par starptautiski atzītiem drošības zīmēm, to krāsām un to nozīmi.	- Pēta vidi, skicē un fotografē apkārt esošās zīmes un simbolus – norādes, ceļa zīmes, iepakojuma dizainu, zīmolus u. c. - Veido zīmju un simbolu katalogu ar reālajā vidē vai informācijas avotos atrastajām zīmēm un simboliem, grupē tos pēc noteiktām pazīmēm un pieraksta nozīmi. - Pārī vai nelielā grupā analizē dažādu zīmju grafisko izpildījumu – krāsas, līnijas, formas un proporcijas, kas izmantotas zīmēs. - Analizē materiālu, izvēlas vienu zīmi vai simbolu un veido tabulu, infografiku vai kādu citu vizuālā un rakstiskā pieraksta veidu par to. - Secina, kas nepieciešams, lai radītu jaunu zīmi vai simbolu.	- Rada vismaz piecas vai vairāk skices, par pamatu izmantojot izvēlēto zīmi vai simbolu, un izdomā jaunus variantus. - Izvēlas veiksmīgāko variantu un zīmē vēl vairākas skices, lai precizētu ideju. - Izdomā, kādu funkciju radītā zīme vai simbols varētu pildīt un no kāda materiāla un kādā formā to vajadzētu radīt. - Veido radošo darbu “Mans simbols” vai “Mana zīme”, izmantojot iepriekš radītās skices, pieejamos materiālus, kombinējot dažādus vizuālā darba radišanas paņēmienus, izteiksmes līdzekļus un izvēloties tehniku atbilstoši prasmēm un iecerei.	- Prezentē savu darbu klasē. - Diskutē, kāda ir zīmju un simbolu nozīme dzīvē un kā radošos darbos ar dažādiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem var izveidot savu zīmi vai simbolu, lai ar to paustu konkrētu vēstījumu. - Sadarbībā ar skolotāju izveido detalizētu aprakstu pašvērtējumam, definē darba izpildes kritērijus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Brūsa-Mitforda, M. *Zīmes un simboli*. Vairāki tūkstoši zīmju un simbolu no visas pasaules.

Rīga : Zvaigzne ABC, 2005, 128 lpp. ISBN 9984371255

Zīmes & simboli. No senajiem hieroglifiem līdz mūsdienu logotipiem. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010, 352 lpp. ISBN 9789934012686

Clarion Safety Systems. *ISO Symbols for Safety Signs and Labels* (ISO simboli drošībai) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 5. februārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=izeWHwDCUes>

OSHA / ANSI Safety Sign Standards (Drošības zīmju standarti) [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 5. februārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=7KI-jBbSxTU>

Pearce, A. *How to create a stencil OF ANYTHING* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 24. februārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=BzQ38ER3aSg>

Very Easy! How To Drawing 3D Floating Letter “A” #2 - Anamorphic Illusion - 3D Trick Art on paper [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 11. jūnijā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=jr-zAxfTVU>

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādas zīmes un simbolus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Benksijs (*Banksy*, Apvienotā Karaliste, 1974); **Mets Mullikans** (*Matt Mullican*, ASV, 1951); **Takaši Murakami** (*Takashi Murakami*, Japāna, 1962); **Džaspers Džonss** (*Jasper Johns*, ASV, 1930); **Širina Nešata** (*Shirin Neshat*, Irāna, 1957); **Mišels Kreigs Martins** (*Michael Craig Martin*, Īrija, 1941). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, plastilīns, māls, plastika vai kāds cits plastisks materiāls. Papīrs, zīmulis, gūša krāsas, kartons, līme, dažādi apjomu veidojoši materiāli, t.sk. dabas materiāli.

Darba piederumi

Šķēres; ja iespējams, skalpelis u. c.

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas	Izmantojot zīmes un simbolus, rada telpiskus tekstila objektus.
--------------------------------	---

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju, vizuāli fiksēt vīzijas radošai darbībai – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, plānus, struktūras, infografikas, domu kartes, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc izveidota plāna.
Papildiespējas	Daļa no mācību stundām var notikt ārpus skolas, piemēram, dabā, ja iespējams.

4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
---	--	---	--	--

4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā. Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā, praktizējot skicēšanu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Anatomijas zināšanas nepieciešamas, lai mākslā atveidotu precīzas ķermeņa proporcijas. (K.Li.1.) - Cilvēka skulptūru var atveidot trīsdimensionālu – telpisku – un kustībā. (K.Li.1.) - Skicējot nepievērš uzmanību smalkām detaļām, bet gan pašam kustības attēlojumam. (K.Li.1.) - Lai nonāktu pie rezultāta, jābūt drosmei mēģināt ko nebijušu un gatavībai kļūdīties. (K.Li.2.)	- Skicē cilvēka figūru, savstarpēji pozējot. (K.6.2.1.) - Dalās pieredzē, eksperimentē un kombinē dažādus materiālus, tehnikas, paņēmienus un tehnoloģijas radošam darbam. (K.6.3.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Rada ideju vizuālam mācību darbam, lieto skicēšanas, zīmēšanas un fotografēšanas prasmes, lai attēlotu kustību, veidojot mācību darbu ar kustības attēlojumu, pievērš uzmanību tēlniecības darba tehnikai. (K.6.1.1.; K.6.1.2.) - Darbībā demonstrē izpratni par cilvēka ķermeņa kustību amplitūdu, pausto vēstījumu un izvērtē paveikto pēc iepriekš veidotiem kritērijiem. (K.6.1.7.)	- Attīsta ieradumu pašam patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, kā arī secīgi ievērot darba soļus darba izstrādes laikā. (Tikumi – tolerance, godīgums, drosme, atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu ievērot uzvedības noteikumus un ar cieņu izturēties pret citiem un apkārtējai videi atbilstoši. (Tikumi – taisnīgums, godīgums, atbildība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums, daba, kultūra) - Attīsta ieradumu plānveidā iekārtot darba vietu, rēķinoties ar izejmateriāliem, kas nepieciešami darba izstrādē. (Tikumi – atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums)
Jēdzieni: tēlniecība, trīsdimensionāls, apjoms, rakurs.	

Temata apguves norise

Kustības attēlojuma mākslā izpēte	Tēlniecības darbs: cilvēka figūras attēlojums kustībā	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Iepazīstas ar interneta resursos pieejamo informāciju par cilvēka kustības attēlojuma veidiem, analizē izmantotos paņēmienus. - Savstarpēji mainoties, skicē klasesbiedrus, kuri fiziski atveido mākslas darbos redzamās kustības. - Veic fotofiksāciju sadarbībā ar klasesbiedriem, viņiem skrienot, lecot, liecoties u. tml., lai izprastu ķermeņa kustību amplitūdu un iespējas.	- Izdomā tēlu, kuru vēlas izveidot. - Skicē konkrētas, tēlam atbilstošas kustības dažādus variantus, dažādus skatpunktus. - Precīzi ievēro darba secību – pārnes skices tēlu uz papīra atbilstošā izmērā, veido karkasu un lieto izvēlēto tēlniecības materiālu figūras atveidojumam. Uzklusa skolotāja padomus. - Izvēlas fonu, apkārtni, darba nosaukumu, stāstu par savu attēloto personu.	- Sagatavo prezentāciju. - Darbu noformē un izstāda. - Izvērtē savu darbu pēc kritērijiem: kustības attēlojums, tehniskais izpildījums, darba soļu ievērošana, mērķa sasniegšana un atbilstība idejai.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādu cilvēka kustību attēlojumu un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Džulians Opies (*Julian Opie*, Apvienotā Karaliste, 1958); **Antonijs Gormlejs** (*Antony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); **Jozefs Francis Sumegnē** (*Joseph Francis Sumégné*, Kamerūna, 1951). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Stieple, papīrs, zīmuļi, flomāsteri, skiču bloks

Starppriekšmetu saikne

Teātra māksla	Apgūst pozu un dažādu ķermeņa kustību vingrinājumus, pēta sevi un citus kustībās.
---------------	---

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts trenēt roku cilvēka ķermeņa skicēšanā no dabas. Skolēni pāros, pozējot viens otram, veido skices. Izvēloties labāko, zīmē kustību attēlojošu mācību darbu. Svarīgi izvēlēties vienu no esošajām skicēm, jo skolēni darba procesā var viens otram palīdzēt, kustību atkārtot un to apskatīt no dažādiem rakursiem.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā pratība.

4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
---	--	---	--	--

4.5. Fotografēšana. Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: mācīties fotografēt un veidot bukletu par kultūrvēsturiskajiem vai mākslas objektiem tuvākajā apkārtnē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
• Ievērojot fotografēšanas principus, ir iespējams izcelt fotografējamo objektu. (K.Li.4.) • Cilvēka vērtības un intereses ietekmē viņa viedokli. (K.Li.4.) • Kultūrvēsturisku un mākslas objektu vērtību var noteikt pēc dažādiem kritērijiem. (K.Li.3.) • Katram kultūrvēsturiskam un mākslas objektam ir savs stāsts, ko ir vērts uzzināt. (K.Li.4.)	• Izmanto un pilnveido zināmos fotogrāfijas principus. (K.6.4.2.) • Meklē informāciju un vērtē kultūrvēsturiskus un mākslas objektus, atbilstoši personiskajai pieredzei un interesēm. (K.6.4.5.; K.6.3.5.; K.6.4.4.) • Caurskata avotus un atrod nepieciešamo informāciju tekstā, attēlā, kartē, ierāmējumā, uz fona, sarakstā, tabulā, tīmeklī. (VL.6.1.1.9.) • Lieto atsauces par informācijas avotiem (autors, nosaukums, interneta saite). (VL.6.1.1.9.) • Veido informatīvu bukletu konkrētam adresātam. (VL.6.2.1.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
• Izvēlas, vērtē, fotografē un apraksta kultūrvēsturiskus objektus, atbilstoši savām interesēm. (K.6.4.2.; K.6.3.5.) • Veido informatīvu bukletu maršrutam, lai iepazīstinātu ar izvēlēto objektu daudzveidību, pamatojot to popularitātes iemeslus sabiedrībā, mācās atšķirt un izvēlēties augstvērtīgus mākslas darbus. (K.6.4.5.; K.6.4.4.)	• Attīsta ieradumu atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikums – atbildība; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) • Attīsta ieradumu apmeklēt muzejus vai izstādes, sekot kultūras notikumiem daudz kultūru un daudzvalodu vidē pēc pašiniciatīvas, izvērtēt kultūras sasniegumus, kā arī skicēt un krāt vizuālos novērojumus vienkopus savā <i>portfolio</i>. (Tikums – tolerance; vērtība – kultūra)
Jēdzieni: Izstrādā tūrisma maršrutu, izvēlas svarīgus kultūrvēsturiskus objektus, fotografē un apraksta tos, veidojot bukletu.	

Temata apguves norise

Kultūrvēsturisku objektu un mākslas darbu vērtības iepazīšana	Ekskursija: kultūrvēsturisku objektu un mākslas darbu apzināšana tuvākajā apkārtnē	Objektu fotografēšana un bukleta izveide	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Sarunājas par kultūrvēsturisku un mākslas objektu nozīmi kultūras identitātē. - Izsaka viedokli un pamato, kas padara šos objektus svarīgus, kādēļ ir nepieciešams par tiem rūpēties un tos popularizēt. - Dalās savā pieredzē par ceļošanu ar ģimeni. - Apskata dažādus bukletus un novērtē tos pēc kopīgi izvirzītiem kritērijiem.	- Kopīgi dodas uz vietējo tūrisma informācijas centru, lai uzzinātu, kuri ir galvenie tūrisma objekti apkārtnē, lūdz pastāstīt par tūrisma industriju, uzdod jautājumus. - Kopīgi izlemj par ekskursijas mērķi, lai apskatītu svarīgākos objektus tuvākajā apkārtnē. - Organizē ekskursiju, vienojas par to, kāda informācija jāiegūst – fotogrāfijas, objektu nosaukumi, adrese. - Kopā ar skolotāju izstrādā kritērijus, pēc kuriem izvērtē vajadzību iekļaut konkrētus objektus bukletā.	- Fotografē objektu, izmantojot dažādus skolotāja ieteiktus fotografēšanas principus. - Kopīgi ar citiem apskata rezultātu un pārrunā to. - Reflektē par savu sniegumu procesa laikā. - Atrod papildinformāciju par izvēlētajiem objektiem internetā un izzina to stāstus. - Mērķtiecīgi veido kodolīgus aprakstus, pielāgojot valodu mērķauditorijai. - Pievieno atsauces atbilstoši skolā pieņemtajam veidam. - Pēc skolotāja dota parauga un kritērijiem izveido bukletu (ieteicams digitāli).	- Veido darbības kopsavilkumu salīdzinājumā ar citu veikumu. - Prezentē secinājumus pārējiem, kopīgi diskutē par rezultātiem un atklājumiem. - Skolotājs sniedz atgriezenisko saiti.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu jaunrades darbiem: **Gunārs Binde** (Latvija, 1933), **Inna Mosina** (*Inna Mosina*, Krievija, 1993),

Kristo un Žanna-Kloda (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935 – 2009);

Anišs Kapūrs (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Andreas Gurskijs** (*Andreas Gursky*, Vācija, 1955).

Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Latvijas Kultūras kanons [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams:

<https://kulturaskanons.lv/>

Novadu un pilsētu mājaslapas

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, fotokamera, digitālie rīki, dažādi bukletu piemēri pētīšanai un salīdzināšanai (labi un slikti)

Starpriekšmetu saikne

Datorika	Apgūst attēlu meklēšanas, apstrādes un bukletā ievietošanas iemaņas, lietot atsauci uz atrastajiem tiešsaistes avotiem.
Sociālās zinības	Plāno ekskursijas budžetu. Kritiski izvērtē un izmanto dažādu plašsaziņas līdzekļu un vēstures avotu sniegto informāciju.
Dabaszinības	Veido teritorijas (skola, dzīvesvieta) plānu, lai aprakstītu ģeogrāfisko objektu un parādību izvietošanu un parādītu darba laikā apmeklētās vietas un iegūtos datus, izmantojot mērogu, debespuses, azimutu, apzīmējumus, krāsojumu.

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts šī temata ietvaros skolēniem dot iespēju klātienē iepazīt nozīmīgas kultūras un mākslas vērtības tuvējā apkārtnē. Skolēni mācās izprast, ka vērtību šim mantojumam piešķir ne tikai to vēsture, bet arī pašu personiskā pieredze.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, izvēloties objektus; jaunrade un uzņēmējspēja, fotografējot un apstrādājot informāciju; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā prasme.
Papildiespējas	Skolēniem temata ietvaros paredzēta ekskursija. Daļa temata tiek apgūta datorklasē.

5. klase

5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plaknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?
--	---	--	---	---

5.1. Telpiskums mākslas darbā. Kā plaknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: mācīties par dažādiem perspektīvas veidiem mākslā un attēlot telpiskumu plaknē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Lineārā perspektīva ir zinātniski pamatota sistēma, kas rada dziļuma ilūziju plaknē. (K.Li.3.) - Perspektīvai ir dažādi veidi, un mākslinieki var tos kombinēt, lai divdimensionālā plaknē panāktu telpiskuma izjūtu. (K.Li.3.) - Uz divdimensiju virsmas trešo dimensiju – dziļumu – panāk ar perspektīvas palīdzību. (K.Li.3.)	- Skaidro perspektīvas likumsakarības un novērtē iespējas tās izmantot. (K.6.1.1.) - Atpazīst dažādus perspektīvas veidus – gaisa, krāsu un lineāro perspektīvu. Saskata tos mākslas darbā un dabā un izmanto, radošā darbā eksperimentējot ar dažādiem veidiem (K.6.2.1.; K.6.3.2.) - Salīdzina, interpretē, novērtē, savieno informāciju, pauž savu viedokli, emocionālo attieksmi un estētisko vērtējumu. (K.6.4.2.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Apzinās perspektīvas likumsakarības kā vizuālu sakarību sistēmu telpiskuma atveidošanai plaknē. (K.6.2.1.; K.6.3.2.; K.6.1.1.) - Eksperimentējot un kombinējot dažādus materiālus, tehnikas un tehnoloģijas radošajā darbā, gūst labāku izpratni par perspektīvu. (K.6.3.2.)	- Attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosmē, godīgums; vērtība – brīvība) - Veido un attīsta ieradumu ar interesi un vērīgumu dabā saskatīt līnijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – gudrība, centība; vērtība – daba)
Jēdzieni: perspektīva, horizonta līnija, gaisa perspektīva, krāsu perspektīva, lineārā perspektīva, satekpunkts.	

Temata apguves norise

Dažādu perspektīvas veidu iepazīšana	Lineārās perspektīvas izpēte	Telpiskuma iespaids atveids plaknē un refleksija par sasniegto
- Diskutē par to, kas ir divdimensionāls mākslas darbs, nosauc dimensijas, piemēram, garumu un platumu, un citas. - Iepazīstas ar trīsdimensionāliem mākslas darbiem, noskaidro, kas ir trešā dimensija. - Pēta mākslas darbus, kuros ir lietota lineārā perspektīva, un izpēta, kā ir panākts telpiskuma efekts. - Kopīgi apskata Jūlija Federa mākslas darbu “Gaujas leja”, iepazīstas ar gaisa perspektīvas attēlošanas principiem. - Meklē citus piemērus – informāciju un reprodukcijas, lai salīdzinātu lineāro un gaisa perspektīvu un saprastu to principus.	- Meklē lineārās perspektīvas piemērus reālajā dzīvē skolā un ārpus tās. - Atklājumus un novērojumus fiksē fotogrāfijās. Izvēlas fotogrāfijas, kur redzama viena satekpunkta un divu satekpunktu perspektīva, izdrukā tās. - Ar zīmuli un lineālu velk līnijas, mēģinot saprast lineārās perspektīvas likumības. - Kopīgi ar klasesbiedriem meklē risinājumu pareizai paņēmieni lietošanai, diskutē par problēmām. - Stāsta par atklājumiem.	- Ņemot vērā atklājumus iepriekšējā stundā, vienojas par pazīmēm, kas liecina par lineārās perspektīvas likumību ievērošanu. - Atbild uz jautājumu: kas liecina par to, ka ir izdevies panākt telpas ilūziju plaknē? - Kopīgi izstrādā vērtēšanas kritērijus. - Izvēlas vienu no iepriekš uzņemtajām fotogrāfijām un glezno redzamo motīvu, ar gaisa perspektīvas palīdzību attēlojot dziļuma ilūziju plaknē. - Piedalās skolotāja organizētā refleksijas sesijā. Meklē iespēju darba uzlabošanai. Koriģē savu darbu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumentu/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Daži mākslinieki, kuru divdimensionālie mākslas darbi atklāj telpiskumu un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Jūlijs Feders (Latvija, 1838–1909); Džulians Opies (*Julian Opie*, Apvienotā Karaliste, 1958); Dons Makkalins (*Don McCullin*, Apvienotā Karaliste, 1935); Andreas Gurskijs (*Andreas Gursky*, Vācija, 1955); Džordžs Šavs (*George Shaw*, Apvienotā Karaliste, 1966). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Starppriekšmetu saikne

Matemātika	Apgūst lineāro perspektīvu.
-------------------	-----------------------------

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts skicēt, meklēt iespējas, kā ar dažādiem perspektīvas veidiem atklāt vēlamu efektu, pētīt mākslas vēstures piemēros lietotos perspektīvas veidus. Skolēniem ir svarīgi iemācīties atšķirību starp trīsdimensionālu mākslas darbu un trīsdimensiju ilūziju divdimensionālā plaknē.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā pratība.

5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plāknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?
--	---	--	---	---

5.2. Burti un cipari mākslā. Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izveidot vizuālu vēstījumu ar burtiem un cipariem, papildinot to ar atbilstošu tekstu, lai paustu attieksmi, līdzpārdzīvojumu par aktuālām problēmām un notikumiem sabiedrībā vai personiskā dzīvē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
• <i>Tekstart (typart)</i> izmanto tikai burtus, ciparus un zīmes. (K.Li.1.) • Savu attieksmi par kādu notikumu vai problēmu var izteikt radošajā darbā ar <i>tekstart (typart)</i> palīdzību. (K.Li.2.) • Teksta, burtu un ciparu izmantošanai radošajā darbā ir konkrēts mērķis, lai izteiktu domas, izjūtas un līdzpārdzīvojumu. (K.Li.3.) • Ar tekstu, cipariem un zīmēm autori pauž savu attieksmi, pārdzīvojumu, nostāju un vērtības. (K.Li.4.)	• Pareizi tur rakstāmrīku pirkstos, rakstot burtus noteiktā burtveidolā. (K.6.1.1.) • Izmanto ciparus, burtus, zīmes bez līnijām un izvēlas atbilstošus paņēmienus, lai radītu dažādus vizuālus efektus. (K.6.1.2.; K.6.1.3.) • Lieto praksē kompozīcijas principus un ievēro precizitāti, lai radītu līdzsvarotu radošo darbu. (K.6.3.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Lai izveidotu vizuālu vēstījumu, brīvi kombinē un mērķtiecīgi izmanto burtus, ciparus un zīmes, apvienojot tās pēc noteiktiem kompozīcijas principiem un atbilstoši radošā darba mērķim. (K.6.1.3.; K.6.3.1.)	Attīsta ieradumu radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu. (Tikumi – taisnīgums, godīgums, drosmē, atbildība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums)
Jēdzieni: forma, kolāža, kontrasts, siluets, teksts, burtveidols, <i>tekstart (typart)</i> .	

Temata apguves norise

Izpratne par burtiem un cipariem kā vizuālām zīmēm mākslas darbos un iniciāļos	Vingrināšanās uzdevums, lai iepazītu burtu un ciparu izmantošanu kolāžā	Rakstību veidi dažādos laikos: iepazīšanās un vingrināšanās uzdevums	Radošā darba izstrāde: burti un cipari kā mākslas darba saturs
- Sarunājas par to, kāda loma ir burtiem un cipariem dzīvē, kā cilvēki uztver un lieto skaitļus un kā – burtus. Komentē atšķirības. - Zīmē savus iniciāļus, kopā pārrunā to īpatnības. Meklē un apskata piemērus par iniciāļu veidošanu. - Rada vairākas savu iniciāļu skices, lai izvēlētos vispiemērotāko, izdomā stāstu savam iniciāļu veidojumam. - Izveido kopīgu klases iniciāļu veidojumu kompozīciju, papildina to ar skaitļiem.	- Diskutē par to, kāda loma ir burtiem un cipariem mākslā un reklāmā. - Pēta un analizē mākslas darbus (E. Vorhola, R. Lihtenšteina, N. Strunkes, A. Čiruļa u. c.), kuros teksts vai cipari ir viens no izteiksmes līdzekļiem. - Vingrinās, zīmējot burtus un ciparus, skicē kompozīciju. - Veido kolāžu, izmantojot aplikācijas tehniku, griež un līmē.	- Interneta resursos meklē piemērus dažādiem rakstību veidiem dažādos laikos, vāc informāciju par <i>tekstart</i> (<i>typart</i>) un citiem burtu mākslas veidiem. - Izvēlas vienu sev interesējošu piemēru un pēta teksta rakstības īpatnības, komentē atklāto. - Izvēlas attēlu, kurā redzams kāds priekšmets vai dzīva būtne, to izzīmē ar burtiem vai cipariem, izmēģinot izvēlēto rakstības stilu un dažādus vizuālus efektus.	- Rada idejas un skices dažādiem burtu un ciparu kombinēšanai ar krāsu, līniju un formu, lai vizuāli izteiktu personiski nozīmīgo klasē vai skolā, sabiedrībā, novadā, valstī vai pasaulē. - Izvēlas tematu darbam, izmanto vingrinājumos gūtās idejas, atrod un atlasa materiālus ar burtiem un cipariem un kolāžai piemērotus materiālus. - Veido līdzsvarotu kompozīciju, mērķtiecīgi izceļot galveno. - Vērtē savu darbu pēc noteiktiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Dokumentālā filma *Ansis Čirulis*, 2017. Latvijas Mākslas izstāžu hronikas [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 2. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=DpYn_QD-a5Y

ASCII Art Archiv [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 29. oktobrī]. Pieejams: <https://www.asciart.eu>

TypeArt Foundry. Typeart [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 29. oktobrī]. Pieejams:

<http://www.typeart.com/>

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Eslava, C. *Paul Smith, the amazing typewriter artist with spastic cerebral palsy*.

Publicēts 22.09.2014. [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā]. Pieejams:

<https://www.youtube.com/watch?v=VfXlhetkKic>

Guruprasad Vanalkar. *TypeArt*. Publicēts 02.12.2017. [tiešsaiste; skatīts 2018. g.

1. augustā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=Fmj_PYZKbe4

Mark Flammable. *Tuatara* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā]. Pieejams:

<https://www.deviantart.com/mark-flammable/art/Tuatara-127347741>

Ruchi Shah. *Handmade Type*. Publicēts 16.12.2013. [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā].

Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=kGalvmTg07c&list=PL4OmuVnCLm4jgKIGGAfvQ4SWoag9ppqMBD>

Steve Prefontaine. *Tekst Art Inspired*. Publicēts 25.04.2012. [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=9uLOZmM6WUs>

3D Ascii Art *Mona Lisa*. Publicēts 09.03.2011. [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=3QRCdT5UAqs>

School of Yule. *Tracey Emin's CV: Mini Paper CV Blanket Tracey Emin Style* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 18. augustā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=s2U5TAaaR_s

Steve Jobs. *TEKSTartist. 1983 Apple Keynote*. Publicēts 14.08.2011. [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 1. augustā].

Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=YjkXV6ggmA4>

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādus burtu un ciparu veidus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu jaunrades darbiem:

Mets Mullikans (Matt Mullican, ASV, 1951); **Benksijs** (Banksy, Apvienotā Karaliste, 1974);

Žans Mišels Baskjā (*Jean Michel Basquiat*, ASV, 1960); **Širina Nešata** (*Shirin Neshat*, Irāna, 1957); **Edvards Rusča** (*Edward Ruscha*, ASV, 1937); **Mišels Kreigs Martins** (*Michael Craig Martin*, Īrija, 1941); **Dāvids Šringlijs** (*David Shringley*, Apvienotā Karaliste, 1968). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pildspalva, zīmulis, tievie flomāsteri; stieplītes, plastilīns u. c. materiāli iniciāļu veidošanai, kā arī kolāžai piemērotas krāsas pamatnes, krāsaini papīri, fotogrāfijas, žurnāli, bukleti u. c.

Darba piederumi

Rapidogrāfs

Starppriekšmetu saikne

Sociālās zinības, literatūra, vēsture.	Vizuālajā mākslā, veidojot radošo darbu, iedvesmojas no sociālajās zinībās un vēsturē un literatūrā esošajiem tematiem, tēmām un sižetiem.
---	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju – zīmēt, skicēt. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt kā <i>portfolio</i> – kā savas darbības un lietpratības pierādījumu. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, digitālā pratība.

5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plāknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?
--	---	--	---	---

5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām.

Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: gūt izpratni par to, kāda ir redzes, dzirdes, taustes, ožas un garšas loma arhitektūras objektu un apbūves uztverē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Arhitekts var radīt apdzīvojamu telpu tikai ar mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas iedarbojas vienlaikus uz redzi, dzirdi, ožu, tausti un pat garšu. (K.Li.1.) - Realizējot ideju, nepieciešama drosme, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas. (K.Li.2.) - Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti un rada mākslinieciskas inovācijas. (K.Li.3.) - Apbūvēto vidi cilvēks uztver ar visām piecām maņām. (K.Li.4.) - Modelējot dzīves koptelpu, jāievēro dažādu lietotāju savstarpējās vajadzības, iespējas un telpu mērogs. (T.Li.2.9.)	- Klasificē arhitektūras izteiksmes līdzekļus, raksturo tos un novērtē iespējas ar tiem radoši izpausties. (K.6.1.1.; T.6.2.9.3.) - Izmanto radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā. (K.6.2.1.) - Eksperimentē un kombinē dažādus materiālus, tehnikas, paņēmienus un tehnoloģijas savā jaunrades darbā. (K.6.3.2.) - Pēta un pēc paša veidotiem kritērijiem vērtē arhitektūras objektus, izvēloties darbus, kas kļuvuši personiski nozīmīgi, un to izpētē iedvesmojas savam radošajam darbam. (K.6.3.5.; T.6.2.9.1.) - Novērtē mākslas darba iedarbību uz dažādiem uztveres veidiem (kinestētiskais) un interpretē arhitektūrā ietvertu informāciju un idejā uztveramo, pauž savu viedokli, emocionālo attieksmi un estētisko vērtējumu. (K.6.4.3.) - Pamato sev zināmu populāru arhitektūras piemēru popularitāti sabiedrībā. (K.6.4.5.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Uztver telpu ar visām piecām maņām, novērtē katras iedarbību un reaģē gan intelektuāli, gan emocionāli. (K.6.1.1.) - Kombinē mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un materiālus atbilstoši arhitektūras darba ieceres mērķim. (K.6.2.1.) - Modelē telpas pārveidi, kas iedarbojas uz kādu no maņām; vienojas par ideju un eksperimentē, sadarbojas un uzstājas. (K.6.3.5.; K.6.4.3.; K.6.4.5.; T.6.2.9.2.)	- Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, iepazīt vispārcilvēciskas vērtības ikdienas dzīvē, analizējot savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības. (Tikums – atbildība; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai teknikai atbilstošo darbību secību. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība) - Veido ieradumu sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: apbūve, maņa, atmosfēra, akustika, apdare, telpa, interjers, apgaismojums telpā.	

Temata apguves norise

Telpas izpēte reālā saskarsmē	Diskusija un maņu nozīmes apzināšana arhitektūras iepazīšanā	Telpas fotogrāfijas pārveide atbilstoši kādai maņai	Telpas maketa izveide: oriģināla telpa kastē	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Izmanto četras maņas (oža, tauste, redze, dzirde) reālas telpas izpētē. - Eksperimentē ar tausti – ar aizsietām acīm atrod izeju no mācību klases vai ar rokām izpēta kādu konkrētu lietu tajā. - Paostot gaisu, nosaka telpas funkciju. - Pārrunā, kā mainās emocijas, kuras maņas reaģē uz ko un kāpēc.	- Izskata piecu maņu akcentus dažādu telpu attēlos pēc skolotāja dotiem paraugiem vai meklējot resursos. - Diskutē par katras maņas nozīmi, kā kura maņa emocionāli ietekmē arhitektūras uztveri un atmiņas par to.	- Strādājot pāri, pārveido telpu plaknē atbilstoši vienai maņai. - Katram ir citas telpas divi attēli un vārdu salikums, piemēram, dzirde – miers, tauste – karsts u. c.	- Pārī izlozē vienu ar maņu panākamo emociju, sajūtu vai īpašību vārdu salikumu. - Pārveido kasti, daļēji to sagriežot vai izgriežot atveres, transformējot vai iekārtojot, – rada iekštelpu vai jaunu telpisku formu, kas iedarbojas uz izlozēto maņu. - Papildina telpu ar iedzīvotāja modeli, kam to plāno.	- Prezentē radītos izstrādājumus, pamatojot, kā tika risināts konkrētais uzdevums, kāda ir maņa, ar kuru var uztvert šo telpu, un asociācija, ar kuru to iespējams saistīt. - Veic darba aprakstu un izvērtējumu. - Vērtē pēc noteiktiem kritērijiem procesu un rezultātu. - Izsaka vismaz vienu priekšlikumu, kā izstrādājumu varētu uzlabot.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Īsfilma par vienu no pirmajiem Pētera Cumtora (*Peter Zumthor*, 1943) klusās (smalkās) arhitektūras darbiem [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. jūnijā] Pieejams:

<http://dzv.tv/architecture-works/peter-zumthor-shelter-for-roman-ruins>

Skolnieks. Pētnieks. Pilsetnieks. 47. lappuse [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. maijā]. Pieejams:

http://www.skolniekspetniekspilsetnieks.lv/storage/media/macibas/SPP_macibu_kurss_2015.pdf

Daži mākslinieki, kuri darbojušies kā arhitekti vai savus mākslas darbus veidojuši, iesaistot tajos arhitektoniskas formas, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Karstens Holers** (*Carsten Holler*, Vācija, 1961); **Ričards Sjera** (*Richard Serra*, ASV, 1938); **Kristo un Žanna-Kloda** (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009); **Zaha Hadida** (*Zaha Hadid*, Irāka/Apvienotā Karaliste, 1950–2016).

Izejmateriāli

Darbam divatā: dažādu veidu papīrs – biezs kartons pamatnei, krāsains kartons, aplikāciju papīrs, zīmēšanas papīrs u. tml. (pēc skolēnu ieceres); dažāda izmēra, krāsas, biezuma, faktūras kartona kastes, materiālu atgriezumī; detaļas, krikumi un sadzīves nieki.

Darba piederumi/instrumenti darbam grupā: līmes pistole ar līmes patronām, paliktnis, knaibles, dārza šķēres, ota, zīmuli, metāla lineāli, maketēšanas vai kancelejas nazis, PVA līme.

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas	Ar aptauju palīdzību noskaidro telpas/u lietotāju vajadzības un iespējas.
Latviešu valoda	Attīsta lasītprasmi, iepazīstoties ar nelieliem tekstiem par cilvēka maņām.

Metodiskais komentārs

Saturs	Akcentēta vajadzību un iespēju apzināšana, uzsverot, ka redzes, dzirdes, taustes un ožas loma arhitektūras objektu un apbūves uztverē ir ļoti būtiska. Izstrādē projekts veicams divatā.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, veidojot ideju un diskutējot par dažādajām iespējamām formām, telpas specifiku; digitālā pratība, atrodot izvēlētas maņas specifiskās izpausmes; kritiskā domāšana un problēmrisināšana, diskutējot par atbildību, iecietību, draudzību u. c. vērtībām; jaunrade un uzņēmējspēja, veidojot maketu; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna.
Papildiespējas	Dodoties nelielā “ceļojumā” tuvākajā apkārtnē, pievērst uzmanību telpu specifikai – smaržai, apdarei, garšas sajūtas izraisošām krāsām, materiālu skaņai pie slodzes u. c.

5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plaknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?
--	---	--	---	---

5.4. Jaunrade un fantāzija. Kā radīt fantāzijas tēla portretu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot fantāzijas tēla portretu kolāžas tehnikā un eksperimentējot, raisīt fantāziju un jaunrades prieku.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Portreti var būt gan reālistiski, gan izdomāti, izfantazēti. (K.Li.1.) - Radoši pārveidojot formas, var izteikt daudzveidīgas nozīmīgas idejas. (K.Li.3.) “Nepareizs”, izfantazēts sejas attēlojums rada pārsteigumu un jaunrades prieku. (K.Li.3.) - Māksla ir realitātes pretstats – spēle, fantāzijas brīvība. (K.Li.4.) - Zīmēšana ļauj precīzi attēlot vajadzīgās detaļas, kolāža liek piemēroties pieejamajiem materiāliem. (K.Li.2.) - Lai izveidotu harmoniskus vai nesamērīgus un oriģinālus fantāzijas tēlus, nepieciešams zināt un lietot zināšanas par portreta proporcijām. (K.Li.3.)	- Nosaka fantāzijas tēla un reālistiska portreta atšķirības. (K.6.1.1.) - Analizē idejas oriģinalitāti un sava darba izteiksmību. (K.6.4.2.) - Lieto jaunas, neparastas idejas, tā bagātinot savu pieredzi. (K.6.3.1.) - Izmanto krāsu jaukšanu, kombinēšanu un toņu atlasi kompozīcijas izveidei. (K.6.1.2.) - Rada fantāzijas tēlu, kombinējot dažādus apveidus, krāsas un faktūras. (K.6.1.2.; K.6.3.2.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
Rada fantāzijas tēlu un atklāj jaunrades prieku, spējot pastāstīt par sava darba veidošanas procesu, kombinējot un pamatojot detaļu izvēli un raksturojot jaunizveidoto tēlu. (K.6.2.1.; K.6.1.2.; K.6.4.2.)	- Veido un attīsta ieradumu un prasmi jaunrades darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu. (Tikumi – godīgums, drosmība, atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai tehnikai atbilstošo darbību secību. (Tikumi – drosmība, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība)
Jēdzieni: fantāzija, tēls, portrets, forma, uzbūve, kolāža.	

Temata apguves norise

Fantāzijas tēlu iepazīšana un izzināšana mākslas darbos un attēlos	Skiču veidošana un to nozīmes apzināšana	Jaunrades darba izstrāde, eksperimentējot ar kolāžas materiāliem	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Meklē un pēta neparastus, iztēlē radītus, nereālus, mistiskus portretus viduslaiku, renesanses un mūsdienu mākslā. - Diskutē par tiem, komentējot izmantotos materiālus, krāsas un formas.	- Atkārto portreta zīmēšanas veidus. - Skicē fantāzijas tēla portretu idejas, raksturojot (nosaucot) būtiskākos izteiksmes līdzekļus. - Izvēlas labāko ideju, lai to īstenotu materiālā, un raksturo izvēlēto tēlu vārdos.	- Izvēlas dažādus dabas un sadzīves materiālus kolāžai. - Mērķtiecīgi piemeklē formas, krāsas un faktūras tēla atveidošanai. - Izmanto krāsu jaukšanu, kombinēšanu un toņu atlasī kompozīcijas izveidei. - Veido kolāžu no atlasītajiem materiāliem, pirms darba salīmēšanas veido tā versijas, fiksē ar fotokameru, lai izvērtētu interesantāko un vērtīgāko variantu.	Novērtē procesa vieglumu un aizrautību, gatavā darba originalitāti un izteiksmību.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī] Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādus fantastiskus tēlus, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Jajoi Kusama (Yayoi Kusama, Japāna, 1929); Mets Mullikans (Matt Mullican, ASV, 1951);

Takaši Murakami (Takashi Murakami, Japāna, 1962); Luīze Buržuā (Louise Bourgeois, Francija; 1911–2010); Dāvids Šringlijs (David Shringley, Apvienotā Karaliste, 1968). Skaistuma vēsture. (sast. Umberto Eko) Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2009. 438 lpp. ISBN 9789984233123
Neglītuma vēsture. (sast. Umberto Eko) Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2008. 450 lpp. ISBN 9789984232874

Izejmateriāli

Pamatkomplekts un citi, atbilstoši izvēlei

Starppriekšmetu saikne

Literatūra	Raksta spoku stāstus.
------------	-----------------------

Metodiskais komentārs

Saturs	Skolēniem piedāvā jau atlasītas sagataves kolāžām (izgriezumi no žurnāliem, dažādu faktūru paraugi, krāsu laukumi dažādās formās), tādējādi ietaupot laiku. Raksturo izvēlēto tēlu vārdos, mērķtiecīgi piemeklē formas, krāsas un faktūras tēla atveidošanai, veido kolāžu no izvēlētajiem materiāliem.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un digitālā pratība attēlu un paraugu meklējumos; jaunrade un pašvadīta mācīšanās, atlasot materiālus un veidojot kolāžu; sadarbība, diskutējot par atklājumiem procesā.
Papildiespējas	Skolēni darba izveides procesā var strādāt uz grīdas klasē vai citā telpā, lai izklātu visus savāktos materiālus un to kombinācijas izvērtētu, salīdzinātu. Mācību darbu var veidot citās tehnikās, izvērtējot iespējas un pieejamos resursus: gleznojums ar pasteli uz melna fona, fotokolāža, veidojot portreta formas no dažādu priekšmetu attēliem, dažādu dabas un sadzīves materiālu kolāža.

5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plāknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?
--	---	--	---	---

5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā.

Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: tuvākajā apkaimē (mežā, parkā, jūras krastā) atrast dabas materiālu, kas iedvesmo radošam darbam, māca just atbildību par dabas saglabāšanu, attīsta estētisko izjūtu un spēju izmantot to radošā darbā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Dabā atrastajiem priekšmetiem (mežā sakritušiem, kukaiņu saēstiem zariem, koku mizām, čiekuriem u. tml.) bieži ir pievilcīga faktūra. (K.Li.1.) - Meži, jūras krasts un citas vietas dabā ir daudzveidīgu dabas materiālu resursi. (K.Li.1.) - Mākslas darbi veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni un spēji radīt pārmaiņas sabiedrībā. (K.Li.4.)	- Skicē pēc attēla un reālas dabas formas, no uzskicētajām līnijām un formām rada savus priekšmetu attēlojumus zīmējumā. (K.6.1.2.) - Īsteno radošas un mākslinieciskas idejas aktuāliem mērķiem, iedvesmojoties no dabas. (K.6.2.1.)
Komplekss sasniegtais rezultāts	Ieradumi
Kombinējot dažādus dabas materiālus un pamatojot to izvēles ietekmi uz galarezultātu, rada estētiskas, sociāli, ekonomiski un ekoloģiski nozīmīgas idejas, kas veicina dažādu sociālo grupu un kultūru saprašanos un iedvesmo radošam darbam. (K.6.1.2.; K.6.3.7.; K.6.2.2.)	- Attīsta ieradumu interesēties par dabu kā iedvesmas avotu un ieraudzīt dabā redzamās līnijas un formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus, vienmēr saglabājot ieradumu saudzīgi izturēties pret dabu, darboties atbildīgi, ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi. (Tikumi – atbildība, mērenība; vērtības – daba, dzīvība) - Attīsta prasmi ievērot uzvedības noteikumus, atrodies dabā, muzejā un izstāžu zālē, darbojoties cieņpilni pret citiem un apkārtējai videi atbilstoši. (Tikumi – laipnība, savaldība, mērenība, atbildība; vērtības – daba, kultūra, cilvēka cieņa)
Jēdzieni: daba, tekstūra, faktūra, telpiskums, proporcijas.	

Temata apguves norise

Dabas vērošana un skicēšana kā iedvesmas avots	Pārgājiens dabā, mācoties uzmanīgi vērot dabu kā mākslu	Dabas formas mākslas darbos: izpēte un skicēšana	Radošā darba izveide: apvieno dekoratīvus un funkcionālus risinājumus no dabas materiāliem	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Atbild uz jautājumiem: kāda ir dabas nozīme cilvēku dzīvē, kas ir vērtīgs dabā, kas iedvesmo dabā? - Meklē informācijas avotos dabas fotogrāfijas, saskata krāsas, līnijas un formas. - Iztēlojas, kā līnijas un formas “pārtop” priekšmetos. - Skicē dabas attēlos ieraudzītās līnijas un formas un papildina tā, lai radītu skices radošajam darbam.	- Pirms pārgājiena pārrunā: nepieciešamību ievērot dabas noteikto kārtību un uzvedības kultūru, ceļu satiksmes un drošības noteikumus. - Dodas pārgājienā, vēro dabu, krāsu salikumus, formas, tekstūras un savstarpējās izmēru proporcijas. - Meklē, skicē un fotografē dabas formas un līnijas. - Vāc dažādus dabā sastopamus materiālus, kas varētu noderēt radošajam darbam.	- Domā un pārrunā, kā un kādas dabas formas tiek izmantotas mākslā. - Meklē piemērus, kā mākslinieki un dizaineri izmanto dabas formas savos darbos. - Domā, kā izmantot atrastos dabas materiālus, lai radītu jaunu darbu ar konkrētu ideju. - Rada skices un zīmējumus darbiem no atrastajiem dabas materiāliem, papildina jau dabā uzskicēto un rada jaunas skices.	- Diskutē par funkcionālo un dekoratīvo mākslā, par proporciju un formu atbilstību, par galvenajiem principiem, kas jāievēro, lai mākslas darbā realizētu ideju, kurā ir vēstījums. - Pārī vai grupā meklē tehnisko risinājumu iespējas radošā darba izveidei. - Izveido darbu un vienojas, kā prezentēt savu koncepciju citiem.	- Izvērtē darbu – stāsta par pieredzēto, izaicinājumiem, grūtībām, atklājumiem un veiksmēm. - Uzklausa citu viedokļus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Dirnēna, V. *Dabas materiāli pamatskolā*. Rīga : Raka, 2000. 142 lpp. ISBN 9984152367
Kupča, I., Vītola, I. *Dizaina stāsti*. Rīga : Biedrība Mākslas izglītības centrs TRĪS KRĀSAS, 2018. 117 lpp. ISBN 9789934848117

10 laba dizaina pazīmes. Latvijas Dizaineru savienība [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 10. maijā]. Pieejams: <http://design.lv/lv/event/ka-pazit-labu-dizainu>

Ramn, D. *Ten principles for good design* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 10. maijā]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=XxtkVgh6kKo>

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādas formas un materiālus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Kristo un Žanna-Kloda (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009); **Karstens Holers** (*Carsten Holler*, Vācija, 1961); **Antonijs Gormlejs** (*Anthony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); **Cai Gončanu** (*Cai Guo-Qiang*, Ķīna, 1957); **Luīze Buržuā** (*Louise Bourgeois*, Francija, 1911–2010); **Žans Klods Mosketi** (*Jean-Claude Moschetti*, Francija, 1967); **Demjens Hērsts** (*Damien Hirst*, Apvienotā Karaliste, 1965); **Anišs Kapūrs** (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Ruta Asava** (*Ruth Asawa*, ASV, 1926–2013), **Gurs Kimels** (*Gur Kimel*, Apvienotā Karaliste) u.c. Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Latvija iegūst galveno balvu Londonas dizaina biennālē. Diena [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 17. augustā]. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/kd/maksla/latvija-iegust-galveno-balvu-londonas-dizaina-biennale-14204284>

Jewell, N. *Artist uses materials found in nature to create elaborate cairns and mandalas* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 7. maijā]. Pieejams: <https://inhabitat.com/artist-uses-materials-found-in-nature-to-create-elaborate-cairns-and-mandalas/>

Mitin, I. *Nature Inspired Zen Perfume Packing Design* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 7. maijā]. Pieejams: <https://www.designswan.com/archives/nature-inspired-zen-perfume-packaging-design-by-igor-mitin.html>

Eve Yun *Designs. Six Different Ways* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 7. maijā]. Pieejams: <http://www.sixdifferentways.com/2013/12/17/far-east-nature-inspired-design/>

Crookedbrains. *15 Cool Nature Inspired Designs and Products* [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 7. maijā]. Pieejams: <https://www.crookedbrains.net/2013/08/creative-nature-inspired-designs.html>

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, karstā vai PVA līme, kartons u. c. materiāli atbilstoši iespējām radošā darba veikšanai

Darba piederumi

Nazis/šķēres, fotoaparāts

Starppriekšmetu saikne

Dabaszinības	Organizē un veic pārgājienu dabā.
Literatūra	Salīdzina, kā daba aprakstīta literatūrā.
Mūzika	Attīsta dabas vizuālo un muzikālo izziņu.

Metodiskais komentārs

Saturs	Daļa no mācību stundām notiek dabā. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami dažādi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli daudzveidīgām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus piedāvājumus vides izmantošanai.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: jaunrade un uzņēmējspēja, pašvadīta mācīšanās, meklējot materiālus, sadarbība, veidojot darbu no dabas materiāliem, digitālā pratība, meklējot informāciju par dabas materiālu izmantošanu mākslas darbos.

6. klase

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
--	--	--	--	---

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot. Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 10 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: zīmēt cilvēka ķermeni pēc tieša vērojuma un radīt dinamisku figūras atveidojumu, lai apgūtu dažādas zīmēšanas tehnikas un iepazītu cilvēka anatomiju.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Izpratne par figūras apveida izmaiņām rakursā ir būtiska anatomijas izpētē. (K.Li.1.) - Izpratne par locītavu, kaulu un muskuļu novietojumu ķermenī ir svarīga, ja vēlas attēlot cilvēka figūru. (K.Li.1.) - Zīmēšanā iespējams izmantot dažādus paņēmienus. (K.Li.1.)	- Lieto ēnošanas laukumu iekļāšanas tehniku – štrihošanu. (K.6.1.1.) - Attēlo kustību izteiksmīgākajā brīdī. (K.6.2.1.) - Īsteno sarežģītu ideju. (K.6.2.2.) - Lieto zināšanas par dažādiem kompozīcijas veidiem. (K.6.3.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Zīmējot cilvēku, demonstrē zīmēšanas prasmes ar dažādiem materiāliem un raksturo grūtības un gandarījumu procesā. (K.6.1.1.; K.6.1.2.; K.6.2.2.)	- Attīsta ieradumu analizēt mākslas darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, vizuālās mākslas specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus. (Tikumi – drosme, atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība) - Veido ieradumu sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: rakurs, štrihs, tonalitāte, tonis, pāreja.	

Temata apguves norise

Figūras zīmēšanas piemēru izpēte mākslinieku kolekcijās	Figūras rakurss, zināšanu atsvaidzināšana par zīmēšanas tehnikām	Vingrināšanās uzdevums: eksperimenti ar dažādām zīmēšanas tehnikām	Patstāvīga zīmējumu radīšana: cilvēka figūras zīmējums rakursā, brīvi izvēlētā tehnikā	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Pēta mākslas darbu piemērus, pievēršot uzmanību rakursam un zīmēšanas tehnikai. - Apgūst jaunus terminus pēc būtības, lai tos lietotu praktiski: rakurss, štrihs, tonalitāte, tonis, pāreja.	- Analizē rakursa jeb skatpunkta izvēles nozīmi mākslas darbā. - Izpēta zīmēšanas tehnikas atgādnēs un izmēģina dažādus paņēmienus.	- Veido skīču materiālu, zīmējot cilvēka figūru dažādos rakursos. - Attīsta praktiski dažādas zīmēšanas tehnikas – toņu pārejas, dažādus štriha veidus un materiālus utt.	- Izpēta skīču materiālu, atlasa labāko variantu. - Domā un skicē ideju darbam. - Pārdomā kritērijus, apspriež tos ar skolotāju. - Izstrādā radošo darbu.	- Veido pašvērtējumu par darba izstrādi un rezultātu. - Prezentē savu darbu klasesbiedriem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm
 Cilvēka figūras proporcijas [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: <https://huoxingc.deviantart.com/art/Human-Body-Proportion-149753409>
<http://macroart.ru/macrolink-1547>
<https://www.frogx3.com/2014/11/14/guias-de-dibujo-anatomia-y-movimientos-del-cuerpo/>
<https://design.tutsplus.com/articles/>

human-anatomy-fundamentals-basic-body-proportions--vector-18254

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādus cilvēka ķermeņa atveidojumus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Mets Mullikans** (Matt Mullican, ASV, 1951); **Džulians Opies** (Julian Opie, Apvienotā Karaliste, 1958); **Jozefs Francis Sumegnē** (Joseph Francis Sumégné, Kamerūna, 1951). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Skiču bloks, planšetdators vai telefons ar kameru, dažādas cietības grafīta zīmuli, dažādas dzēšgumijas

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts skicēt un eksperimentēt ar dažādiem zīmēšanas materiāliem, balstoties uz iepriekšējās klasēs iegūtajām prasmēm cilvēka ķermeņa skicēšanā, turpināt pētīt cilvēka figūru un zīmēt to. Jāņem vērā, ka, lai fiksētu skicēs, fotogrāfijās kustību, nepieciešams pietiekami daudz brīvas telpas kustībām.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: digitālā pratība, meklējot piemērus; kritiskā domāšana; problēmrisināšana un jaunrade, zīmējot cilvēka figūru; pašvadīta mācīšanās, veidojot kritērijus un lietojot atgādnēs; sadarbība, apspriežot rezultātus.

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
--	--	--	--	---

6.2. Kinomāksla. Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: vērtēt kinofilmu un, veidojot savu video, apzināti izteikt un pamatot viedokli.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Filmas skatīšanās laikā veiktās piezīmes par redzēto un izjusto vēlāk palīdz vērtēšanas procesā. (K.Li.3.) - Skatītāju viedoklis un interpretācija par redzēto filmu var atšķirties. (K.Li.3.) - Ir svarīgi izteikto viedokli (domas) pamatot. (K.Li.3.)	- Kritiski vērtē filmu un izsaka un uzklausa konstruktīvu kritiku. (K.6.4.1.) - Rakstiski un mutiski argumentē savu viedokli. (K.6.4.4.) - Raksta piezīmes filmas skatīšanās laikā, lai tās vēlāk izmantotu darbā. (K.6.2.1.) - Uzstājas mērķauditorijas priekšā, ar skolotāja palīdzību pārvar uztraukumu un bailes. (K.6.2.3.) - Ar ieinteresētību uztver nebijušas situācijas, izmanto iztēli un spontanitāti, lai veidotu neikdienišķas sakarības un paveiktu kaut ko jaunu. (K.6.3.3.) - Izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, apstrādei, prezentēšanai, pārraidei un pamato digitālo tehnoloģiju lietojuma nepieciešamību. (K.6.3.2.) - Nosaka digitālās komunikācijas veidus, to mērķus, formātus un ietekmi uz auditoriju. Izmanto digitālās tehnoloģijas komunikācijai un sadarbībai. (K.6.3.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Kritiski vērtē un izsaka argumentētu viedokli par redzēto kinofilmu. Plāno sižetu, veido tekstu un vizuālo materiālu videoblogam par redzēto filmu, demonstrējot digitālās un videokompozīcijas veidošanas prasmes. (K.6.2.1.; K.6.2.3.; K.6.4.1.; K.6.4.4.)	- Attīsta ieradumu pilnvērtīgi un atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu gūt zināšanas, ar interesi iepazīt dažādu kultūras laikmetu mākslas darbus, saskatot to vērtību un salīdzinot tos ar laikmetīgo mākslu, apzināties mākslas vērtību un nozīmi. (Tikums – gudrība, atbildība) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai teknikai atbilstošo darbību secību. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība)
Jēdzieni: filmas: īsfilmas, kinožanrs, konstruktīva kritika, video.	

Temata apguves norise

Informācijas komunikācijas iespēju apzināšana un saziņas kanālu analīze	Pierakstīšanas stratēģiju iepazīšana un izmantošana	Video plānošana un veidošana
- Grupā dalās pieredzē par veidiem, kā mūsdienās cilvēki dalās ar informāciju, kā uzzina par sev interesējošiem pasākumiem, kādai jābūt labi uztveramai informācijai, un to, vai labāk uztverama ir redzēta, dzirdēta vai lasīta informācija; konstatē iemeslus. - Apskata vismaz divus dažādus filmu fragmentus, salīdzina tos. - Kopā ar visiem nolemj, kuru filmu skatīsies. Tās var būt īsfilmas, jo tad katrs var izvēlēties to, kas vislabāk patīk. To var darīt arī mājās, skatoties savu iecienītāko filmu. Klase var kopīgi doties arī uz kino.	- Stāsta par saviem iespaidiem, kritiski analizē redzēto. - Apspiež, kādiem ir jābūt labiem pierakstiem, lai tos pēc tam varētu izmantot videosižeta (treilera) plānošanā, un komentē labās un sliktās puses. - Ar skolotāja palīdzību iepazīstas ar dažādām pierakstu veikšanas stratēģijām. - Kopā ar visiem skatās kādu īsfilmu, lai sarunātos, diskutētu un kopīgi veiktu pierakstus par filmā redzēto.	- Izstrādā plānu un kritērijus videosižeta (treilerim), lai sniegtu informāciju par redzēto filmu. - Latviešu valodas stundā vienojas par piemērotāko valodas līdzekļu izvēli videoapskata veidošanai. - Grupā rada video, lai tas vēstītu galveno par filmu. - Ievieto to skolas blogā vai drošā sociālajā portālā, lai gūtu atgriezenisko saiti no skatītāja.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Kino skolās. Metodiskais materiāls skolotājiem [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī].

Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/metmat_citi.shtml

Daži videomākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādu veidu videotematikas un videomontāžas, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: Latvijas filmas. Nacionālais Kino centrs, Kultūras

informācijas sistēmu centrs. 2018. [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 10. septembrī] Pieejams: <https://www.filmas.lv/> (skolotājiem iespējams iegūt piekļuves datus bez maksas);

Dans Grahams (*Dan Graham*, ASV, 1942); **Marina Abramoviča** (*Marina Abramović*, Serbija, 1946); **Džodija Maka** (*Jodie Mack*, Apvienotā Karaliste, 1983); **Lilija Karē** (*Lilli Carre*, ASV, 1983); **Dons Makkalins** (*Don McCullin*, Apvienotā Karaliste, 1935); **Bils Viola** (*Bill Viola*, ASV, 1951); **Pipilotti Rista** (*Pipilotti Rist*, Šveice, 1962). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda	Kino kā nozares profesijas izpēte. Jauna profesija – <i>jūtūberis, vlogeris</i> .
Latviešu valoda	Veido mutvārdu runu. Informāciju par filmu nodod videoformātā.
Datorika	Veido un apstrādā video.

Metodiskais komentārs

Saturs	Skolotājs aktualizē pierakstu nozīmi. Tie palīdz temata izpratnei un ir derīgi kā atgādnis citos tematos. Iepazīst skolēniem jau zināmās pierakstu veikšanas stratēģijas. Pārrunā grūtības/problēmas. Demonstrē un stāsta par 1–2 stratēģijām, ko skolēni mācās lietot. Svarīgi arī kopīgi tās izmēģināt, demonstrējot procesu soli pa solim.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, sarunāties par kino; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās, skatoties un analizējot kino, strādājot pēc sastādīta plāna, un digitālā pratība, veidojot video.
Papildiespējas	Var kopīgi noskatīties kādu video par šo tēmu, piemēram, HOW TO TAKE GREAT NOTES. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=UAhRf3U5OIM [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 27. jūnijā]

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
--	--	--	--	---

6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums. Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: radīt reālistisku klusās dabas gleznojumu un, attēlojot objektu apjomu, mērķtiecīgi vingrināt vizuālo uztveri un domāšanu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Priekšmeta telpiskuma iespaidu nosaka krāsu laukumu forma un tumši gaišās attiecības. (K.Li.1.) - Mākslas darba nozīmi klusajā dabā pauž ar objektu izvēli, krāsu un tumši gaišajām attiecībām. (K.Li.1.) - Analītisks novērojums palīdz reālistiski attēlot sarežģītas formas un krāsu attiecības. (K.Li.2.)	- Izveido uzstādījumu klusās dabas darbam klasē. (K.6.4.2.) - Vēro un attēlo redzamo un, jaucot krāsas, veido objekta formu, ievērojot tumši gaišās attiecības. (K.6.1.1.; K.6.2.2.) - Skaidro, kā vizuāli veidojas objektu forma, kad uz to iedarbojas gaisma. (D.6.2.1.1.) - Nosauc savas darbības stiprās un vēl pilnveidojamās puses. Pastāsta par sava padarītā progresu, izmantojot vienotu kritēriju sistēmu. (K.6.2.2.) - Patstāvīgi seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un mācību procesā nosaka, vai un kā sniegums jāuzlabo. (K.6.2.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Veidojot klusās dabas gleznojumu, lieto izpratni par klusās dabas kā žanra veidiem, skaidro, kādēļ objekti izskatās telpiski, lietojot gaismēnas. (K.6.1.2.)	- Veido un attīsta ieradumu ar interesi un vērtību dabā saskatīt līnijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – gudrība, centība; vērtība – daba) - Veido un attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosmē, godīgums; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: klusā daba, tumši gaišās attiecības, apjoms, telpa, krāsošana, gaismas avots, lokālā krāsa, siltās un vēsās krāsas.	

Temata apguves norise

Priekšmetu apjoma saskatīšana un attēlojuma analīze	Apkārtnes vērošana un precīza attēlošana	Klusās dabas žanra iepazīšana: uzstādījuma plānošana un izveidošana	Radošā darba izveide un apskate pēc kritērijiem
- Pēta dažādus piemērus un konstatē, kā mākslinieki attēlo telpiskumu divdimensionālā mākslas darbā un kāpēc vienā mākslas darbā objekti izskatās plakani, bet citā – telpiski. - Vēro priekšmetus klasē, mēģina konstatēt priekšmeta lokālo krāsu un to, kas mainās dažādu gaismu iespaidā. - Skicē priekšmetus, mainot gaismas avotus. Kopā ar skolotāju noskaidro, kas ir gaismas avots, kas ir pašēna un kas ir krītošā ēna.	- Vingrinās analītiskā vērošanā, liekot uzstādījumus un tos zīmējot, vērojot konkrētas pazīmes un objektu tumši gaišās attiecības. - Grupā spēlē šādu spēli: ņemot dažādu toņu paraugus, mēģina tādus toņus sajaukt ar krāsām. - Kopīgi konstatē, kuram ir sanākuši visprecīzākie toņi, pārrunā silto un vēso krāsu toņu nianšes un dalās savā pieredzē.	- Diskutē par dažādiem klusās dabas veidiem, iepazīstas ar 17. gs. klusās dabas piemēriem. Salīdzina tos ar Latvijas klusās dabas meistardarbiem un analizē tos. - Grupā plāno klusās dabas uzstādījumu, mēģinot ieviest visas iegūtās zināšanas par tumši gaišo un silti vēso attiecību un gaismas nozīmi kompozīcijā.	- Izstrādā kritērijus klusās dabas gleznojumam. - Uzsāk darbu ar kompozīcijas skicēšanu izvēlētajā darba formātā. - Procesā skolotājs organizē kopīgu diskusiju savstarpējai refleksijai, uzdodot konkrētus jautājumus, piemēram, kā uzlabot darba kompozīciju? Formulē vienu konkrētu soli darba uzlabošanai. - Glezno kluso dabu un rezultātā grupā vai pāri apspriež, vai ir izmantoti visi kritēriji.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Latviešu mākslas darbu reprodukciju komplekts pirmsskolai un sākumskolai. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/makslas_darbi_pirmsskolai/index.htm

Daži mākslinieki, kuri radījuši reālistiskus vai hiperreālistiskus mākslas darbus, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Dennis Vojtkevičs (*Dennis Wojtkiewicz*, ASV, 1956); Džeisons de Grāfs (*Jason de Graaf*, Kanāda, 1971); Džeikobs Feifers (*Jacob Pfeiffer*, ASV, 1974); Vija Celmiņa (*Vija Celmins*, Latvija, 1938).

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, gaismas objekts (lampa)

Starppriekšmetu saikne

Dabaszinības	Skaidro ar ikdienas piemēriem gaismas izplatīšanos (ēna), atstarošanu (plakanais spogulis) un laušanu (lupa, varavīksne), eksperimentējot un vērojot demonstrējumus.
--------------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts pētīt dažādu mākslinieku klusās dabas, pašiem sakārtot uzstādījumu, skicēt, pēc veidotās skices gatavot savu radošo darbu, kopīgi apspriest tapušos darbus. Izvērsti stāstīt par saviem iespaidiem, pieredzi, ieguvumiem, izjūtām u. tml.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, veidojot klusās dabas uzstādījumu; jaunrade, skicējot un gleznojot; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna; digitālā pratība, meklējot iedvesmas paraugus.

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
--	--	--	--	---

6.4. Dažādu tautu ornamentu. Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: radīt ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus, un piešķirt tai simbolisku nozīmi, lai padomātu par savām vērtībām, identitāti un toleranti pieņemtu atšķirīgo.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Ornaments veidojas, ritmiski kārtojot stilizētas zīmes. Ornamenta formu nosaka materiāls, ar kuru tas tiek veidots. (K.Li.1.) - Simbols izsaka personiski vai noteiktas sabiedrības ietvaros saprotamu nozīmi. (K.Li.2.) - Līdzīgā un atšķirīgā meklēšana latviešu un citu tautu etnogrāfijā dod iespēju izkopt cieņu un toleranci pret citādo. (K.Li.3.) - Katrs cilvēks var piešķirt nozīmi ornamentam, kas subjektīvi simbolizē vērtības un ieceres. (K.Li.4.)	- Stilizē dabas (augu, dzīvnieku un cilvēku) formas un veido ornamentu savas idejas izteikšanai. (K.6.1.3.; K.6.2.2.; K.6.3.7.) - Izturas ar izpratni un iecietīgi pret atšķirīgas kultūras izpausmēm dzīvē un mākslā. (K.6.4.2.; K.6.4.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Radošā darbā gan brīvi kombinē, gan pārveido un mērķtiecīgi izmanto zīmes, ornamentu un ritmu idejas izteikšanai, izvēloties materiālus un tehniku atbilstoši savām spējām un iecerētajam vēstījumam. (K.6.1.3.) - Apzinās savas iespējas ar vizuālās mākslas palīdzību izteikt savu identitāti, uzlabot dzīves kvalitāti un izvērtēt to, pauž un pamato savu viedokli un pieņem atšķirīgus viedokļus. (K.6.3.7.; K.6.4.1.)	- Attīsta ieradumu gūt zināšanas, ar interesi iepazīt dažādu kultūras laikmetu mākslas darbus, saskatot to vērtību un salīdzinot tos ar laikmetīgo mākslu, apzināties mākslas vērtību un nozīmi. (Tikums – gudrība, atbildība) - Attīsta ieradumu analizēt mākslas darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, vizuālās mākslas specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanrus, raksturojot satura un formas vienotību un salīdzinot, analizējot un interpretējot dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus. (Tikums – gudrība, atbildība; vērtības – dzīvība, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai teknikai atbilstošo darbību secību. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība) - Attīsta ieradumu pilnvērtīgi un atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa)
Jēdzieni: zīme, simboli, mozaīka, ģeometrisks/figurāls ornaments, ritms, stilizācija, kultūras vērtības.	

Temata apguves norise

Etnogrāfisko zīmju atkārtošana un aktualizācija	Vingrināšanās uzdevums: ornamentu izpēte un skicēšana	Savas vērtību kartes izveide, izmantojot iegūtos ornamentus un izstrādātās skices	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Diskutē kopā ar citiem, lai atkārtotu šādus jautājumus: kādas zīmes ir zināmas, kādas ir latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes un kāda ir to simboliskā nozīme? - Vāc informāciju un pēta attēlus ar neparastiem krāsu salikumiem, formu, simboliku un savstarpējām līdzībām ornamentos.	- Pārī vai grupā pēta, vēro un salīdzina dažādu tautu zīmes un ornamentus. - Meklē un nosauc līdzīgo un atšķirīgo latviešu un citu tautu kultūras mantojumā lietotajās zīmēs. - Informācijas avotos noskaidro to simbolisko nozīmi. - Skicē dažādus ornamentus, kas piesaista uzmanību un iedvesmo radošajam darbam. - Izmanto savāktos ornamentu un radīto skici paraugus savai iecerei un piešķir uzskicētajiem ornamentiem savu subjektīvo simbolisko nozīmi un vērtības.	- Precizē ideju – apzināt savas vērtības, identitāti un sevi kā daļu no pasaules, lai vizuāli simboliski atbildētu uz jautājumiem: kādas intereses un kādas vērtības ir personiski būtiskas? - Sāk veidot kompozīciju no ornamentu elementiem, kas vizuāli palīdz saturā atklāties. - Sadarbībā ar skolotāju vienojas, kādi var būt materiāli un varianti, lai praktiski veiktu radošo darbu. - Rada kompozīciju no ritmiski kārtotiem ornamentiem, piemēram, nospieduma tehnikā.	- Prezentē ornamentālo kompozīciju, stāsta par darba radīšanas gaitu un savu ideju. - Savstarpēji visi kopā vai grupā reflektē par darba gaitu un rezultātu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Mācību materiāli

Blīgzna, K. *Kompozīcijas pamati*. Vingrinājumu burtnīca 5.–9. klasei. Lielvārde : Lielvārds, 2004. 48 lpp. ISBN 9984110915

Blīgzna, K. *Vizuālās mākslas ABC*. Lielvārde : Lielvārds, 1999. 63 lpp. ISBN 9984111555

Blūma, D., Šmite, E. *Kā top glezna, gravūra, skulptūra*. Rīga : Mācību grāmata, 1998. 64 lpp. ISBN 9984523608

Kavacis, V. *Mākslas valodas pamati*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999. 91 lpp. ISBN 9984045900
 Briška, I. u. c. *Vizuālā māksla 6. klasei*. Mācību grāmata. Rīga : Raka, 2009. 48 lpp. ISBN 9789984460208

Stunda muzejā. Metodiskais materiāls. Valsts izglītības satura centrs [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 10. septembrī]. Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbos ornamentu ir svarīga sastāvdaļa, un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Hansje van Halema (*Hansje van Halem*, Nīderlande, 1978); **Žans Klods Mosketi** (*Jean-Claude Moschetti*, Francija, 1967); **Širina Nešata** (*Shirin Neshat*, Irāna, 1957); **Sāra Morisa** (*Sarah Morris*, ASV, 1967); **Freds Tomaselli** (*Fred Tomaselli*, ASV, 1956); **Anni Albersa** (*Annia Albers*, Vācija, 1899–1994). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Deniz Balik, *Acalya Allmer* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 17. augustā]. Pieejams: https://www.journalagent.com/itujfa/pdfs/ITUJFA-73745-THEORY_ARTICLES-BALIK.pdf

Izejmateriāli

Reprodukcijas – latviešu (atkārtojums no iepriekšējām klasēm) un dažādu citu tautu ornamentu; papīrs, kartons, organiskais stikls, metāla plāksnes, zīmuļi, gūša krāsas, aplikāciju papīrs, pērlītes, stieple, tekstils u. c. materiāli ornamentu radīšanai.

Darba piederumi

Otas, trauks ūdenim, rulliši, smagāki ruļļi, adatas vai īlens, papīra naziši vai skalpelis, šķēres

Starppriekšmetu saikne

Mūzika	Iepazīst tautasdziesmas un mūziku.
Literatūra	Atpazīst dažādus savas tautas folkloras darbus.

Metodiskais komentārs

Saturs	Pēc skolotāja ieskatiem atbilstoši konkrētajām iespējām paredzēts vākt un apkopot informāciju par dažādiem ornamentiem – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt un kā izmantot savas idejas izveidei.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pašvadīta mācīšanās un digitālā pratība, vācot informāciju; jaunrade un uzņēmējspēja, veidojot savu kompozīciju un strādājot pēc sastādīta plāna; sadarbība kopīgā izvērtējumā.
Papildiespējas	Kāda stunda var notikt muzejā vai izstāžu zālē. Ja ornamentu veido digitāli, tad mācību stunda var notikt telpā, kurā ir stacionāri datori.

6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
--	--	--	--	---

6.5. Perspektīvas radošs pielietojums. Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: radoši pielietot lineāro perspektīvu un, eksperimentējot ar dažādiem skatpunktiem, mainīt mākslas darba ideju.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Telpas, apkārtējās vides attēlojums no dažādiem skatpunktiem var likt skatītājam justies lielākam vai mazākam. (K.Li.1.) - Viens un tas pats objekts izskatās dažādi no atšķirīgiem skatpunktiem. (K.Li.1.) - Radošas idejas realizācijai nepieciešams vērīgums, drosme, inovatīva domāšana. (K.Li.3.)	- Vēro apkārtējo vidi un attēlo objektus, ainavu no dažādiem skatpunktiem un izmanto dažādus perspektīvas veidus. (K.6.1.2.) - Lieto vizuālos izteiksmes līdzekļus dažādu ideju un nozīmju izteikšanai. (K.6.2.1.)
Komplekss sasniegtamais rezultāts	Ieradumi
- Perspektīvas likumsakarību izmantošana, attēlojot pasauli no dažādiem skatpunktiem, sekmē skolēna uztveres un domāšanas elastību, lai realizētu idejas dažādiem sev aktuāliem mērķiem. (K.6.2.1.) - Eksperimentējot un kombinējot izteiksmes līdzekļus atbilstoši iecerei, iespējams apzināties savu uzdrīkstēšanos ideju un nozīmju izteikšanai radošajā darbā. (K.6.3.1.)	Radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu, kā arī uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība)
Jēdzieni: skatpunkts, horizonts, perspektīva, tālums, tuvums, rakurs.	

Temata apguves norise

Ainavas skicēšana: vingrinājumu uzdevumi	Skiču radīšana un to nozīmes apzināšana	Radošais darbs: ainava neparastā rakursā	Vērtēšana un diskusija par atklājumiem procesā
- Skicē ainavas pēc vērojuma, savas fotogrāfijas vai pieredzes no iespējami dažādiem skatpunktiem, iezīmējot redzes horizontu. - Iepazīstas ar dažādiem skatpunktiem: no putna lidojuma, skudras skatpunkta vai skatpunkta, stāvēt tieši pretī; mācās tos atpazīt, nosaukt, nošķirt. - Fotografē objektus no dažādiem skatpunktiem, lai saprastu rakursa nozīmi saturā.	- Veido skici radošam darbam, izvēloties sev zināmu un nozīmīgu ainavu. - Skicē izvēlas neparastāko ainavas atainojumu ar interesantāko skatpunktu.	- Konsultējoties ar skolotāju, izvēlas darba realizācijai vispiemērotāko tehniku (gleznošana, zīmēšana) un izteiksmes veidu (melnbalta kompozīcija u. c.). - Izvēlētajā tehnikā un veidā darina ainavu, izmantojot neparastu rakursu, izmanto atgādnē. - Raksta nelielu vēstījumu par savu darbu, tā ideju.	- Kopā ar visiem veido izstrādāto darbu izstādi. - Prezentē savu darbu, nolasot rakstīto vēstījumu par tā ideju. - Izvērtē savu radošo procesu, darba izteiksmību un originalitāti. - Uzraksta vienu atziņu, ko guva, vērojot citu darbus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Vingrinājuma uzdevums raksta beigās [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 10. septembrī]

Pieejams: <https://www.artistsnetwork.com/art-mediums/drawing/learn-to-draw-perspective/> ; <https://mymodernmet.com/perspective-drawing/>

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbos perspektīva izmantota neparastos veidos un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Karstens Holers (*Carsten Holler*, Vācija, 1961); **Takaši Murakami** (*Takashi Murakami*,

Japāna, 1962); **Ričards Sjera** (*Richard Serra*, ASV, 1938); **Luīze Buržuā** (*Louise Bourgeois*, Francija; 1911–2010); **Anišs Kapūrs** (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Andreas Gurskijs** (*Andreas Gursky*, Vācija, 1955); **Roberts Teriens** (*Robert Therrien*, ASV, 1947–2019).

Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts eksperimentēt ar perspektīvas pielietojumu – gan pētīt mākslinieku daiļradi, gan vērot dabā, kā mainās redzamais objekts, ja skolēns maina savu atrašanās vietu. Izaicinājums darba procesā ir rosināt skolēnus radīt rakstisku vēstījumu par savu darbu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, jaunrade, pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna, digitālā pratība.
Papildiespējas	Vingrinājumu un apjēgšanas daļai, skatoties pēc iespējām un apstākļiem, organizēt mācību stundu ārpus skolas ēkas.

7. klase

7.1. Gaismas mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
--	--	---	--	--

7.1. Gaismas mākslā. Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot gaismas instalāciju/dizaina darbu, novērtējot gaismas nozīmi mākslā un dizainā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Gaišs laukums izskatās gaišāks, ja tas ieklāts tumšākā laukumā vai novietots blakus tumšam laukumam. (K.Li.1.) - Ideja var rasties, gan vērojot mākslas darbus, gan pārdomājot tematu, gan spēlējoties ar materiāliem. (K.Li.1.) - Viens no mākslas uzdevumiem ir pievilināt, sugestēt, apburt, izraisīt pārsteigumu, pacelt cilvēku pāri ikdienas rūpēm un rutīnai. (K.Li.4.) - Mākslā (arhitektūra, glezniecība un vides māksla) visos laikmetos ir izmantoti gaismas efekti. (K.Li.4.)	- Strādā ar dažādiem vizuālās mākslas materiāliem, tos apvienojot viena darba ietvaros. (K.9.1.2.) - Rada oriģinālu un interesi rosinošu radošo darbu, spēj koncentrēties darba idejai un radīšanai. (K.9.4.4.) - Lieto gaismu kā izteiksmes līdzekli kompozīcijas veidošanā. (K.9.1.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Raksturo gaismas attēlojumu un pielietojumu kā nozīmīgu vizuālās izteiksmes līdzekli mākslas darbos un apzinās gaismas nozīmi kompozīcijas izveidē, paredzot tās ietekmi uz galarezultātu, un atbilstoši darba mērķim kombinē to ar citiem izteiksmes līdzekļiem. (K.9.1.2.)	- Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai tehnikai atbilstošu darbību secību. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – darba tikums, brīvība) - Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, iepazīt vispārcilvēciskas vērtības ikdienas dzīvē, analizējot savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības. (Tikums – atbildība; vērtība – cilvēka cieņa) - Veido prasmi un ieradumu ievērot drošības noteikumus, lietojot asus darbarīkus, rūpējoties par savu veselību un drošību. (Tikums – atbildība; vērtība – dzīvība) - Veido ieradumu sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: gaismēna, slīdošā gaisma, drapērija, gaisma, krītošā ēna, reflekss, spīdums, plakne.	

Temata apguves norise

Gaismas attēlojuma un pielietojuma iepazīšana	Gaismas attēlojuma praktisko piemēru izpēte	Radošais darbs: gaismas instalācijas veidošana	Vērtēšana un diskusija par atbilstību idejai un kritērijiem
- Pēta gaismas attēlojumu mākslā, nosauc gaismas avotu un raksturo gaismas nozīmi mākslas darbā. - Analizē gaismas efektu pielietojumu dažādos mākslas veidos (arhitektūrā, scenogrāfijā, tēlniecībā, vides mākslā u. c.).	- Analizē, kā gaismu attēlo divdimensionālos mākslas darbos, pilda skolotāja uzdotos vingrinājumus, pievēršot uzmanību gaismas un ēnas attēlojumam plaknē. - Skicē ideju kompozīciju, akcentējot gaismu kā svarīgāko izteiksmes līdzekli.	- Precizē ideju, skicē tās vizualizāciju pirms darba uzsākšanas. - Izvērtē tehniskās iespējas, izmēģina tās mazā mērogā un dažādos variantos. - Izveido trīsdimensionālu darbu, izmantojot papīru kā resursu un gaismas avotu kā izteiksmes līdzekli.	- Sagatavo nepieciešamos apstākļus un apgaismojumu, lai prezentētu savu darbu un atklātos tā ideja. - Kopā ar visiem novērtē darba tehnisko izpildījumu. - Secina vai ir sasniegts darba mērķis un izpildīti visi uzdevumi.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbos gaisma ir viens no svarīgākajiem elementiem un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Iļja un Emilija Kabakovi (*Ilya* (1933) & *Emilia* (1945) *Kabakov*, Krievija); **Karstens Holers** (*Carsten Holler*, Vācija, 1961); **Antonijs Gormlejs** (*Anthony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); **Cai Goncjanu** (*Cai Guo-Qiang*, Ķīna, 1957); **Ksu Bings** (*Xu Bing*, Ķīna, 1955); **Kristo un Žanna-Kloda** (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009); **Anišs Kapūrs** (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Rembrants Harmenszons van Reins** (*Rembrandt Harmenszoon van Rijn*, Nīderlande, 1606–1669), **Jajoi Kusama** (*Yayoi Kusama*, Japāna, 1929). Pedagogos šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Famous paintings coloring pages (Krāsojamās lapas) [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī].

Pieejams: <https://www.coloringpages4kids.com/famous-paintings-coloring-pages/>;

<http://www.supercoloring.com/coloring-pages/arts-culture/famous-paintings/paul-cezanne>;

Shadow Words (Viens no variantiem darba izstādei) [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī].

Pieejams: <http://minimatisse.blogspot.com/2013/02/shadow-words.html>

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, līme, kabatas lukturītis, kartons, šķēres/papīra nazis.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts pētīt dažādas mākslas darbu reprodukcijas, skicēt idejas, pierakstīt darbības soļus, kā idejas rodas un kā nonāk pie gala skices un idejas realizācijas, analizēt gaismas nozīmi apkārtējā vidē. Rosināt skolēnus izmēģināt idejas, par kurām nav pārliecināti darba procesā, jo, strādājot ar gaismas un ēnas saspēli, ne vienmēr rezultāts ir paredzams. Ieteicams gaismas pētīšanai organizēt mācību procesu telpā, kuru var aptumšot.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna; digitālā pratība.
Papildiespējas	Rudenī stundas agrā rītā var notikt pilsētvidē, kur iespējams vērot, kā gaismu izmanto arhitektūrā, dizainā.

7.1. Gaismas māksla Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
--	--	---	--	--

7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās. Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīt dažādu kultūru fantastiskos tēlus, pilnveidot izpratni par dažādu vizuālu paņēmieni (sintēzes un hiperbolizācijas) nozīmi tēla īpašību atveidojumā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Jaunu, fantastisku tēlu var radīt, savienojot vienā vairāku atšķirīgu tēlu elementus vai izmainot esošo elementu samērus. (K.Li.1.) - Fantastiski tēli dažādās kultūrās mēdz gan apdraudēt, gan pārsteigt, gan sargāt. (K.Li.4.) - Darba izstrādē sintezē mākslas veidus, stilus un kombinē dažādas zīmes un simbolus. (K.Li.1.)	- Analizē un apraksta mākslas darbu formu un estētisko aspektu. Interpretē darbus to veselumā (saturs un forma). (K.9.4.2.) - Izmanto daudzveidīgus radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā un realizēšanā. (K.9.2.1.) - Sadarbojas un atbildīgi īsteno radošā darba ideju. Uzklaua citu viedokli, diskutē un patstāvīgi pieņem lēmumus par idejas īstenošanai atbilstošu materiālu, tehnikas, paņēmieni un tehnoloģiju izvēli. (K.9.3.2.)
Komplekss sasniegjamais rezultāts	Ieradumi
Iepazīst dažādu kultūru tradīcijās izmantotus fantastiskus tēlus, patstāvīgi veido sava izgudrotā tēla saturu un interpretē tā vizuālo veidolu. (K.9.4.3.; K.9.2.1.; K.9.3.3.)	- Attīsta ieradumu pilnvērtīgi un atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Veido un attīsta prasmi savā jaunrades darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu. (Tikumi – godīgums, drosmē, atbildība, centība; vērtības – brīvība, darba tikums) - Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai teknikai atbilstošo darbību secību. (Tikumi – drosmē, atbildība; vērtības – darba tikums, brīvība)
Jēdzieni: formas siluets un raksturs, detaļas, pārspīlējums (hiperbolizācija), savienošana (sintēze), fantāzija, varonis.	

Temata apguves norise

Fantastisko tēlu vizuālo formu izzināšana	Radošais darbs: fantastisks tēls	Vērtēšana un diskusija par atbilstību idejai un kritērijiem
- Analizē formas uzbūvi fantastisko dzīvnieku tēlos mākslā: sargus, soģus, vēstnešus (vienradži, ķerubi, velni, pūķi, grifi u. tml.). - Veido savas idejas skices, eksperimentējot ar materiāliem un izmantojot sintēzes un hiperbolizācijas paņēmienus.	- Izvērtē idejas rašanās vieglumu, jaunradītā tēla briesmīgumu un oriģinalitāti. - Apraksta jaunā tēla izskatu, raksturu un jēgu (sargāt, baidīt, brīdināt u. c.). - Pārī vai grupā izvēlas izteiksmīgākās skices patstāvīgā darba radīšanai. - Veido izdomāto tēlu vizuālā darbā un saskaņā ar izvēlēto skici rūpīgi izstrādā vizuālās detaļas, kas nozīmīgas tēla veidolam.	- Kopā ar visiem izvērtē padarīto: novērtē tēla briesmīgumu, labestīgumu, to īpašās spējas un raksturu. - Apraksta tēlu, secina tā saderību ar vizuālo veidolu un atbilstību kritērijiem kopumā. - Diskutē par labo un ļauno pasākās, mītos, vizuālā mākslā, realitātē.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Kao Viets Ngujens. *Lāčplēša dzimšana*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2009. 70 lpp.

ISBN 9789934003745

Kao Viets Ngujens. *Lāčplēša hronika*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2014. 60 lpp.

ISBN 9789934140051

Lielā Mangas grāmata. *Zīmē kā profesionālis*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2006. 377 lpp.

ISBN 9984378187

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbos attēloti dažādi fantastiski tēli un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Mets Mullikans (*Matt Mullican*, ASV, 1951); **Antonijs Gormlejs** (*Anthony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); **Takaši Murakami** (*Takashi Murakami*, Japāna, 1962); **Žans Mišels Baskjā** (*Jean Michel Basquiat*, ASV, 1960); **Luīze Buržuā** (*Louise Bourgeois*, Francija, 1911–2010); **Žans Klods Mosketi** (*Jean Claude Moschetti*, Francija, 1967); **Jozefs Francis Sumegnē** (*Joseph Francis Sumégné*, Kamerūna, 1951); **Hanss Rūdolfs Gigers** (*Hans Ruedi Giger*, Šveice, 1940–2014). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Zīmuli, flomāsteri, krāsas, skiču bloks, A3 papīra lapas zīmēšanai

Metodiskais komentārs

Saturs	Skicē idejas, pieraksta ceļu, kā idejas rodas un kā nonāk pie gala skices un idejas realizācijas. Svarīgi darba procesā akcentēt, kurā no uzdevumiem parādās hiperbolizācija un sintēze. Darbu veic komiksu zīmējumu manierē: precīzs zīmējums, iekļāti laukumi, kontūrlīnijas, precīzas toņu pārejas, uzsvērtas svarīgākās detaļas, kas raksturo varoņus u. tml. Darbs var būt gan krāsains, gan melnbalts. Ieteicams strādāt pāros, lai izveidotu divus “sasaistītus” tēlus un radītu saspēli starp tiem.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna; digitālā pratība.
Papildiespējas	Daļa no mācību stundas var notikt mākslas muzejā vai izstāžu zālē, vingrināšanās uzdevumos rosinot iztēli un jauniešu fantāziju. Tos var izmantot kā sākuma skices pastāvīgajam darbam.

7.1. Gaismas mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
--	--	---	--	--

7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam.

Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības kā ierosmes avotu, uzzīmēt sarežģītu objektu un pārveidot tā laukumus un formas un izmantot to savā radošajā darbā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Negatīvais laukums ir telpa ap attēlojamo objektu, kuru pārveidojot var piešķirt citu nozīmi mākslas darbam. (K.Li.3.) - Sarežģītu formu ir viegli uzzīmēt, mainot uztveri no objekta zīmēšanas uz fona laukumu zīmēšanu. (K.Li.1.) - Sarežģītas formas ierosina iztēli. (K.Li.2.) - Paradoksāla domāšana var būt kā vērtība mākslā. (K.Li.3.)	- Pamana negatīvos laukumus. (K.9.1.2.) - Eksperimentē ar plaknes pārklājuma šabloniem un tajos ieraugāmajiem tēliem. (K.9.3.4.; K.9.2.1.) - Skaidro plaknes jēdzienu un nosauc ģeometriskas figūras, ar kurām plakni var aizpildīt pilnībā. (M.9.6.1.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Gūst izpratni par grafikas dizainu un veido radošu darbu ar idejai atbilstošu kompozīciju, izmantojot pozitīvos un negatīvos laukumus un eksperimentējot ar tiem. (K.9.1.3.)	- Uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt un improvizēt radošajā darbā, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikums – drosme; vērtība – brīvība) - Izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosme, godīgums; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: grafikas dizains, pozitīvais laukums, negatīvais laukums, plakne.	

Temata apguves norise

Pozitīvā un negatīvā laukuma nozīme mākslas darbā	Vingrināšanās zīmējot: skatīšanās un redzēšana	Radošā izpausme: iztēles uzdevums, veidojot grāmatas vāku	Plaknes pārklājums ar šabloniem
- Apskata grafikas dizaineru, piemēram, Oli Mosa, Noma Bāra u. c. darbus – grāmatu vāku dizainu, reklāmas video u. c., mēģina formulēt, ar ko šie darbi ir īpaši. - Iepazīstas ar jēdzieniem “pozitīvais un negatīvais laukums” mākslā. - Formulē un izprot terminus, ilustrē tos skicēs un kopīgi pārrunā.	- Vingrinās “pārslēgt skatu” no pozitīvā uz negatīvo laukumu. - Zīmē uzstādījumu vai kādu apkārt redzamo priekšmetu un aizkrāso negatīvo laukumu.	- Iedvesmojoties no iepriekš apskatītajiem dizaineru darbiem, zīmē idejas savas iecienītākās grāmatas vākam. - Vingrinās pārveidot negatīvo laukumu atpazīstamā priekšmetā vai tēlā. - Vienam vākam veido vairākas skices. - Veido grāmatas vāka dizainu, lietojot izvēlētu, piemērotu materiālu un tehniku, meklējot un izceļot tēlus negatīvajā laukumā.	- Pēta M. K. Ešera daiļradi un analizē kādu viņa mākslas darbu, nosakot tajā negatīvā laukuma izmantošanas iespējas. - Veido plaknes pārklājuma šablonu pēc skolotāja dotiem norādījumiem. - Aizpildot plakni, meklē tajā tēlus. - Grupā pārrunā iegūto informāciju, pieredzi un atklājumus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver dažādu objektu siluetus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Ross, N. *Medieval Manuscripts Khan Academy*, 2018 [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 4. novembrī]. Pieejams: <https://www.khanacademy.org/humanities/medieval-world/medieval-europe/a/medieval-manuscripts>;

Olly Moss oficiālā mājas lapa. Pieejams: <http://ollymoss.com/> [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. jūnijā];

Noma Bar portfolio. Pieejams: <https://www.dutchuncle.co.uk/noma-bar-selected-images> [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. jūnijā];

Grāmatas par M. K. Ešera daiļradi.

Antonijs Gormlejs (*Anthony Gormley*, Apvienotā Karaliste, 1950); **Ričards Sjera** (*Richard Serra*, ASV, 1938); **Kristo un Žanna-Kloda** (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009); **Anišs Kapūrs** (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Oli Moss** (*Olly Moss*, Apvienotā Karaliste, 1987); **Noma Bārs** (*Noma Bar*, Apvienotā Karaliste, 1973). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Matemātika	Pēta un skaidro, ar kādām ģeometriskām figūrām var aizpildīt plakni pilnībā, neatstājot brīvus laukumus.
-------------------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts veikt dažu mākslinieku darbu izpēti, skicēt savas idejas, iespaidojoties no izpētītā materiāla, un veidot savu skiču kolekciju. Uzstādījumam jābūt diezgan sarežģītam, lai būtu interesantāk darboties, – jo sarežģītāks uzstādījums, jo sarežģītāki negatīvie laukumi. Skolotājs iedrošina skolēnu neskatīties uz objektu, bet uz laukumu tam apkārt. Šis vingrinājums nav jāizpilda ar zīmuli, to var darīt arī ar biezu flomāsteru, lai nepatērētu tik daudz laika krāsošanai, bet to atļicinātu pētīšanai.
Caurviju prasmes	Caurviju prasmes: sadarbība; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna; digitālā pratība.
Papildiespējas	Var izmantot arī fotogrāfijas. Jāierauga laukuma forma un proporcijas – kā tas ir novietots attiecībā pret pārējiem laukumiem. Šo vingrinājumu var izmantot arī kā iesildīšanās uzdevumu, ko pilda skiču blokā ik pa laikam.

7.1. Gaismas mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
--	--	---	--	--

7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā. Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: gleznot ekspresīvu portretu, uztvert un interpretēt sejas formas izmaiņas, lai raisītu empātiju un līdzpārdzīvojumu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Cilvēka jūtas un emocijas atklājas mīmikā, savukārt mākslas darbā – formu deformācijā, krāsu salikumā un triepienā. (K.Li.1.) - Emocionāla pārdzīvojuma iespaidā deformēta seja, pat ja tā ir neglīta, ir patiesa, cilvēciski saprotama un līdzpārdzīvojumu rosinoša. (K.Li.2.) - Ekspresīvs gleznojums rodas, samērojot krāsu izvēli un rokas kustības ar noteiktu emocionālo stāvokli. (K.Li.3.) - Pastozs gleznojums triepienu tehnikā atraisa, jo nav jābaidās no precizitātes un “pareizības” trūkuma. (K.Li.3.) - Mākslas darbs palīdz iepazīt un mainīt savas un citu cilvēku emocijas, labāk saprasties ar cilvēkiem. (K.Li.4.)	- Analizē māksliniecisko izteiksmes līdzekļu iespējas dažādu emocionālu stāvokļu izteikšanai portretā. (K.9.1.2.) - Veido ideju banku, fotografējot inscenētus cilvēku portretus. (K.9.2.1.) - Glezno guašas, akrila vai pasteļa tehnikā ekspresīvu portretu, izmantojot pārspīlētas formas, sakāpinātas krāsas un dažādus triepienus. (K.9.3.1.; K.9.3.3.) - Analizē un atlasa fotogrāfijas no ideju bankas. (K.9.1.1.; K.9.3.4.) - Vērtē pašradītās skices, izvēloties veiksmīgāko risinājumu. (K.9.3.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Gleznojot ekspresīvu portretu, izmanto atbilstošu tehniku, pauž savas jūtas un emocijas, pastāsta par savu līdzpārdzīvojumu un izrāda empātiju. (K.9.1.2.; K.9.2.2.; K.9.3.2.; K.9.4.2.)	- Veido ieradumu patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, pieņemt lēmumu un izvēlēties nepieciešamo darbības modeli, kā arī secīgi ievērot darba soļus darba izstrādes laikā. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums) - Atbildīgi ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtība – kultūra, cilvēka cieņa) - Sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas, kā arī izmazgāt otu pirms jaunas krāsas paņemšanas un pēc lietošanas. (Tikums – centība, vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: deformācija, ekspresīvs gleznojums, emocionāls stāvoklis, empātija, līdzpārdzīvojums, krāsu emocionālā iedarbība, mīmika, pastozs gleznojums, portrets, žanrs.	

Temata apguves norise

Portretu analīze un interpretācija	Ideju bankas veidošana fotografējot	Radošais darbs: ekspresīvs portrets	Diskusija, stāstījums par atklājumiem procesā
- Izpēta dažādu laiku portreta žanra darbus, pievēršot uzmanību krāsām, līnijām, formām un tam, kā poza vai sejas deformācija atspoguļo jūtas un emocijas. - Analizē izteiksmes līdzekļu lietojumu atbilstoši jūtu un emociju attēlošanai, rosinot dialogu par jūtu un emociju atspoguļojumu mākslas darbos.	- Fotografē portretus dažādās pozās ar dažādu mīmiku. - Veido savu fotogrāfiju kolekciju. - Analizē fotogrāfijas: kāda emocija attēlota, kas par to liecina; kāda krāsa varētu raksturot šo emociju. - Apraksta vai stāsta par situāciju, kurā cilvēks varētu šādi justies. - Iedomājas, ka draugs ir šādā situācijā, komentē, kā uz to reaģēt empātiski. - Izvēlas atbilstošākās fotogrāfijas konkrētai emocijai un savas ieceres realizēšanai radošajā darbā.	- Veic mākslas darbu analīzi, pievēršot uzmanību krāsām, līnijām un to ekspresivitātei, sejas formai un tās deformācijai, pozai. - Analizē informāciju, izveido tabulu vai infografiku, vai citu vizuālu pārskatu. Secina, kādi mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi nepieciešami, lai attēlotu konkrēto emociju, un izvēlas atbilstošus izteiksmes līdzekļus, formātu un tehniku. - Rada vismaz divus ideju variantus un izvēlas atbilstošāko. - Realizē savu ieceri.	- Pirms mākslas darba radīšanas izvirza kritērijus, kuros iekļautas galvenās pazīmes, kas liecina par veiksmīgu ekspresīvu portretu. - Kritērijus ņem vērā darba procesā. Skolotājs palīdz mērķtiecīgi plānot laiku. - Pārī novērtē darbus pēc kritērijiem un iesaka (un veic, ja iespējams) nepieciešamos uzlabojumus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Bērziņš, B. *Portreti un pašportreti*. Rīga : Neputns, 2010. 16 lpp.

Janis Rozentāls. Rīga : Neputns, 2017. 528 lpp. ISBN 9789934565090

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbos ietvertas jūtu un emociju ekspresijas un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Džulians Opies** (*Julian Opie*, Lielbritānija, 1958); **Marina Abramoviča** (*Marina Abramović*, Serbija, 1946); **Romualds Hazumē** (*Romuald Hazoumè*, Benina, 1962). Pedagoģs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, dažāda izmēra papīrs

Darba piederumi

Fotoaparāts vai telefons

Starppriekšmetu saikne

Sociālās zinības	Apzina un analizē jūtas, emocijas, empātiju, neverbālo un verbālo saziņu u. c.
-------------------------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, veidot infografiku, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu u. tml. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un izmantot iedvesmai un idejām. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām tehnikām. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna; digitālā (foto) pratība.
Papildiespējas	Ieteicams muzeja vai izstāžu zāles apmeklējums. <i>Stunda muzejā.</i> [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 10. septembrī] Pieejams: https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/stunda_muzeja.pdf

7.1. Gaismas mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
--	--	---	--	--

7.5. Arhitektūra un vide. Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par apkārtējās vides ietekmi uz apbūvi, lai pamanītu sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Atrašanās vietas īpašie apstākļi jeb novietnes gars ietekmē arhitektūru un maina tās jēgu. (K.Li.1.) - Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskās inovācijas. (K.Li.3.) - Būves mērogs, izskats, izmērs un materiālu izmantojums mainās konkrētās apkārtnes un funkcijas kontekstā. (K.Li.4.)	- Raksturo arhitektūras vizuālos izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus un paredz to ietekmi uz galarezultātu. (K.9.1.2.) - Sadarbojas un atbildīgi īsteno radošā darba ideju. Uzklauša citu viedokli, diskutē un patstāvīgi pieņem lēmumus par idejas īstenošanai atbilstošu materiālu, tehnikas, paņēmienu un tehnoloģiju izvēli. (K.9.3.2.) - Analizē sabiedrībā aktuālu procesu izpausmes laikmetīgajā arhitektūrā, komentē personiski nozīmīgo. (K.9.3.5.) - Iesaistās mācību, dzīves un atpūtas vides izveidē, novērš trūkumus. (K.9.3.7.) - Analizē arhitektūras mākslas darbu un dažādu ideoloģiju un politikas ietekmi uz tā veidolu. Vērtē mākslas darba un tā autora ietekmi un atbildību sabiedrības uzskatu veidošanā. Analizē autoru un viņu darbu popularitāti noteiktā laikā. (K.9.4.5.) - Atbildīgi izvērtē savu un citu paveikto pēc kopīgi veidotiem kritērijiem. (K.9.3.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Pēta publisko ārtelpu tuvējā apkārtņē un diskutē par arhitektūras darbā ietvertajām apkārtējās vides vērtībām. (K.9.1.2.; T.9.2.9.1.) - Kombinē arhitektūras mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas paņēmienus un sadarbībā ar klasesbiedru maketē apkārtnes kontekstam atbilstošu telpisku kompozīciju, ko izrāda un izvērtē, analizē būves saderību ar vidi. (K.9.3.1.; K.9.3.2.; K.9.3.5.; K.9.3.7.; K.9.4.5.; T.9.2.9.2.)	- Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, apzināt vispārcilvēciskās vērtības ikdienas dzīvē, izvērtējot situāciju, atsakās no nevajadzīgā un cieņpilni rīkojas. (Tikumi – gudrība, atbildība; vērtība – dzīvība, cilvēka cieņa) - Patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, patstāvīgi pieņemt lēmumus un pamatot izvēli, kā arī darba izstrādes laikā secīgi ievērot darba soļus. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums) - Sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas, kā arī izmazgāt otu pirms jaunas krāsas paņemšanas. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums) - Strādājot ar līmi vai līmes zīmuli, pievērst uzmanību tam, lai virsma, uz kuras strādā, vienmēr būtu tīra, un nepieciešamības gadījumā nomainīt vai notīrīt to, tādējādi pasargājot savu darbu no līmes traipiem un netīrumiem. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: būve, apkārtnē, mērogs, samērs, klimats, sastāvdaļa, konteksts, jēga, komforts, avatārs.	

Temata apguves norise

Diskusija par apbūves un vides attiecībām dažādos apstākļos	Praktiskais darbs: makets, mērogs, vide arhitektūrā	Darbu prezentācija un refleksija	Diskusija par atklājumiem procesā
- Pēta skolotāja piedāvātus anonīmus dažādu būvju piemērus un diskutē par to, kādu iespaidu tās rada, atrodoties dažādos ģeogrāfiskos apstākļos, pilsētvidē vai laukos. - Veido izpratni par mēroga nozīmi apbūvētā vidē. - Meklē resursos piemērus interesantām būvēm jeb objektiem un iztēlojas, kā tos pārvietot uz citu vidi, vai iespējams mainīt to izmērus, materiālus vai funkciju.	- Pārī izgatavo anonīmas būves jeb objekta maketu pēc izklājuma. - Izlozē cilvēka atveida modeli – avatāru, kas mērogā ir ekvivalents cilvēka augumam un nosaka izgatavojamā objekta attiecību. - Modelē attiecīgo apkārtni atbilstoši cilvēka mērogam un izvēlētajai objekta funkcijai. - Izvēlas ierobežota daudzuma palīgmateriālus objekta vizuālai apstrādei un papildināšanai.	- Ievieto objekta maketu un cilvēka avatāru apkārtnes modelī un prezentē. - Pamato piešķirto funkciju, materiālu un novietojumu, norādot uz īpatnībām un saikni ar apkārtējo vidi.	- Skolotājs atklāj anonīmas būves atrašanās vietu, tās pielietojumu (funkciju) un lielumu (mērogu). - Visi kopā diskutē par reālās būves formas un izmēra saderību ar apkārtni.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Plummer, H. *Cosmos of Light. The Sacred Architecture of Le Corbusier*. Indiana University Press, 2013. 168 lpp. ISBN 9780253007261

ARCHIDEA #37/2007

Ēka Zviedrijas dienvidos – Malmē. *Facts about Turning Torso* / <http://www.turningtorso.justd.se/>

Great Architects: A journey in the mind of Jean Nouve [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=Xnp39g7zROE>

Zībārte, I. *Gada pārsteigums – balva privātmājai* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī] <https://www.delfi.lv/kultura/news/art/gada-parsteigums-balva-privatmajai.d?id=10619649%20/%202005>

Jean Nouvel [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī]. Pieejams: www.jeannouvel.com/en/jean-nouvel/

Latvijas Nacionālā bibliotēka [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī]. Pieejams: <https://lv.wikipedia.org/wiki/>

Portugālē, Porto-Casa da Musica [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī]. Pieejams: <http://www.casadamusica.com/en/>

Skolnieks Pētnieks Pilsētnieks [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. oktobrī]. Pieejams:

http://www.skolniekspetniekspilsetnieks.lv/storage/media/macibas/SPP_macibu_kurss_2015.pdf /

Daži mākslinieki, kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Karstens Holers** (*Carsten Holler*, Vācija, 1961);

Ričards Sjera (*Richard Serra*, ASV, 1938); **Ksu Bings** (*Xu Bing*, Ķīna, 1955);

Kristo un Žanna-Kloda (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009);

Zaha Hadida (*Zaha Hadid*, Irāka/Lielbritānija, 1950–2016). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Darbam pārī: trīs dažādu mērogu cilvēku modeļi – kociņi, dažādu veidu papīrs – biezs kartons pamatnei, krāsainais kartons, aplikāciju papīrs, zīmēšanas papīrs u. c. (pēc skolēnu ieceres); atšķirīgu izmēru, krāsu, biezuma un faktūras visdažādāko materiālu atgriezumi; detaļas, krikumi un sadzīves nieki

Darba piederumi/instrumenti

Darbam pārī: līmes pistole ar līmes patronām, paliktnis, knaibles, dārza šķēres, otas, zīmuļi, metāla lineāli, maketēšanas vai kancelejas nazis, PVA līme

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas	Pēta gaismas un apgaismojuma ietekmi uz vidi un telpu.
--------------------------------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts īpašu uzmanību pievērst būvju un vides attiecībām, meklēt piemērus, skicēt idejas, pētīt mērogus, samērus un izmēru attiecības. Gatavojot maketu, ieteicams sadarboties un izmantot dizainā un tehnoloģijās iegūtās prasmes.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: sadarbība, veidojot ideju un diskutējot par dažādām iespējamajām formām, mājokļa drošību un materiāliem; digitālā pratība, atrodot dažādas interesantas ēkas neparastā vidē; kritiskā domāšana un problēmrisināšana, pētot un nosakot ēku mērogus attiecībā pret vidi, diskutējot par atbildību, iecietību, draudzību u. c. vērtībām; jaunrade un uzņēmējspēja, veidojot maketu; pašvadīta mācīšanās, strādājot pēc sastādīta plāna.

8. klase

8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
--	---	--	--	---

8.1. Popkultūra un reklāma. Kā rada mūsdienīgu reklāmu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: radīt mūsdienīgu reklāmu kādā no mākslas veidiem, iedvesmojoties no popkultūras.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Idejas realizācijai mākslā nepieciešama drosmē, pacietība un gatavība uzņemties riskus. (K.Li.2.) - Reklāma ir mākslas veids, ar kuru iespējams interpretēt un aktualizēt sabiedrībā aktuālus notikumus, objektus, personības. (K.Li.3.)	- Pozitīvi vērtē radošā procesa spontanitāti, uzdrīkstēšanos/izaicinājumu. (K.9.3.4.) - Novērtē radošas idejas laikmetīgo nozīmi. (K.9.4.2.; K.9.3.5.) - Veido digitālu katalogu – atlasa informāciju, analizē to, lieto atsauces. (K.9.1.2.) - Savieno un sintezē dažādus mākslas izpausmes veidus. (K.9.1.3.) - Interpretē mākslas izteiksmes līdzekļus un dabas/vides resursus; izmanto tos ideju realizācijā. (K.9.3.3.) - Ievēro estētiskus un ētiskus principus, demonstrējot projekta rezultātu. (K.9.3.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Iepazīst un atšķir popkultūras pazīmes, analītiski un praktiski interpretē mūsdienu popkultūru, tās norises un aktualitātes mākslā. (K.9.3.3.; K.9.4.3.)	- Attīsta ieradumu pilnvērtīgi, atbildīgi un cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu, kā arī uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – godīgums, drosmē, atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, darba tikums)
Jēdzieni: popkultūra, interpretācija, subkultūra, kičs, masveida produkcija.	

Temata apguves norise

Popkultūra: paraugu apskate un iepazīšana	Vizuālās popmākslas darbu atlase, analizēšana	Darba idejas un koncepcijas radīšana	Vērtēšana: prasme pamatot ideju un stāstīt par atklājumiem procesā
- Vēro un pēta popkultūras paraugus un analizējot pamana un nosauc raksturīgās iezīmes, atšķirību no subkultūras un kiča un saikni ar masu kultūru. - Kopā ar visiem apspriež vizuālās popmākslas izpausmes mūsdienās un komentē raksturīgākās iezīmes un tematus. - Izvēlas pētījuma tematu.	- Pāros vienojas par tematu un vāc informāciju par konkrētu mākslinieku vai mākslinieku grupas veikumu izvēlētajā tematā. - Pētījuma rezultātu prezentē klasesbiedriem – vingrinās stāstīt par redzēto un izpētīto. - Diskutē par vizuālās popmākslas nozīmi un vērtību mūsdienās.	- Skicē idejas savam darbam, izmantojot vizuālās popmākslas paņēmienus. - Izvēlas un atrod izteiksmīgāko mākslas mediju un formulē koncepciju. - Realizē ieceri.	- Pamato darba ideju un pierāda mūsdienu vizuālās popmākslas aktualitāti un kontekstu popkultūrā kopumā - Izvērtē darbus pēc galarezultāta un klasesbiedru komentāra.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru mākslas darbi ietver popkultūrai raksturīgās tendences un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Ai Veivejs** (*Ai Weiwei*, Ķīna, 1957); **Jajoi Kusama** (*Yayoi Kusama*, Japāna, 1929); **Benksijs** (*Banksy*, Apvienotā Karaliste, 1974); **Žans Mišels Baskjā** (*Jean Michel Basquiat*, ASV, 1960); **Dāvids Šringlijs** (*David Shringley*, Apvienotā Karaliste, 1968); **Džefs Kūns**

(*Jeff Koons*, ASV, 1955). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Dators, skiču bloks, zīmuli, izvēlētajam darbam atbilstošs materiāls (kolāža, glezna, zīmējums, skulptūra u. tml.).

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts vākt un apkopot informāciju, vizuāli fiksēt vīzijas radošai darbībai – zīmēt, skicēt idejas, veidot teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.
Papildiespējas	Paredzēts, ka skolēnam ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir izmantojamas atbilstoši radošā darba koncepcijai.

8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
--	---	--	--	---

8.2. Mākslas objekts un daba. Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt un izmantot dabas formas radošajā darbā, izgatavojot mākslas objektu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Dabas formu loģika un funkcionalitāte atklājas radošā darbā, eksperimentējot un kombinējot dabā saskatāmās formas, līnijas, laukumus un krāsas. (K.Li.1.) - Daba ir labs iedvesmas avots atklājumiem un izgudrojumiem, jaunām idejām un pieredzei, par kuru pastāstīt citiem. (K.Li.2.) - Dabas vērošana maina cilvēka priekšstatus par pasauli. Iedvesmojoties no dabas, radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus. (K.Li.3.)	- Pievēršas objekta kontūras uztverei un reālistiski atveido sarežģītu formu pēc tieša vērojuma. (K.9.1.3.; K.9.1.2.) - Rada oriģinālu tēlu, piemērojot formai citu funkciju. (K.9.3.1.) - Izvērtē savu radošo procesu un tā rezultātu – idejas originalitāti un nozīmību. (K.9.4.2.; K.9.4.3.)
Komplekss sniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Iedvesmojoties no dabas, pamato radošo ideju sev aktuāliem mērķiem, pēta dabas objektus, to līnijas, formas, krāsu un faktūru, izvērtē un kombinē tos atbilstoši radošā darba mērķim un idejai. (K.9.1.2.; K.9.2.1.) - Radošā darbā seko paša plānotiem procesa soļiem un atbildīgi izvērtē savu un citu paveikto atbilstoši kopīgi veidotiem kritērijiem. (K.9.3.1.)	- Attīsta ieradumu ar interesi un vērīgumu dabā saskatīt līnijas, formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus. (Tikumi – gudrība, centība; vērtība – daba) - Attīsta ieradumu ar iecietību uz klausīt atšķirīgu viedokli par mākslu un mākslas darbiem, nepārtraucot runātāju, spēt par to diskutēt, spēt piekāpties citu viedoklim un rast kompromisus. (Tikumi – laipnība, tolerance, savaldība, līdzietība; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu pašam patstāvīgi plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, pieņemt lēmumu, izvēlēties nepieciešamo darbības modeli un pamatot izvēli. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: dizains, forma, funkcija, kontūra, objekts.	

Temata apguves norise

Dabas materiāli kā iedvesmas avots, zīmējot ar ogli	Dabas formas arhitektūrā, dizainā, mākslā	Projekta darbs: objekts, iedvesmojoties no dabas materiāla	Vērtēšana, prasme stāstīt par atklājumiem procesā
- Pēta dabā atrastos materiālus, mēģinot atrast interesantas līnijas, formas, krāsas, faktūras u. tml. - Zīmē pēc vērojuma ar ogli dabas priekšmetu, palielinot sīku detaļu līdz A3 lapas formātam, mainot skatpunktus, zīmē vairākus variantus. - Domā, kā dabas līnijas un formas izmantot saviem izgudrojumiem.	- Vāc informāciju un attēlus par to, kā dabas formas un līnijas tiek izmantotas mūsdienu arhitektūrā un dizainā. - Kopā ar citiem pārrunā iegūto informāciju. - Spontāni izgudro jaunus objektus, skicē tos, iedvesmojoties no dabas materiāliem un attēliem, izdomā, kā tie varētu izskatīties dizainā vai arhitektūrā. - Grupā prezentē un diskutē par izgudrojumu idejām.	- Skicē vairākus variantus un pieraksta idejas objekta dizainam. - Uzzīmē izstrādātu objekta galavariantu, kas radies, pārveidojot dabas objektu, skicējot spontānās idejas un piemērojot tās citai funkcijai vai vēstījumam. - Uzzīmē projektu, uzraksta plānu, kā realizēs ideju. - Izveido modeli no pieejamiem materiāliem.	- Kopā ar skolotāju izveido kritēriju vērtēšanas tabulu. - Prezentē savu darbu. - Novērtē projekta un skici radošo ideju daudzveidību, stilizācijas prasmi, tehnisko izpildījumu, prasmi prezentēt, formas atbilstību noteiktai funkcijai un darba oriģinalitāti.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuri, veidojot savus mākslas darbus, ietekmējušies no dabas formām un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem:

Engineering Today. Top 5 ievērojamākās arhitektūras celtnes, kas radušās iedvesmojoties no dabas (*Top 5 Popular Aesthetic Building Construction Architecture Beauties Inspired by Nature*). Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=ROH2FT9h4cE> [tiešsaiste; skatīts 2018. g. 30. septembrī];

Luīze Buržuā (*Louise Bourgeois*, Francija; 1911–2010); **Karstens Holers** (*Carsten Holler*, Vācija, 1961); **Antonijs Gormlejs** (*Anthony Gormley*, Lielbritānija, 1950);

Kristo un Žanna-Kloda (*Christo*, Bulgārija, 1935; *Jeanne-Claude*, Maroka, 1935–2009);

Demjens Hērsts (*Damien Hirst*, Apvienotā Karaliste, 1965); **Anišs Kapūrs** (*Anish Kapoor*, Indija, 1954); **Leonardo da Vinči** (*Leonardo di ser Piero da Vinci*, Itālija, 1452–1519),

Albrehts Dīrers (*Albrecht Dürer*, Vācija, 1471–1528). Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Skolnieks. Pētnieks. Pilsetnieks. [tiešsaiste, skatīts 2019. g. 10. maijā] Pieejams: http://www.skolniekspetniekspilsetnieks.lv/storage/media/macibas/SPP_macibu_kurss_2015.pdf

Izejmateriāli

Pamatkomplekts. Dabas priekšmeti – gliemežvāks, čiekurs, koka mizas gabaliņš, akmentiņš, auga sēklotne, putna spalva u. c., papīrs, ogle, zīmuļi. Plastilīns, kartons, karstā līme u. c. materiāli, kas nepieciešami modeļa realizācijai.

Darba piederumi

Nazis, šķēres, stieples u. c.

Starppriekšmetu saikne

Sports un veselība	Dodas pārgājienā.
Literatūra	Pārdomu darba rakstīšana par dabas tēmu.
Mūzika	Dabas skaistuma ietekme komponistu daiļradē.
Dizains un tehnoloģijas	Pielāgo dažādus dabas materiālus izstrādātajam konceptam un idejai.

Metodiskais komentārs

Saturs	Kādam no mācību stundām vajadzētu notikt dabā. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejamas un izmantojamas atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.

8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
--	---	--	--	---

8.3. Humors plakātā. Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izveidot plakātu, izmantojot neparastas vizuālas kombinācijas un humoru, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām un paustu savu viedokli.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radošā darbībā var rasties neparastas, oriģinālas idejas. (K.Li.3.) - Sarežģītas formas labi izceļas uz vienkāršaina fona. (K.Li.1.) - Vizuāls tēls palīdz izteikt sabiedrības dzīves aktualitātes un savu attieksmi pret tām. (K.Li.2.) - Māksla pauž sabiedrībai un laikmetam aktuālas problēmas. (K.Li.4.) - Humors ļauj brīvi izteikties par nopietnām tēmām. (K.Li.4.) - Reizēm humors var ietekmēt sabiedrības viedokli labāk nekā nopietns vēstījums. (K.Li.4.)	- Izmanto humoru, lai aktualizētu sev svarīgas problēmas. (K.9.4.3.) - Saista izdomātu tēlu ar kādu problēmu un izmanto to, ietekmējot sabiedrības viedokli par šo problēmu. (K.9.4.5.) - Izmanto ideju ģenerēšanas stratēģijas ieceru radīšanai. (K.9.2.1.) - Analizē un interpretē dažādu laikmetu mākslas darbus, pētot mākslinieku iespējas risināt sabiedrībā aktuālas problēmas. (K.9.4.5.; K.9.3.1.) - Kombinē attēlu ar tekstu, lai paustu ideju. (K.9.2.1.) - Veido radošu darbu ar idejai atbilstošu kompozīciju. Sintezējot vairākus vizuālās mākslas veidus, mērķtiecīgi izmanto, pārveido un kombinē zīmes un simbolus. (K.9.1.3.) - Izveido zīmējumu vai veic digitālā attēla apstrādi, lietojot piemērotus rīkus, grafikas veidu un lietotnes, nosaka digitāla attēla galvenos raksturlielumus. (T.9.2.4.5.) - Raksta ar personisko pieredzi un izdomu, fantāziju saistītus tekstus, ievērojot teksta uzbūvi un izmantojot žanra prasībām, adresātam un saziņas veidam piemērotus valodas līdzekļus. (VL.9.2.1.4.) - Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi. (K.9.4.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Pēta dažādu laikmetu mākslas darbus un analizē un diskutē par mākslas darbos ietvertām individuālām un sabiedrībai kopumā svarīgām vērtībām. (K.9.4.3.) - Veido plakātu, kurā ar ironijas, humora, metaforas vai hiperbolizācijas palīdzību popularizē kādu sabiedrībā aktuālu problēmu. (K.9.4.5.)	- Atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikums – atbildība: vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Radošajā darbā uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikums – drosme; vērtība – brīvība) - Izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosme, godīgums; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: ironija, plakāts, humors, metafora, hiperbolizācija.	

Temata apguves norise

Jēdzienu: ironija, humors, metafora un hiperbolizācija mākslas kontekstā izpēte	Aktuālu problēmu apzināšana	Ideju ģenerēšanas stratēģijas un veiksmīga plakāta pazīmes	Radošā darba izveide: eksperimentēšana ar dažādām vizuālo tēlu kombinācijām, izstrādājot plakātu	Refleksija: ironijas, humora, metaforas vai hiperbolizācijas iesaiste problēmu aktualizēšanā
- Ar skolotāja palīdzību noskaidro jēdzienus un diskutē par ironijas, humora, metaforu un hiperbolizācijas izmantošanas iemesliem mākslā. - Pēta piemērus par ironijas, humora, metaforu un hiperbolizācijas izmantošanu mākslā senāk un mūsdienās. - Pārī analizē dažādu plakātu saturu un vizuālās izteiksmes līdzekļus. - Precizē plakātu mākslas dažādus veidus, uzdevumus un izteiksmes līdzekļus.	- No iepazītajiem piemēriem salīdzina, kā atšķiras aktuālās problēmas senāk un mūsdienās, kādi ir kopsaucēji visos laikos. - Domā par to, ko gribētu mainīt skolā/pilsētā/valstī/pasaulē ar mākslas palīdzību. - Izvēlas sev visaktuālāko problēmu un veido vizualizētu idejas skici, izmantojot tikai vienu no iepazītajiem izteiksmes veidiem – ironiju, humoru, metaforu vai hiperbolizāciju.	- Atceroties iepriekš pārrunātās plakāta funkcijas, individuāli uzraksta veiksmīga plakāta pazīmes un kopā ar visiem diskutē un salīdzina tās. - Vienojas par svarīgākajām pazīmēm un formulē kritērijus, pēc kuriem vadīties radošā darbā. - Turpina pilnveidot savu ideju, kopīgi izmēģina dažādas ideju ģenerēšanas stratēģijas. - Precizē un pilnveido sava plakāta vizuālo veidolu, izdomā un iekļauj tajā tekstu.	- Veidojot plakāta kompozīciju, eksperimentē ar kolāžas paņēmieniem un ar dažādu vizuālo tēlu kombinācijām, fiksē tās fotogrāfijās. - Veido dažādus kompozicionālus risinājumus un atlasa atbilstošāko savas ieceres realizēšanai. - Realizē ieceri plakātā.	- Reflektē par paveikto, par atbilstību kritērijiem, par iespēju uzlabot rezultātu. - Ievieto plakātu skolas blogā vai kādā sociālajā portālā, lai gūtu atgriezenisko saiti no skatītāja.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuri radījuši hrestomātiskus plakātus un tajos skaidri saskatāmus plakātu veidojošos principus un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu

radošajiem un jaunrades darbiem: **Ilja un Emīlija Kabakovi** (Ilya Kabakov, 1933; Emilia Kabakov, 1945, Krievija); **Mets Mullikans** (Matt Mullican, ASV, 1951); **Dāvids Šringlijs** (David Shringley, Apvienotā Karaliste, 1968); **Benksijs** (Banksy, Apvienotā Karaliste, 1974). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Starppriekšmetu saikne

Datorika	Izmanto programmas <i>Microsoft Publisher</i> un <i>Adobe Photoshop</i> mācību uzdevumu veikšanai.
----------	--

Metodiskais komentārs

Saturs	Pēc skolotāja ieskatiem atbilstoši konkrētajām iespējām apkopo skolēnu iepriekšējo pieredzi – diskutējot, daloties pieredzes stāstos, atbildot uz jautājumiem, kā arī zīmē, skicē idejas radošam darbam – plakāta izveidei.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.
Papildiespējas	Ja skolēniem rodas problēmas ar ideju ģenerēšanu plakātiem, būtu svarīgi izmēģināt dažādas ideju ģenerēšanas stratēģijas. Var veidot atsevišķu stundu, izmēģinot vairākas stratēģijas. Var kopīgi izdomāt vēl kādu veidu ideju ģenerēšanai. Skolēni var arī vadīt nodarbību vai darbnīcu par ideju ģenerēšanas stratēģijām citām klasēm. Šī temata ietvaros skolēni var domāt interneta mēmes. Var veidot plakātu kādam konkrētam pasākumam (kritiskā masa, kāda protesta akcija, ar ekoloģiskām problēmām saistīti pasākumi – jo aktuālāk katram skolēnam, jo labāk). Ja ir iespēja, var ieskenēt izveidoto tēlu un pabeigt plakātu digitāli.

8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
--	---	--	--	---

8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze.

Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot radošu darbu, izmantojot dažādu mākslas veidu sintēzi, lai attēlotu un izteiktu vispārcilvēciskās vērtības, izzinātu pasauli un uzzinātu, kā attēlo mūžību, dzīvību un nāvi.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radošā darba izveidē iespējams lietot dažādus materiālus, kritiski izvērtējot informāciju par tehniskajiem paņēmieniem, izvēloties materiālus un tehniku atbilstoši savām spējām un iecerētajam vēstījumam. (K.Li.1.) - Abi mākslas veidi (vizuāls un tekstuāls) viens otru bagātina: literārs teksts iegūst padziļinātu saturu, paužot identitāti un uzskatus, ja to vizualizē, vizuālu darbu var papildināt ar tekstu. (K.Li.3.) - Simboli ir noderīgi satura izpausmei, īpaši vispārzināmi simboli, kas pauž vēstījumu par sabiedrībā aktuāliem mērķiem un notikumiem. (K.Li.4.)	- Mērķtiecīgi izmanto materiālus, tehnikas un tehnoloģijas, kā arī vizuālos un simboliskos izteiksmes līdzekļus vērtību identifikācijai. (K.9.1.2.; K.9.1.3.; K.9.3.1.) - Patstāvīgi seko paša plānotiem soļiem un izmanto tiem atbilstošus paņēmienus, daudzveidīgus materiālus un tehnikas, radošā procesā ieviešot nepieciešamās izmaiņas. (K.9.3.2.; K.9.3.3.) - Pamato tēmas un materiālu izvēli, rada un prezentē radošo darbu. (K.9.2.1.; K.9.2.2.; K.9.2.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Pamato izvēlētos mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus, kompozīcijas izveides paņēmienus un kombinē tos atbilstoši radošā darba mērķim. (K.9.1.2.). - Izmanto dažādu mākslas veidu (vizuālā māksla un literatūra) iespējas savas gaumes, estētiskās pieredzes, kā arī emociju, vērtību un ideju paušanai. (K.9.3.3.)	Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, iepazīt vispārcilvēciskās vērtības ikdienas dzīvē, analizējot savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības. (Tikums – atbildība; vērtība – cilvēka cieņa)
Jēdzieni: simboli, vērtības, vispārcilvēciskās vērtības, mūžība, dzīvība, nāve, mīlestība, miers, laime u. c.	

Temata apguves norise

Vispārcilvēcisko vērtību aktualizācija un kolāža par ideālo pasauli	Digitālas mākslas darbu kolekcijas veidošana un analīze	Radošais darbs: vispārcilvēciskās vērtības	Vērtēšana, atklājumi procesā
- Diskutē par vispārcilvēciskām vērtībām un to attēlojumiem mākslā. - Pārrunā idejas – kā iekārtot pasauli, ja viss būtu iespējams, kas ir ideāla dzīve ideālā vidē, kas būtu svarīgi, lai justos laimīgs, u. c. - Pārī ar kādu, kam līdzīgi uzskati, atlasa materiālus saskaņā ar ieceri un rada kolāžu – plaknē vai telpiskā, lai vizuāli parādītu ideālo pasauli. Tā var būt māja, dārzs, pilsēta, lauki vai jebkas cits.	- Veido digitālu mākslas darbu kolekciju pēc izvēles par vienu vispārcilvēcisku vērtību, dzīvību, nāvi, mūžību, mīlestību, mieru, laimi u. c. ar vismaz 3 autoru 15 mākslas darbiem, izmantojot reprodukcijas, interneta resursus. - Pēta atrastos materiālus un izzina digitālo tehnoloģiju iespējas, ja tādas izmantotas darbu radīšanai. - Analizē dažādu vizuālās mākslas materiālu un paņēmieni iespējas izteikt vispārcilvēciskās vērtības. - Pēta, ar kādiem simboliem un izteiksmes līdzekļiem tas panākts.	- Izvēlas literāru tekstu un mūziku atbilstoši izvēlētajai vispārcilvēciskai vērtībai, mūžībai, dzīvībai, nāvei, mīlestībai, mieram, laimei u. c. - Izdomā un uzraksta radošā darba koncepciju un mērķi atbilstoši izvēlētajam literārajam tekstam un mūzikai. - Uzzīmē skices savam radošajam darbam. - Patstāvīgi saplāno radošā darba realizācijas soļus. - Atrod nepieciešamos materiālus. - Radoši realizē dažādu mākslas veidu sintēzi, izmanto atbilstošus paņēmienus un procesā ievieš nepieciešamās izmaiņas.	Prezentē savu darbu par vispārcilvēciskām vērtībām, izklāsta vēstījumu, darba atbilstību literārajam tekstam, pamato dažādu tehniku un materiālu izmantojumu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu skolēnu radošajiem un jaunrades darbiem: **Gunārs Krollis** (Latvija, 1932); **Kristians Brekte** (Latvija, 1981); **Sandis Aispurs** (Latvija, 1983); **Volfs Erlbruhs** (Wolf Erlbruch, Vācija, 1948); **Anzelms Kīfers** (Anselm Kiefer, Vācija, 1945); **Ai Veivejs** (Ai Weiwei, Ķīna, 1957); **Jajoi Kusama** (Yayoi Kusama, Japāna, 1929); **Karstens Holers** (Carsten Holler, Vācija, 1961); **Antonijs Gormlejs** (Anthony Gormley, Apvienotā Karaliste, 1950); **Marina Abramoviča** (Marina Abramović, Serbija, 1946); **Kristo un Žanna-Kloda** (Christo, Bulgārija, 1935; Jeanne-Claude, Maroka, 1935–2009); **Luīze Buržuā** (Louise Bourgeois, Francija; 1911–2010); **Romualds Hazumē** (Romuald Hazoumè, Benina, 1962); **Širina Nešata** (Shirin Neshat, Irāna, 1957); **Demjens Hērsts** (Damien Hirst, Apvienotā Karaliste, 1965); **Anišs Kapūrs** (Anish Kapoor, Indija, 1954). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, skicēšanai nepieciešamie materiāli – mīksti zīmuļi (B2), papīri skicēm, materiāli kolāžai (piemērotas krāsas pamatne, krāsaini papīri, fotogrāfijas, žurnāli, bukleti u. c.). Vizuālās mākslas materiāli dažādām tehnikām, ko izmanto atbilstoši radošā darba koncepcijai.

Darba piederumi

Atbilstoši radošā darba koncepcijai

Starppriekšmetu saikne

Mūzika	Mūziku pielāgo izvēlētajiem mākslas darbiem.
Literatūra	Iepazītajos literārajos darbos atpazīst mākslas virzienu ievirzes un vienotas iezīmes, kas atbilst tapšanas laikmetam.

Metodiskais komentārs

Saturs	Paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm, vizuāli fiksēt informāciju radošai darbībai. Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.
Papildiespējas	Kāda no mācību stundām var notikt muzejā vai izstāžu telpā.

8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
--	---	--	--	---

8.5. Animācija. Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 10 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot mācību materiālu animācijas tehnikā un prezentēt to mērķauditorijai.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radot mācību līdzekli, ir svarīgi zināt, kādai mērķauditorijai tas ir paredzēts, kā arī izstrādāt mērķi un to realizēt. Kas ar šo mācību līdzekli tiks apgūts? (K.Li.2.) - Izstrādājot mācību līdzekli – animāciju, ir svarīgi izvēlēties atbilstošus materiālus un tehniskos paņēmienus, ko nosaka saturs. (K.Li.3.) - Izmantojot citu radītus materiālus jauna materiāla radīšanā, svarīgi ievērot autortiesības. (K.Li.3.)	- Apzināti izvēlas atbilstošus materiālus un tehniskos paņēmienus animācijas radīšanai. (K.9.3.2.) - Lieto atsauces. (K.9.3.4.) - Izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, plāno un vada savu darbību, veidojot animācijas filmu. (K.9.2.1.) - Patstāvīgi veido savus kritērijus, kas liecina par mērķa sasniegšanu, izzina sava padarītā progresu un nosaka, vai un kā uzlabot sniegumu. Kļūdas izmanto, lai mērķtiecīgi mainītu savu darbību. Mācīšanās gaitā pārplāno dažus soļus, lai nonāktu pie labāka risinājuma. (K.9.3.1.) - Skaidro video veidošanas un rediģēšanas pamatprincipus. Filmē, fotografē un atrod vai ieraksta audio pēc izveidotā scenārija, veic iegūto materiālu video pēcapstrādi. Izvēlas lietošanas mērķim atbilstošu attēla, audio vai video izmēru un saglabāšanas formātu. (T.9.2.4.6.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Skolēni pāri vienojas par mācību līdzekļa – animācijas – izveidi, lai apgūtu kādu vizuālās mākslas vai mākslas vēstures tematu. (K.9.2.2.) - Izvēlas animācijas tehnikai un mācību materiāla mērķim atbilstošus materiālus un tehniskos paņēmienus. (K.9.3.2.; T.9.2.4.6.) - Atsaucas uz izmantotajiem materiāliem. (K.9.3.4.)	- Izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosme, godīgums; vērtība – brīvība) - Radošajā darbā uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaudoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikums – drosme; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: mācību līdzeklis, atsauce, autortiesības.	

Temata apguves norise

Temata izpratne: metakognitīvo spēju apjausana un mērķa formulēšana	Sižeta, materiālu un tehnisko paņēmienu izvēle mācību līdzekļa izveidei	Radošais darbs un tā prezentācija: animācija kā mācību līdzeklis
- Kopā ar visiem diskutē un atbild uz jautājumiem: kā es vislabāk mācos, vai es labāk atceros redzētu vai dzirdētu informāciju, kas ir mācību līdzeklis, kas raksturo efektīvu mācību līdzekli u. c. - Raksturo labu izglītojošu animāciju, to pieraksta un veido kritērijus. - Pārī izvēlas kāda priekšmeta tematu, kam gatavos mācību materiālu. Izstrādā un pieraksta darba plānu, kuram sekos. Darba procesā seko izstrādātajam plānam, atzīmē izdarīto. Plānu var pārskatīt un mainīt, ja tas ir nepieciešams.	- Sadarbībā ar skolotāju izstrādā animācijā iekļaujamo svarīgāko informāciju un faktus par tematu. - Pārskata un atkārto visu par izvēlēto tematu. - Izplāno animācijas sižetu, lai veiksmīgi parādītu tematu animācijā. Sākumā ir temats un saturs, pēc tam seko tehnika. - Detalizēti plāno sižetu. - Izvēlas paņēmienus un tehniku, kas vislabāk atklās saturu. Kopīgi pārrunā tehniskās iespējas. Pārī vienojas un pamato savu izvēli, pārrunā kopīgi grupā. - Dod iespēju pārdomāt, un, ja nepieciešams, korigēt risinājuma gaitu vai kādu detaļu.	- Veido animācijas filmu. - Atkārto jau zināmo par autortiesībām un atsaucēm, lieto tās. - Prezentē darbu klasē un pēc tam tajā mācību priekšmetā, kam mācību līdzeklis ir domāts. - Diskutē un saņem refleksiju.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuri veidojuši animāciju dažādās tehnikās un kuru darbus iespējams izmantot par iedvesmas avotu radošajiem un jaunrades darbiem: **Džeina Geisere** (Janie Geiser, ASV, 1957); **Džodija Maka** (Jodie Mack, Apvienotā Karaliste, 1983); **Lilija Karē** (Lilli Carre, ASV, 1983); **Marta Kolburna** (Martha Colburn, ASV, 1972); **Alisone Šulnika** (Allison Schulnik, ASV, 1978); **Kara Valkere** (Kara Walker, ASV, 1969). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Ted Ed izglītojošie video. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 17. martā] Pieejams:

<https://ed.ted.com>.

Rosenberg, M. *What causes body odor?* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 29. jūnijā] Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=g96z1P3z5yU&list=PLJicmE8fK0EhVa0WT8BnaTjdsuQrk2Jro>;

Chang, A. *The Life Cycle of a T-Shirt* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 29. jūnijā] Pieejams:

https://www.youtube.com/watch?v=BiSYoeqb_VY

Starppriekšmetu saikne

Datorika	Izmanto programmas <i>Microsoft Publisher</i> un <i>Adobe Photoshop</i> mācību uzdevumu veikšanai.
Literatūra	Scenārija veidošana animācijas sižetam.

Metodiskais komentārs

Saturs	Skolēni sadarbībā ar skolotāju izstrādā animācijā iekļaujamo informāciju par tematu. Var veidot animāciju arī par iepriekš apgūtajiem tematiem, kuru var izmantot, sadarbojoties ar jaunāko klašu skolēniem. Plānojot animāciju, ir jāatceras, ka pirms animēšanas ir svarīgi detalizēti izplānot sižetu.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā prasme. Īpašs uzsvars tiek likts uz pašvadītas mācīšanās prasmju nostiprināšanu.
Papildiespējas	Animāciju var veidot arī citos mācību priekšmetos. Šādā gadījumā skolotājam iepriekš vajadzētu vienoties ar citiem mācību priekšmetu skolotājiem un noskaidrot tēmas, par kurām būtu vērtīgi veidot animāciju. Katrs pāris veido animāciju citam mācību priekšmetam – šādā veidā skolēni paši apgūs tematu un palīdzēs to apgūt citiem.

9. klase

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stila studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
---	--	--	--	---

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā. Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: atšķirt un komentēt mākslas darbos attēloto garīgo un fizisko skaistumu un, iepazīstot Senās Ēģiptes un antīkās Grieķijas kultūras mantojumu, veidot fotogrāfiju sēriju, interpretējot jauniegūtās zināšanas par skaistuma un estētikas izpratni senajā pasaulē un antīkajā laikmetā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Senās Ēģiptes kultūra ir iedvesmas avots 20. un 21. gs. mākslas, dizaina un citu mākslas veidu izpausmēm. (K.Li.4.) - Salīdzinot iespējams vairāk ieraudzīt, atšķirt un labāk novērtēt senatnīgo un mūsdienīgo. (K.Li.4.) - Lai saprastu seno kultūru patieso vēstījumu, nepieciešamas plašas zināšanas un jālieto kvalitatīvi informācijas resursi simbolu skaidrojumam u. c. (K.Li.3.) - Veidojot digitālo kopsavilkumu, jāievēro autortiesības, jāveido atsauces. (K.Li.3.) - Senās Grieķijas kultūra ir iedvesmas avots klasicisma mākslai, kā arī 20. un 21. gs. mākslas, dizaina un citu mākslas veidu izpausmēm. (K.Li.4.) - Estētika ir filozofijas kategorija, kurā iespējami atšķirīgi viedokļi. (K.Li.4.)	- Veido digitālus katalogus, informācijas un grupē uzskates līdzekļus. (K.9.4.4.) - Vērtē un komentē mākslas darbus, salīdzinot ar savu izteiksmes līdzekļu un paņēmieni lietošanas pieredzi. Salīdzinot izmanto līdzvērtīgus kritērijus. (K.9.3.6.) - Izvēlas personiski interesantus un kvalitatīvus paraugus kopijas veidošanai un tos pārveido, radot darbu citā mākslas veidā. (K.9.2.1.) - Fotografējot pievērš uzmanību detaļām, gaismai, kompozīcijai, rakursiem u. c. (K.9.1.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Apgūst zināšanas par antīko mākslu un skaistuma/estētikas izpratni Senās Ēģiptes un antīkās Grieķijas mākslā. (K.9.4.2.; K.9.4.4.) - Patstāvīgi veido pārskatu par skaistuma un estētikas ideāliem senatnē un mūsdienās un veido radošu darbu (fotogrāfiju sēriju), balstoties uz senatnē lietotiem estētikas pamatprincipiem. (K.9.3.1.; K.9.3.3.; K.9.3.6.)	- Pilnvērtīgi un atbildīgi ar cieņpilnu attieksmi izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikumi – atbildība, solidaritāte; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Pašam patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, patstāvīgi pieņemt lēmumus un pamatot izvēli, kā arī secīgi ievērot darba soļus darba izstrādes laikā. (Tikumi – drosme, tolerance, godīgums, atbildība, centība; vērtības – cilvēka cieņa, brīvība)
Jēdzieni: kultūras mantojums, Senā Ēģipte, kopija, mīti, skaistums, estētiski ideāli, antīkā Grieķija.	

Temata apguves norise

Skaistuma ideāla iepazīšana: mākslas darbu atlase un analizēšana	Skaistuma ideāli Senās Ēģiptes un antīkās Grieķijas mākslā: darba idejas un koncepcijas radīšana	Vērtēšana, diskusija, prasme stāstīt par atklājumiem temata apguves procesā
- Atkārtoti vēsturē mācīto par Seno Ēģipti un antīko Grieķiju. - Apkopo attēlus un informāciju par skaistuma ideāliem Senajā Ēģiptē un antīkajā Grieķijā. - Analizē un secina, kādas ir skaistuma ideālu galvenās pazīmes Senajā Ēģiptē un antīkajā Grieķijā, un salīdzina ar citu laikmetu vai mūsdienu skaistuma ideālu galvenajām pazīmēm (pēc izvēles).	- Sarunās, komentāros akcentē īpašo Senās Ēģiptes un antīkās Grieķijas mākslā un to, kā tajā atspoguļojas skaistuma ideāli. - Iedvesmojoties no Senās Ēģiptes un antīkās Grieķijas mākslas un vides objektu paraugiem, veido fotogrāfiju sēriju, interpretējot un atspoguļojot skaistuma un estētikas ideālus senajās kultūrās.	- Reflektē par fotogrāfijām, analizējot kompozīciju, detaļas un estētiku. - Prezentē savu veikumu – izvērtē, analizē, pamato savu viedokli par vizuālās mākslas un dizaina iespējām izteikt konkrēta laikmeta kultūras vērtības, estētiskos priekšstatus un uzskatus. - Izvēlas vienu fotogrāfiju no klasesbiedru kolekcijām, izpēta, atšķir un nosaka tajā izteikto saturu un atbilstību estētiskajiem principiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Pētot Senās Ēģiptes mākslas darbus, iespējams par iedvesmas avotu radošam darbam (kopijas izveidei) izmantot arī mūsdienu mākslas darbus, ko radījuši mākslinieki:

Tonijs Kreigs (*Tony Cragg*, Apvienotā Karaliste, 1949), **Luīze Buržuā** (*Louise Bourgeois*, Francija, 1911–2010), **Donalds Džads** (*Donald Judd*, ASV, 1928–1994). Pedagoģi šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Rubenis, A. *Senās Grieķijas kultūra*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1998. 335 lpp.

ISBN 9984048942

Iedvesmai var izmantot grāmatas:

Skaistuma vēsture. (sast. Umberto Eko) Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2009. 438 lpp. ISBN 9789984233123

Neglītuma vēsture. (sast. Umberto Eko) Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2008. 450 lpp. ISBN 9789984232874

Izejmateriāli

Dators, skiču bloks, zīmulis, fotoaparāts vai kamera telefonā, planšetdatorā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Izpētes posmā jāsniedz atbalsts skolēniem informācijas atrašanās un atlasē. Veidojot fotogrāfiju sēriju par skaistuma ideāliem, skolēni var strādāt pāros, grupās, izmantot viens otru kā modeļus. Fotogrāfiju sērijas īstenošanai nepieciešama telpa un aksesuāri, rekvizīti.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stilu studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
---	--	--	--	---

9.2. Viduslaiku māksla. Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 7 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pilnveidot un nostiprināt zināšanas par viduslaiku mākslu un izteiksmes līdzekļiem, lai paustu idejas vēstījumu performancē, ēnu teātrī vai animācijā, izmantojot simbolu valodu un video, digitālās tehnoloģijas un/vai skaņu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Kombinējot un pārveidojot vizuālās izteiksmes līdzekļus un kompozīciju, lietojot vizuālas zīmes un simbolus, iespējams precīzāk izteikt radošā darba ideju. (K.Li.1.) - Teatrāla uzveduma (performances, animācijas vai ēnu teātra) izveidei nepieciešama radoša domāšana, rūpīga plānošana, scenārijs, vides organizācija, materiāli. (K.Li.2.) - Ētikas principus nepieciešams ievērot jebkurā publiskā darbībā. (K.Li.2.) - Lai pastiprinātu idejas skaidrību, papildinātu vizuālo tēlu un iegūtu emocionālo efektu, nepieciešams izmantot papildus citus mākslas veidus, video, digitālās tehnoloģijas un skaņu. Tēla un sižeta izveide prasa pacietību, drosmi un rūpīgu, precīzu darbu. (K.Li.3.)	- Izvērtē vizuālās mākslas veidu un stilu izteiksmes līdzekļus un veido to kombinācijas, lai paustu vizuālu vēstījumu par aktuālu tēmu mūsdienu sabiedrībā. (K.9.1.2.; K.9.1.3.; K.9.1.7.; K.9.1.8.; K.9.2.1.) - Pamato vēsturiskā mantojuma un IT nozīmi aktuālu mākslas darbu radīšanā un izplatīšanā, rituālu saglabāšanā un simbolu izpratnē. (K.9.1.1.; K.9.2.2.; K.9.3.6.) - Atbildīgi sadarbojas ar citiem, lai veidotu vienotu vizuālu vēstījumu. (K.9.3.2.; K.9.3.3.; K.9.4.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Sadarbojas un atbildīgi īsteno radošā darba ideju. Uzklauša citu viedokli, diskutē un patstāvīgi pieņem lēmumus par idejas īstenošanai atbilstošu materiālu, tehnikas, paņēmieni un tehnoloģiju izvēli. (K.9.3.2.) - Publiskās uzstāšanās laikā mērķtiecīgi izmanto apgūtās prasmes runā, kustībā, sadarbībā ar auditoriju. Izvērtē savu un citu snieguma kvalitāti atbilstoši ieceres mērķim. Izvērtē savu izaugsmi. (K.9.2.3.)	- Attīsta ieradumu patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, patstāvīgi pieņemt lēmumus un pamatot izvēli, kā arī secīgi ievērot darba soļus darba izstrādes laikā. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums) - Attīsta ieradumu izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosmē, godīgums; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: simboli, rituāls, mistērija, animācija, performance.	

Temata apguves norise

Viduslaiku māksla: aktualizācija un iesildīšanās vingrinājums	Ideja performancei par viduslaikiem: skiču izveide un ideju ģenerēšana	Radošā projekta izveide, eksperimentējot ar dažādiem vizuālajiem tēliem un simboliem	Vērtēšana, prasme stāstīt par atklājumiem procesā
• Uzdod cits citam rosinošus jautājumus un diskutēt par zināmo no viduslaiku mākslas un vēstures. • Papildina zināšanas par viduslaiku mākslu. Iepazīstas teorētiski un vizuāli ar viduslaiku mistēriju tradīcijām, rituāliem, simboliem u. c.	• Skicē viduslaiku tērpus, celtnes un to detaļas, skulptūras un dažādus artefaktus, kas piesaista uzmanību. • Kopā nelielā grupā atrod ideju performancei, animācijai vai ēnu teātrim un vienojas par pienākumiem. • Izmanto IT resursus, lai vāktu informāciju. • Izvēlas nepieciešamo darbības veidu un piemēlē vizuālos izteiksmes līdzekļus. • Raksta scenāriju performancei, animācijai vai ēnu teātrim.	• Zīmē nepieciešamos vizuālos tēlus, izmantojot dažādus viduslaiku mākslas elementus, simbolu valodu, un konkrētā norises vietu. • Nepieciešamos objektus veido jebkurā mākslas veidā atbilstoši mērķim un kritērijiem. • Sagādā nepieciešamos resursus (kameru, dekorācijas u.c.), izvēlas skaņas pavadījumu. • Vienojas par palīdzību filmēšanā, ja nepieciešams. • Sadarbībā veido unikālu darbu, izmantojot video, digitālās tehnoloģijas un/vai skaņu.	• Prezentē radošu darbu, pamato mākslas veida, izteiksmes līdzekļu un kompozīcijas atbilstību idejai. • Izvērtē projekta rezultātu un savu ieguldījumu grupas darbā.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Kentridge, W. William Kentridge on his Animation Process. San Francisco Museum of Modern Art, 30.06.2010 [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 6. janvārī]. Pieejams:

https://www.youtube.com/watch?v=5_UphwAfjHk

Kentridge, W. "Five Themes": Taking A Line for a Walk. Vidéos du catalogue de l'exposition "Cinq thèmes", Paris, 2010. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 6. janvārī]. Pieejams:

<https://www.youtube.com/watch?v=3zTBXXEbfw>

Pegasus English Language School. Sleeping Beauty - Shadow Puppet Theatre. Shadow Puppet Theatre at Pegasus English Language School, Tetovo, Macedonia, 25.05.2014 [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 6. janvārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=tj1EGbNKBho>

Kreft S. Quick Art - Shadow Puppets. The Learning Connexion. 17.11.2010. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 6. janvārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=aOInvDdMFNE>

Parker R. Medieval Theatre. Columbia Gorge Community College, 09.12.2008. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 6. janvārī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=QxdDoUoFQhM>

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Materiāli animācijas, ēnu teātra vai performances izveidei – kartoni, dekorācijas, kamera, prožektori, aizkari, skaņas pavadījums u. c. atbilstoši katra mākslas projekta vajadzībām

Darba piederumi

Kamera, prožektori, aizkari u. c. atbilstoši katra mākslas projekta vajadzībām

Starppriekšmetu saikne

Teātra māksla	Veido performanci un/vai ēnu teātri.
Literatūra	Iepazīst viduslaiku literāros darbus.
Mūzika	Pēta viduslaiku mūziku.
Latvijas un pasaules vēsture	Pēta un analizē viduslaiku vēsturi.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, plānus, struktūras, infografikas, domu kartes, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm, vizuāli fiksēt vīzijas radošai darbībai. Paredzēts, ka skolēnam ir pieejami daudzveidīgi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli dažādām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālas attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā prasme.
Papildiespējas	Performance vai ēnu teātra prezentācija var notikt citās skolas telpās vai pat ārpus skolas atbilstoši vajadzībām.

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stila studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
---	--	--	--	---

9.3. Renesanses un baroka stila studijas. Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: iepazīties ar renesanses un baroka stila estētiku un radīt abu stila gleznu fragmentu kopijas, lai saprastu, kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Bez teorijas zināšanām var spriest tikai par ārējo – materiāli redzamo saturu. Lai saprastu mākslas darbu patieso vēstījumu, nepieciešamas plašas zināšanas un jālieto kvalitatīvi informācijas resursi, piemēram, vārdnīcas simbolu skaidrojumam u. tml. (K.Li.1.) - Nepieciešams pētīt mākslas darbu oriģinālus, iespaidi jāvērtē un jākolekcionē, lai tos pārskatītu un lietotu savā radošajā darbā. (K.Li.3.) - Kopijas veidošana palīdz saprast radošo procesu un atklāj kopējamā darba nianšes, kas būtiskas estētiskai uztverei un emocionālam pārdzīvojumam. (K.Li.4.) - Emocionālie, estētiskie, sociālie un ētiskie uzskati var atšķirties. Tos nepieciešams uztvert toleranti, un par tiem ir jādiskutē. (K.Li.4.)	- Salīdzina renesanses un baroka stila mākslas darbus ar citu laikmetu mākslas darbiem. (K.9.1.2.) - Veido mākslas darbu elementu kopijas ar atsaukēm uz oriģinālu avotiem. (K.9.1.1.) - Pamato savu mākslas darbu izvēli, saistot ar savu pārdzīvojumu, jūtām un emocijām. (K.9.2.1.) - Izvērtē un diskutē par savu un citu ieguldījumu, atklājumu un līdzpārdzīvojumu, radīšanas prieku un uzdrīkstēšanās pieredzi radošajā procesā. (K.9.3.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Iedvesmojas no renesanses un baroka stila mākslas darbiem un kopē to elementus. (K.9.3.1.) - Diskusijā uzklauša un toleranti pieņem atšķirīgus uzskatus par mākslas darbu saturu (emocionālo, estētisko, sociālo un ētisko) un to nozīmi. (K.9.3.2.) - Izvēlas savām interesēm atbilstošus kultūras notikumus. Mutiski un rakstiski vērtē savu kultūras pieredzi, paužot savu attieksmi pret dzīves un kultūras vērtībām, ko rosinājuši oriģināldarbi. (K.9.4.1.)	- Attīsta ieradumu apmeklēt muzejus/izstādes, sekot kultūras notikumiem daudz kultūru un daudzvalodu vidē pēc pašiniciatīvas, izvērtēt kultūras sasniegumus, kā arī skicēt un krāt vizuālos novērojumus vienkopus savā <i>portfolio</i>. (Tikums – tolerance; vērtība – kultūra) - Attīsta ieradumu vērtēt mākslas darbus pēc loģiskiem kritērijiem, izvērtēt savu darbību, saņemt un sniegt atgriezenisko saiti klasesbiedriem un prezentēt radošo projektu. (Tikumi – drosmē, godīgums; vērtība – brīvība) - Attīsta ieradumu patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai, patstāvīgi pieņemt lēmumus un pamatot izvēli. (Tikumi – solidaritāte, centība, taisnīgums; vērtība – darba tikums)
Jēdzieni: renesanse, baroks, harmonija, vispārinājums, kontrasts, ilūzija, sintēze, ekstāze, metamorfoze, fotogrāfija, ētiskā un estētiskā pieredze.	

Temata apguves norise

Mākslas darbu izpēte muzejā vai fotogrāfijās	Kataloga izveide	Diskusija: emocijas baroka laika mākslas darbos	Kopiju radīšana	Vērtēšana, prasme stāstīt par atklājumiem procesā
- Iepazīstas ar renesanses stila pazīmēm, salīdzina tās ar baroka stila pazīmēm – kustību, kontrastu, dinamiku, dabiskām un pārspīlētām emocijām (ieteicams apmeklēt LNMM Rīgas Birža pamatekspozīciju). - Ir gatavs izteikt savu viedokli par renesanses un baroka stila mākslas darbiem un pamatot kopīgo un atšķirīgo.	- Vāc un elektroniski organizē informāciju par mākslas darbiem pēc noteiktiem kritērijiem, piemēram, cilvēks, perspektīva vai krāsa renesanses un baroka laika mākslas darbos. - Apraksta savus atklājumus un reflektē par mākslas darbiem, kas ir ieinteresējuši.	- Izvēlas, lieto un pēta padziļināti mākslas darbus, kas izraisa estētisku vai emocionālu pārdzīvojumu. - Spriež par mākslas darbiem, atsaucoties uz savām zināšanām (vai atrastiem faktiem) par citiem stiliem un izteiksmes līdzekļiem, salīdzinot tos ar renesanses vai baroka stila mākslas darbiem.	- Glezno divu konkrētu (vienāda elementa) detaļu divas kopijas – vienu no renesanses, otru no baroka stila mākslas darba, izvēloties konkrētu mērogu pret oriģinālu, piemēram, 1:10, lai viena darba formāts nebūtu mazāks par A4. - Komentē izmantotos izteiksmes līdzekļus un to nozīmi katrā fragmentā.	- Uzklausa savus klasesbiedrus un toleranti interpretē atšķirīgus estētiskus uzskatus. - Izvērtē darba procesu un sasniegto rezultātu. - Nosauc galvenās renesanses un baroka stila atšķirības.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru darbus iespējams izmantot temata apguvē: **Rafaēls** (*Raffaello Sanzio da Urbino*, Itālija 1483–1520); **Leonardo da Vinči** (*Leonardo di ser Piero da Vinci*, Itālija, 1452–1519); **Mikelandželo Buonarroti** (*Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni*, Itālija, 1475–1564); **Rubenss Pīters Pauls** (*Sir Peter Paul Rubens*, Nīderlande, 1577–1640); **Rembrants Harmenszons van Reins** (*Rembrandt Harmenszoon van Rijn*, Nīderlande, 1606–1669); **Džovanni Lorenco Bernīni** (*Gian Lorenzo Bernini*, Itālija, 1598–1680).

Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Izejmateriāli

Pamatkomplekts, skicēšanai nepieciešamie materiāli, mīksti zīmuļi (B2), papīri skicēm. Materiāli gleznas elementu kopēšanai (guaša, akrils u. c.)

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Muzeja apmeklējums. Teorētiski un vizuāli materiāli par renesanses un baroka stiliem

Starppriekšmetu saikne

Mūzika	Klausās un analizē renesanses un baroka stila skaņdarbus.
Vēsture	Skata renesanses un baroka stila mākslas darbus vēsturiskā kontekstā.

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju – fotografēt, zīmēt, skicēt idejas, plānus, struktūras, infografikas, domu kartes, teorētiskas piezīmes ar zīmējumu skicēm, vizuāli fiksēt informāciju kopiju izveidei. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt kā <i>portfolio</i> – kā savas darbības un interešu pierādījumu. Svarīgs ir divu stilu salīdzinājums un secinājumi par raksturīgāko, kas jāatklāj, pētot vizuālus piemērus: renesansei – harmonija, līdzsvars, vispārinājums, miers, lokālo krāsu kontrasts; barokam – telpiska ilūzija, mākslas veidu sintēze, ekstāze, metamorfoze, tonālais kontrasts. Salīdzināšanai var izmantot citu laikmetu darbus, kuros pēta ekspresionisma izpausmes (emocijas un kontrasti); hellēnisma tēlniecību, manierisma glezniecību, romantisma mākslu, mūziku un literatūru, kā arī Deivida Hoknija (<i>David Hockney</i>, Apvienotā Karaliste, 1937) darbus – daba, mērogi, redzamā un neredzamā sinerģija, fotokolāžas – šķietamā vienpunkta perspektīva un optiskās mākslas darbus, kuros tiek izmantots acu apmāns un ilūzija; Viktors Vazareli (<i>Victor Vasarely</i>, Ungārija, 1906–1997), Maurits Kornēliss Ešers (<i>Maurits Cornelis Escher</i>, Nīderlande, 1898–1972).
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.
Papildiespējas	Daļa no mācību stundām varētu notikt muzejā, kurā pieejama renesanses un baroka māksla.

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stilu studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
---	--	--	--	---

9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli.

Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: pētīt informācijas avotus par 19. un 20. gadsimta notikumiem sabiedrībā, lasot tālaika manifestus, noskaidrot, kas raksturīgs modernismam un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt savu (domubiedru) manifestu.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Pētīt informāciju, ir svarīgi izvēlēties drošticamus informācijas avotus. (K.Li.1.) - Notiekošais mākslas pasaulē ir ciešā saiknē ar notikumiem sabiedrībā noteiktā laika posmā. Ar mākslas palīdzību var pievērst uzmanību aktuāliem sociāliem un politiskiem jautājumiem. (K.Li.4.) - Fotogrāfijas izgudrošana 19. gadsimtā veicināja attālināšanos no reālisma mākslā. (K.Li.4.) - Mākslinieki izmanto mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus, lai izteiktu savu ideju. (K.Li.1.) - Modernisma virzieni izmanto atšķirīgas metodes savu mērķu sasniegšanai, bet tie visi ir radušies kā iepriekšējās mākslas tradīcijas noliegums. (K.Li.4.)	- Iedziļinās modernisma virzienu manifestos un raksta savējo. (K.9.4.5.; K.9.2.1.) - Izvēlas drošticamus informācijas avotus un lieto atsauces. (K.9.1.1.) - Skaidro modernisma rašanās iemeslus, nosauc un raksturo galvenos tā virzienus. (K.9.4.4.) - Saskata, atklāj un analizē cēloņsakarības vēstures procesos un izmanto tās sabiedrisko procesu skaidrošanai. (K.9.4.3.) - Raksta ar personisko pieredzi un izdomu, fantāziju saistītus tekstus, ievērojot teksta uzbūvi un izmantojot žanra prasībām, adresātam un saziņas veidam piemērotus valodas līdzekļus. (VL.9.2.1.4.) - No pieredzes, kā arī analizējot dažādus avotus, secina, kā vērtības laika gaitā var mainīties. Balstoties savās vērtībās, izvēlas pasākumus, kuros iesaistīties, un, ja nepieciešams, iesaista citus, paskaidro un pamato savu izvēli vai iemeslus neiesaistīties. Virza savu rīcību saskaņā ar savām vērtībām, pamato savas izvēles. (K.9.4.5.) - Patstāvīgi veido savus kritērijus, kas liecina par mērķa sasniegšanu, izzina sava padarītā progresu un nosaka, vai un kā uzlabot sniegumu. Kļūdas izmanto, lai mērķtiecīgi mainītu savu darbību. Mācīšanās gaitā pārplāno dažus soļus, lai nonāktu pie labāka risinājuma. (K.9.3.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Lasa, klausās, skatās, vēro un pēta informāciju par modernisma virzieniem, to rašanās iemesliem 19. gadsimtā un analizē un diskutē par pazīmēm un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem modernismā. (K.9.1.2.; K.9.4.4.) - Lasa modernisma manifestus un raksta pats savu, izvērtē savu un citu snieguma kvalitāti atbilstoši ieceres mērķim. (K.9.2.1.; K.9.2.3.)	- Attīsta ieradumu patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem organizēt radošā darba procesu kopīga mērķa īstenošanā, plānot laiku un nepieciešamos soļus idejas realizācijai. (Tikumi – solidaritāte, centība; vērtība – darba tikums) - Attīsta ieradumu ar iecietību uz klausīt atšķirīgu viedokli par mākslu un mākslas darbiem. (Tikums – tolerance; vērtība – cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem. (Tikums – atbildība; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa)
Jēdzieni: impresionisms, postimpresionisms, modernisms, kubisms, ekspresionisms, fovisms, sirreālisms, futūrisms.	

Temata apguves norise

19. gadsimta notikumu nozīme modernisma virzienu izpausmēs	Modernisma pētniecība	Personīgā manifesta izveide un tā aktualizācija, saistot ar laikmetīgo situāciju
- Atkārto, ko atceras no 8. klases vēstures stundām par 19. gadsimta vēsturi. - Prognozē, kā notikumi sabiedrībā ietekmēja notikumus mākslas pasaulē 19. gadsimtā. - Kartē nozīmīgākos notikumus un saista tos ar mākslas notikumiem. - Salīdzina divus mākslas darbus – vienu no 19. gs. sākuma un otru – impresionisma mākslas darbu, iztēlojoties tālaika skatītāju reakciju, tos redzot.	- Nelielā grupā vai pāri pēta kādu no modernisma virzieniem, vienojoties par pētāmajiem aspektiem, kritērijiem un avotiem. Ar skolotāja palīdzību izvēlas kvalitatīvus un drošus informācijas avotus, apspriež izvēles kritērijus. - Lasa kādu no modernisma manifestiem un saista to ar tālaika politiskajiem un sociālajiem notikumiem. - Kopīgi vienojas par jautājumiem, ko varētu uzdot dažādu modernisma virzienu pārstāvjiem (skolotājs atbalsta un precizē jautājumu formulējumu, piemēram, par sociālajiem vai politiskajiem iemesliem). - Nelielā grupā vai pāri atbild uz šiem jautājumiem no izvēlēta modernisma virziena viedokļa.	- Aktualizē iespējamās sociālās vai politiskās problēmas savā vidē – skolā, pilsētā, reģionā, valstī. - Mācoties no modernistiem, domā, kā pievērst sabiedrības uzmanību aktuāliem jautājumiem, raksta savu manifestu sadarbībā ar latviešu valodas skolotāju un ilustrē to, izsakot nostāju par mūsdienu sabiedrību un problēmām. - Prezentē ideju un mērķtiecīgi izmanto apgūtās prasmes (runa, kustība, iztēle) atbilstoši saturam. - Izvērtē savu un citu snieguma kvalitāti atbilstoši ieceres mērķim. - Kopā ar visiem pēta un diskutē par laikmetīgās mākslas atbildi uz sabiedrībā aktuāliem jautājumiem, piemēram, analizējot mākslas festivālu <i>Survival Kit</i> vai <i>Riboca</i> materiālus.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Hertzmann, A. *How Photography Became an Art Form*, 2018. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. jūnijā]. Pieejams: <https://medium.com/@aaronhertzmann/how-photography-became-an-art-form-7b74da777c63>

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs. 2019. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 21. decembrī].

Pieejams: <https://lcca.lv/lv/par-llmc/>

Riga International Biennial of Contemporary Art (RIBOCA), 2019. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 21. decembrī]. Pieejams: <https://www.rigabiennial.com/>

Salniņa, A. *Gleznotāja Jēkaba Kazaka (1895–1920) glezna “Bēgli”*, 1917 [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. jūnijā]. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/jekabs-kazaks/>

Salniņa, A. *Porcelāna apgleznošanas darbnīcas “Baltars” izstrādājumi, 1925–1928* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. jūnijā]. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/baltars-porcelans/>

Salmiņa, A., Brasliņa, A. *Gleznotāja, grafiķa un scenogrāfa Niklāva Strunkes (1894–1966) glezna “Cilvēks, kas ieiet istabā”*, 1927 [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. jūnijā]. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/niklavs-strunke/>

Salmiņa, A., Slava, L. *Gleznotāja Jāzepa Grosvalda (1891–1920) sērijas “Strēlnieki” darbi, 1916–1917* [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 30. jūnijā]. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/jazeps-grosvalds/>

Starpriekšmetu saikne

Latvijas un pasaules vēsture	Analizē modernisma attīstību gan Latvijā, gan pasaulē. Pēta impulsus jaunu, sociālu un politisku ideju dzimšanai.
-------------------------------------	---

Metodiskais komentārs

Saturs	Šajā tematā, tāpat kā citos ar mākslas vēsturi saistītos tematos, svarīgi ir veidot sakarības starp pasaulē un mākslā notiekošo, parādīt to savstarpējo mijiedarbību. Modernisma rašanās 20. gadsimtā ir cieši saistīta ar 19. gadsimtā notikušo industriālo revolūciju, kas lielā mērā mainīja situāciju sabiedrībā, līdz ar to arī mākslas pasaulē. Fotografijas izgudrošana nozīmēja, ka mākslai vairs nebija jāattēlo realitāte, līdz ar to mākslinieki meklēja citus uzdevumus un izteiksmes līdzekļus. Arī sabiedrības kārtības maiņa radīja jaunas problēmas, kuras kalpoja par tēmu modernistu mākslā. 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta sākuma mākslas virzieni ir jāparāda kā kopums, nevis atsevišķi strāvājumi.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; sadarbība; digitālā pratība un pašvadīta mācīšanās, kurā skolēni izpēta vienkāršas analogās kameras būvēšanas procesu, uzņem fotogrāfijas un attīsta tās (sadarbībā ar ķīmijas skolotāju).

9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stilu studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
---	--	--	--	---

9.5. Identitāte un laikmets mākslā. Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 6 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot pašportretu paša izvēlētā tehnikā ar savai personībai raksturīgām iezīmēm, iedvesmojoties no dažādiem mākslas darbiem un plašsaziņas līdzekļos izmantotiem paņēmieniem, pārbaudot un apstrīdot vispārpieņemtus apgalvojumus par populāru cilvēku personību identitāti.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radošai idejai jābūt personīgi aktuālai, tās precizēšanai jāizmanto daudzveidīgi radošās domāšanas paņēmieni, bet mākslinieciskā tēla papildināšanai iespējams izmantot gan tekstu, gan skaņu, gan attēlu, gan kustību, kā arī dažādas tehnoloģijas. (K.Li.2.) - Dažādos laikmetīgās mākslas veidos izpaužas sabiedrībā aktuāli procesi; tos iespējams komentēt kā personiski nozīmīgas aktualitātes. (K.Li.3.) - Diskutējot iespējams atklāt, ka visos mākslas veidos (literatūra, vizuālā māksla, mūzika, teātris) ir ietvertas gan individuālas, gan sabiedrībai kopumā svarīgas pamatvērtības. (K.Li.4.) - Emocionālie, estētiskie, sociālie un ētiskie uzskati var atšķirties. Tos nepieciešams uztvert toleranti, un par tiem jādiskutē. (K.Li.4.)	- Analizē sabiedrībā aktuālu procesu izpausmes dažādos laikmetīgās mākslas veidos, komentē personiski nozīmīgo. (K.9.3.5.) - Izmanto daudzveidīgus radošās domāšanas paņēmienus ideju precizēšanā. (K.9.2.1.) - Sekojojot paša plānotiem radošā procesa soļiem, daudzveidīgi izmanto mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus atbilstoši ieceres mērķim, apvieno dažādus mākslas veidus radoša darba izveidē. (K.9.3.1.) - Savā radošajā darbā izmanto savu gaumi un estētisko pieredzi. (K.9.3.3.) - Pamato savā pašportretā pausto identitāti, formas izvēli, saistot to ar savu pieredzi un paužot savu attieksmi pret dzīves un kultūras vērtībām. (K.9.4.1.) - Izvērtē un diskutē par savu un citu ieguldījumu, atklājumu un līdzpārdzīvojumu, radīšanas prieku un uzturētības pieredzi radošajā procesā. (K.9.4.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Iedvesmojas no dažādiem mākslas darbiem, veido savu izlasi un mērķtiecīgi un atbildīgi izmanto to iedvesmai, veidojot savu radošo darbu. (K.9.3.1.) - Vērtē savu kultūras pieredzi, paužot savu attieksmi pret dzīves un kultūras vērtībām, ko rosinājuši oriģināldarbi. (K.9.4.1.)	- Attīsta ieradumu uz klausīt un iedziļināties dažādos sabiedrības viedokļos, pārliecībās, kultūrās. (Tikumi – solidaritāte, taisnīgums; vērtības – kultūra, cilvēka cieņa) - Attīsta ieradumu pašizpausties, būt patiesam un spēt dzīvot saskaņā ar savām vērtībām. (Tikumi – drosme, godīgums; vērtība – brīvība) - Attīsta ieradumu vērtēt mākslas darbus pēc loģiskiem kritērijiem, lietot tos, arī vērtējot savu radošo darbu. (Tikums – centība; vērtība – darba tikums) - Attīsta ieradumu radošajā darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas, uzdrošināties pašizpausties, eksperimentēt, improvizēt, nebaidoties kļūdīties, un izmēģināt kaut ko jaunu. (Tikumi – drosme, atbildība; vērtība – brīvība)
Jēdzieni: sabiedrība un personības, sociālie tīkli, plašsaziņas līdzekļi un informācija, patiesība un ilūzija, pieredze, identitāte, pašportrets.	

Temata apguves norise

Iepazīšanās ar mākslinieku pašportretiem un personību identitātes teorijas pamatprincipiem	Portretu kolekcijas izveide un diskusija par darbiem ar spilgti izteiktu identitātes izpausmi	Pašportreta izveide, eksperimentējot ar dažādiem izteiksmes līdzekļiem, tehnikām un paņēmieniem	Vērtēšana, prasme stāstīt par atklājumiem temata apguves procesā
- Iepazīstas ar identitātes koncepcijām un analizē dažādas piederības izpausmes un vērtību izpausmes – sabiedrībā vispār, kopienā, ģimenē, personībā. - Ir gatavs kritiski uztvert un izteikt savu viedokli par dažādiem portretiem mākslā, pamatot viedokli par redzamo un izvirzīt idejas par attēlotās personības identitātes iezīmēm un sociālajām lomām.	- Vāc un elektroniski organizē informāciju par portretiem mākslas darbos pēc noteiktiem kritērijiem, piemēram, sociālā piederība, profesija, uzskati, simboli u. tml. - Izvēlas, lieto un pēta sev nozīmīgus portretus mākslas darbos, kuros skaidri pausta noteikta identitāte. - Analizē rakstiski sociālo lomu un identitātes izpausmes veidus mākslā, piemēram, sociālās atmiņas, etniskā un nacionālā identitāte, dzimumidentitāte, patērētāju identitāte u. c.	- Kopīgi ar visiem reflektē par redzētajiem un kolekcijā atlasītajiem mākslas darbiem un sev aktuālo tajos. - Skicē idejas savam pašportretam, izvēlas mērķi un portreta veidu (reālistisks, psiholoģisks, simbolisks, sirreālistisks u. c.) un tam atbilstošu materiālu, tehniku un paņēmienus. - Veido jaunrades darbu ar savu pašportretu, kurā skaidri pauž kādu savas identitātes pārliecību (A3 formātā).	- Nosauc un pamato galvenās savas izvēlētās un attēlotās identitātes pazīmes. - Komentē izmantoto tehniku, izteiksmes līdzekļus un to nozīmi sava pašportreta kontekstā. - Uzklausa klasesbiedrus un toleranti interpretē atšķirīgus ētiskus uzskatus. - Izvērtē savu darba procesu un sasniegto rezultātu.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis

Daži mākslinieki, kuru darbus iespējams izmantot temata apgūvē: **Imants Lancmanis** (Latvija, 1941); **Artūrs Bērziņš** (Latvija, 1983); **Juris Utāns** (Latvija, 1959); **Ai Veivei** (Ai Weiwei, Ķīna, 1957); **Anzelms Kifers** (Anselm Kiefer, Vācija, 1945.); **Petra Varla** (Petra Varl, Slovēnija, 1965); **Dons Edi** (Don Eddy, ASV, 1944); **Barbara Krugere** (Barbara Kruger, ASV, 1945); **Benksijs** (Banksy, Apvienotā Karaliste, 1974).

Pedagogs šo autoru darbus var izmantot mācību procesā jebkurā izdevumā un formātā.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Paredzēts, ka skolēniem ir pieejami dažādi kvalitatīvi mākslas darbu izgatavošanas materiāli daudzveidīgām vizuālām divdimensionālām un trīsdimensionālām tehnikām, kā arī digitālās attēlu apstrādes programmas, kas ir brīvi pieejami un izmantojami atbilstoši radošā darba koncepcijai. Skolotājs radoši pielāgojas atbilstoši konkrētajai situācijai skolā, radot savus variantus.

Ēriksens, T. H. *Mazas vietas – lieli jautājumi*. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2010. 526 lpp. ISBN 9789984452470

Ēriksens, T. H. *Mirkļa tīrānija*. Rīga : Norden AB, 2004. 223 lpp. ISBN 9984713172

Ēriksens, T. H. *Saknes un pēdas*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010. 247 lpp. ISBN 9789934011306

Izejmateriāli

Pamatkomplekts

Skicēšanai nepieciešamie materiāli – mīksti zīmuļi (B2), papīri skicēm. Materiāli jaunrades darbam – pašportretam.

Darba piederumi

Materiāli, kas nepieciešami izvēlētajai teknikai u. tml.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Teorētiski un vizuāli materiāli par identitāti un portretu žanru mākslā

Starppriekšmetu saikne

Vēsture	Iepazīstas ar teorētiskiem faktiem, skaidro vēsturisko notikumu un ekonomiskās situācijas ietekmi uz sociālajām lomām, identitātes izpratni un tās stabilitāti.
----------------	---

Metodiskais komentārs

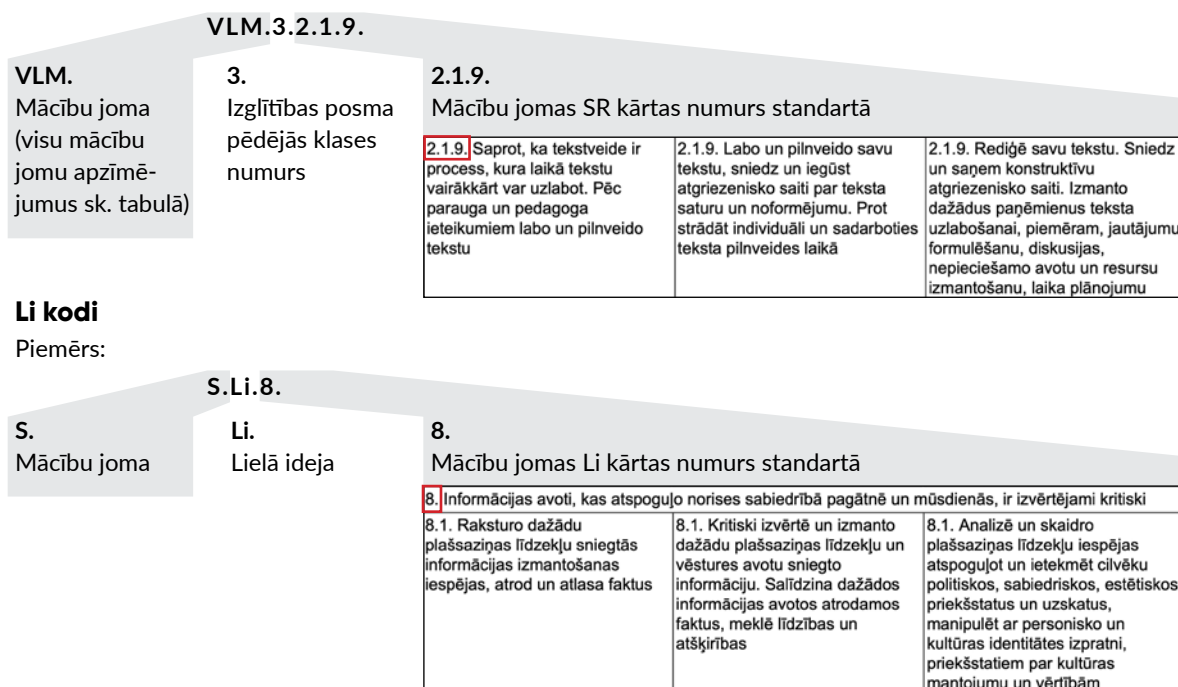
Saturs	Šajā tematā paredzēts vākt un apkopot informāciju par portretiem un to veidiem. Salīdzināšanai ieteicams lietot dažādu laikmetu – Senās Ēģiptes, antīkās Grieķijas un Romas, viduslaiku, renesanses un 17.–21. gadsimtu, kā arī dažādās tehnikās un dažādos mākslas veidos (t. sk. fotoportreti) darinātus portretu mākslas piemērus. Skolotājs dod padomus, kā visu to kārtot un krāt kā <i>portfolio</i> – kā savas darbības jeb kompetences pierādījumu. Svarīgi ir izveidot savas identitātes pašportretu un, ja iespējams, veidot izstādi, izmantojot gan 1. klasē darinātos pirmos pašportretus, gan nupat tapušos.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; jaunrade un uzņēmējspēja; pašvadīta mācīšanās; sadarbība; digitālā pratība.

Pielikumi

1. pielikums

Mācību priekšmetu programmu paraugos lietotie kodi

Atsaucei uz standartu¹ mācību priekšmetu programmās izmantoti šādi plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu (SR) un lielo ideju (Li) kodi. (Standarta pielikumi, kuros lietoti šie kodi, atrodami Skola2030 tīmekļa vietnē.)

Mācību jomu apzīmējumi

V	Valodu mācību joma	
	VL	Latviešu valoda
	VLM	Latviešu valoda un literatūra izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas
	VS	Svešvaloda
	VM	Mazākumtautības valoda
K	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	
S	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	
D	Dabaszinātņu mācību joma	
M	Matemātikas mācību joma	
T	Tehnoloģiju mācību joma	
F	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma	

¹ Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumi Nr. 747 "Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu un pamatzglītības programmu paraugiem".

2. pielikums

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot 3., 6. un 9. klasi

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana		
1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus ar personisko pieredzi saistītās situācijās. Vienkāršu informāciju salīdzina, interpretē, novērtē, savieno un grupē pēc dotajiem kritērijiem. Meklē pārbaudītus faktus, pats tos pārbauda.	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus situācijās ar dažādiem kontekstiem. Salīdzina, interpretē, novērtē, savieno informāciju, grupē to pēc dotajiem un paša radītajiem kritērijiem. Pārliecinās, vai iegūta pietiekami vispusīga un precīza informācija, pārbauda tās ticamību.	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus problēmsituācijās un situācijās, kas ietver vairākas jomas. Izvērsti un plānveidīgi raksturo rezultātus, savu darbību. Mērķtiecīgi izzina, analizē, izvērtē un savieno dažādu veidu informāciju un situācijas, izprot to kontekstu. Tiekas iegūt vispusīgu un precīzu informāciju, nosaka atsevišķus faktorus, kas traucē iegūt patiesu informāciju.
1.2. Veido savā pieredzē un viedoklī balstītu argumentāciju. Formulē savus secinājumus pēc norādījumiem.	1.2. Spriež no konkrētā uz vispārīgo. Atšķir svarīgo no mazāk svarīgā, situācijai atbilstošo no neatbilstošā. Veido dotajā kontekstā faktos balstītu argumentāciju. Formulē tiešus, vienkāršus secinājumus.	1.2. Veido loģiskus spriedumus, spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Abstrahē, vispārina vienkāršās situācijās. Atšķir faktos balstītu apgalvojumu no pieņēmuma, faktus no viedokļa. Izvirza argumentus un vērtē to atbilstību. Secina, vai argumentācija ir pietiekama un korekta. Formulē pamatotus secinājumus.
1.3. Atpazīst un formulē problēmu saistošā, ar personisko pieredzi saistītā kontekstā. Ar pedagoga atbalstu izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko risinājumu.	1.3. Ar pedagoga atbalstu nosaka reālas vajadzības – atpazīst un formulē problēmu saistībā ar noteiktu lielumu (īpašībām, uzbūvi, darbību, izpausmēm u. tml.), parādību, procesu dotajā kontekstā, izsaka un skaidro idejas problēmsituācijās. Izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko un nolemj to īstenot.	1.3. Nosaka reālas vajadzības un raksturo problēmas būtību – atpazīst un formulē problēmu kontekstā, kuru raksturo savstarpēji atkarīgi lielumi, aspekti, cēloņsakarības. Izsaka, skaidro un analizē idejas problēmsituācijās, formulē kontekstā balstītu un strukturētu pieņēmumu. Izvirza mērķi, piedāvā risinājumus, izvēlas labāko un nolemj to īstenot.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.4. Raksturo savu pieredzi līdzīgās situācijās, izsaka idejas risinājumam. Ar pedagoga atbalstu veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to, mācoties vairākas problēmrisināšanas stratēģijas, un izvērtē rezultātu.	1.4. Veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to, izmantojot situācijai piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, – eksperimentē domās un praktiski, veidojot reālus modeļus un objektus, izpētot īpašības un pārbaudot pieņēmumu, veic pilno pārslā, sadala problēmu daļās, pāriet uz vienkāršāku problēmu, izvērtē paveikto pēc paša radītiem kritērijiem un iesaka uzlabojumus.	1.4. Veido izvēlētās problēmas risinājuma plānu, īsteno to un, ja nepieciešams, darba gaitā plānu pielāgo situācijai. Kompleksās situācijās lieto piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas – veic plānveida eksperimentu pieņēmuma pamatošanai. Spriež “atpakaļgaitā”, atrod pretpiemēru, veido situācijas abstrakto, vispārīgo modeli, pārbauda iegūtos rezultātus problēmas kontekstā. Meklē citu pieeju, paņēmienu, ja tas nepieciešams. Izvērtē paveikto un plāno uzlabojumus turpmākajam darbam.
2. Jaunrade un uzņēmējspēja		
2.1. Ir atvērts jaunai pieredzei. Ar prieku fantazē par iespējamiem neierastiem risinājumiem.	2.1. Nebijušas situācijas uztver ar ieinteresētību, izmanto iztēli un spontanitāti, lai veidotu neikdienišķas sakarības. Uzdrīkstas mēģināt paveikt kaut ko jaunu.	2.1. Uz pasauli raugās ar zinātkāri, iztēlojas nebijušus risinājumus. Ir gatavs pieņemt nenoteiktību un jaunus izaicinājumus.
2.2. Uzdod jautājumus par esošo situāciju un ar pieaugušā atbalstu izmanto vairākas radošās domāšanas stratēģijas. Lai radītu idejas, iedvesmojas no citu darbiem.	2.2. Izvērtē situāciju un izmanto radošās domāšanas stratēģijas, lai nonāktu pie idejām tās pilnveidei, iedvesmojas no citu idejām, tās papildina. Izzina pieejamos resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras) un rod jaunus, lai īstenotu ieceri.	2.2. Izzina situāciju no dažādiem skatpunktiem, lieto un pielāgo situācijai atbilstošas radošās domāšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jaunām un noderīgām idejām, iedvesmojas no citu pieredzes. Elastīgi un izsvērti izmanto pieejamos resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras) un rod jaunus, lai īstenotu savu ieceri.
2.3. Ar pedagoga atbalstu nonāk pie sev jaunas un noderīgas idejas un īsteno to, nepadodas, ja neizdodas to īstenot, bet mēģina vēlreiz.	2.3. Viens vai grupā spēj jau esošiem risinājumiem vai produktiem vairot pievienoto vērtību, plāno darbu un apzina resursus, lai īstenotu radīto ideju. Saskaroties ar grūtībām, meklē atbalstu un izmanto to.	2.3. Viens vai grupā spēj radīt jaunu un sev vai citiem noderīgu produktu vai risinājumu, prot vadīt procesu no idejas radīšanas līdz tās īstenošanai. Saskaroties ar grūtībām, neatlaidīgi meklē un rod risinājumu.
3. Pašvadīta mācīšanās		
3.1. Ar pieaugušā atbalstu izvirza mērķi mācību uzdevumā un plāno savas darbības soļus, lai to izpildītu.	3.1. Patstāvīgi izvirza vairākus mācīšanās mērķus un plāno, kā tos īstenot gan vienatnē, gan grupā.	3.1. Izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
3.2. Pastāsta par savas mācīšanās progresu un prasmēm, kas padodas vislabāk, kā arī neizdošanos un kļūdām.	3.2. Nosauc savas darbības stiprās un vēl pilnveidojamās puses, analizē personiskās īpašības un uzvedību, kas ietekmē izvēli, panākumus vai neizdošanos. Prot pastāstīt par sava padarītā progresu, izmantojot vienotu kritēriju sistēmu.	3.2. Patstāvīgi analizē savas darbības saistību ar personiskajām īpašībām un uzvedību. Atpazīst savas darbības stiprās puses un ar pieaugušu atbalstu rod dažādus veidus, kā attīstīt savas domāšanas un uzvedības pilnveidojamās puses.
3.3. Nosauc un izmanto vairākas uzmanības noturēšanas, iegaumēšanas un atcerēšanās stratēģijas.	3.3. Lieto dažādas domāšanas stratēģijas atbilstoši mācību kontekstam.	3.3. Izmanto savas domāšanas stiprās puses un situācijai atbilstošas domāšanas stratēģijas, lai attīstītu savas spējas un uzlabotu sniegumu.
3.4. Skaidro dažādu emociju ietekmi uz savu domāšanu un uzvedību. Ikdienišķās situācijās emocijas pauž sociāli pieņemami.	3.4. Pauž savas emocijas sociāli pieņemami arī neikdienišķās situācijās. Skaidro faktorus, kas mācību situācijā rada dažādas emocijas, motivē sevi darbībai. Patstāvīgi lieto apgūtos stresa pārvaldīšanas paņēmienus.	3.4. Mācību procesa laikā vada emocijas un uzvedību sociāli pieņemami. Analizē domu un emociju ietekmi uz atbildīgu personisko lēmumu pieņemšanu.
3.5. Mācību procesā ar pedagoga atbalstu seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un novērtē savu mācību darbu un mācīšanās pieredzi.	3.5. Patstāvīgi seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un mācību procesā nosaka, vai un kā sniegumu uzlabot.	3.5. Patstāvīgi veido savus kritērijus, kas liecina par mērķa sasniegšanu, izzina sava padarītā progresu un nosaka, vai un kā uzlabot sniegumu. Kļūdas izmanto, lai mērķtiecīgi mainītu savu darbību. Mācīšanās gaitā pārplāno dažus soļus, lai nonāktu pie labāka risinājuma.
4. Sadarbība		
4.1. Pauž vārdos savas vajadzības, domas un emocijas, kā arī skaidro, kā citu sejas izteiksme un ķermeņa valoda saistās ar konkrētu emociju un kā emocijas ietekmē attiecības ar citiem.	4.1. Ar pedagoga atbalstu aktualizējot savu rīcību, mācās patstāvīgi pārvaldīt savas emocijas un saglabā labvēlīgu attieksmi saskarsmē ar citiem.	4.1. Izvērtē citu cilvēku emocijas un rīcības iemeslus, izrāda empātiju un pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu atbilstoši situācijai.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
4.2. Pārliecinās, kā sarunas partneris ir sapratis teikto. Ar pedagoga atbalstu mērķtiecīgi virza sarunu, lai saprastos, un apzināti lieto savas sociālās prasmes, lai ar citiem nodibinātu un uzturētu pozitīvas attiecības un iesaistītos sociālās aktivitātēs.	4.2. Saziņā ar citiem atbilstoši situācijai lieto dažādus saziņas veidus un veido sarunu ar cilvēku, kuram ir atšķirīgs viedoklis. Atzīst un respektē viedokļu dažādību, pieņem kopējus lēmumus par piemērotāko rīcību un risina konfliktus pazīstamās situācijās.	4.2. Pauž savu un uzklausā otra viedokli, ievērojot cieņu pret sarunas partneri, rod vienojošu viedokli situācijā, kad pusēm ir atšķirīgi uzskati. Ja nepieciešams, uzņemas sarunas vadību. Sasniedz abpusēji pieņemamus kompromisus un tiecas pēc taisnīga risinājuma.
4.3. Sadarbojas ar citiem kopēju konstruktīvu uzdevumu veikšanai.	4.3. Strādā komandā, orientējas uz līdzvērtīgu ieguldījumu, pieņem un sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai sasniegtu konkrētu mērķi.	4.3. Sadarbojas ar citiem atbilstoši situācijai, kā arī veido un vada komandu, ievērojot citu cilvēku vajadzības.
5. Pilsoniskā līdzdalība		
5.1. Saskata vienkāršas kopsakarības sabiedrībā (klasē, skolā, ģimenē un vietējā kopienā).	5.1. Saskata kopsakarības sabiedrībā, vidē un kopienā nacionālā mērogā, kā arī savu ietekmi, lomu un nepieciešamību iesaistīties savas kopienas dzīves uzlabošanā. Skaidro vienas rīcības dažādās sekas (to ietekmi uz citiem cilvēkiem, attiecībām, vidi).	5.1. Skaidro savu skatījumu par kopsakarībām sabiedrībā, vidē, kopienā Eiropas mērogā un pamato to, saistot ar dažādos avotos gūtu informāciju un statistikas datiem. Analizē, kā atsevišķu indivīdu rīcība ietekmē sabiedrību un vidi.
5.2. Ievēro, ka dažādiem cilvēkiem ir atšķirīgi viedokļi, nosauc savas vērtības. Ar pedagoga atbalstu rīkojas saskaņā ar savām vērtībām.	5.2. Meklē pamatojumu citu rīcībai un viedokļiem, nosauc un pamato savas, ģimenes locekļu, skolas vērtības. Rīkojas saskaņā ar savām vērtībām.	5.2. No pieredzes, kā arī analizējot dažādus avotus secina, kā vērtības laika gaitā var mainīties. Balstoties savās vērtībās, izvēlas pasākumus, kuros iesaistīties, un, ja nepieciešams, iesaista citus, paskaidro un pamato savu izvēli vai iemeslus neiesaistīties. Virza savu rīcību saskaņā ar savām vērtībām, pamato savas izvēles.
5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā un ar pedagoga atbalstu rīkojas atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. Veic uzticētos pienākumus, saskata, ka rīcībai ir sekas, un uzņemas atbildību par savu darbu.	5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā, mācību procesa plānošanā, pamato ar to saistītās izvēles, meklē visiem iesaistītajiem labāko risinājumu un ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai uz viņu varētu paļauties. Uzņemas atbildību ģimenē un attiecībās ar draugiem, skaidro, kā rīkoties atbildīgi un veidot uzticēšanos.	5.3. Patstāvīgi ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai būtu uzticams un uz viņu varētu paļauties. Analizē savu iesaisti globālos procesos un rīkojas atbildīgi. Skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par to atbildību.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
5.4. Ar pedagoga atbalstu iesaistās skolas dzīves uzlabošanā un nosaka, kas pēc tam ir mainījies.	5.4. Iesaistās vietējās kopienas dzīves uzlabošanā un analizē, vai un kā iesaiste mainījusi kopienas dzīvi.	5.4. Piedāvā īstenojamus un ilgtspējīgus risinājumus vietējās kopienas dzīves uzlabošanai. Sadarbībā ar citiem kādu no tiem īsteno un pamato savas iesaistes jēgu.
6. Digitālā pratība		
6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas mācību uzdevumu veikšanai pēc norādījumiem.	6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, apstrādei, prezentēšanai, pārraidei un pamato digitālo tehnoloģiju lietojuma nepieciešamību.	6.1. Izvēlas un izmanto iecerei vai uzdevumam piemērotākās digitālo tehnoloģiju sniegtās iespējas, lieto tās pašrealizācijai un daudzveidīga satura radīšanai.
6.2. Nosaka digitālās komunikācijas veidus.	6.2. Nosaka digitālās komunikācijas veidus, to mērķus, formātus un ietekmi uz auditoriju. Izmanto digitālās tehnoloģijas komunikācijai un sadarbībai.	6.2. Atbildīgi izmanto digitālo komunikāciju konkrētiem mērķiem, izvērtējot tās piemērotību mērķgrupas vajadzībām.
6.3. Atpazīst mediju radītus un popularizētus tēlus un simbolus.	6.3. Analizē mediju lomu realitātes konstruēšanā un novērtē dažādu informācijas avotu, to skaitā digitālā formā pieejamo avotu ticamību.	6.3. Kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, rada savu mediju saturu.
6.4. Skaidro, kā digitālās tehnoloģijas ietekmē ikdienu, ar pedagoga atbalstu veido veselīgus un drošus paradumus digitālo tehnoloģiju lietošanā.	6.4. Skaidro savu izpratni par digitālo tehnoloģiju lomu sabiedrībā un pašrealizācijā. Ievēro veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus.	6.4. Analizē un novērtē tehnoloģiju ietekmi uz garīgo un fizisko veselību, sabiedrību un vidi. Ievēro veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, pamato to nepieciešamību. Konstruē, kontrolē un pārvalda savu digitālo identitāti.

3. pielikums

Skolēnam attīstāmie ieradumi vizuālās mākslas mācību priekšmeta apguvē

1. Attīsta ieradumu gūt zināšanas, ar interesi iepazīt dažādu kultūras laikmetu mākslas darbus, saskatot to vērtību un salīdzinot tos ar laikmetīgo mākslu, apzināties mākslas vērtību un nozīmi.
2. Attīsta ieradumu analizēt mākslas darbu, pētot tēlus, ideju, sižeta u. c. elementus, vizuālās mākslas specifiskos izteiksmes līdzekļus un paņēmienus, veidus un žanrus, raksturojot satura un formas vienotību un salīdzinot, analizējot un interpretējot dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus.
3. Veido un attīsta ieradumu un prasmi savā jaunrades darbā atklāti un drosmīgi izteikt savas domas, izjūtas un emocijas par kādu notikumu vai problēmu.
4. Attīsta ieradumu pašizpausties radošā darbībā, eksperimentēt, improvizēt, gūt jaunu pieredzi un pilnveidoties, nebaidoties kļūdīties un izmēģināt kaut ko jaunu, ievērojot izvēlētajai tehnikai atbilstošo darbību secību.
5. Attīsta ieradumu vērot un pētīt pasauli ar aizrautību, iepazīt vispārcilvēciskas vērtības ikdienas dzīvē, analizējot savas vēlmes, intereses, vajadzības un vērtības.
6. Attīsta ieradumu interesēties par dabu kā iedvesmas avotu un ieraudzīt dabā redzamās līnijas un formas, vizuāli interesantas lietas un krāsu salikumus, vienmēr saglabājot ieradumu saudzīgi izturēties pret dabu, darboties atbildīgi, ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi.
7. Attīsta ieradumu pilnvērtīgi un atbildīgi, cieņpilni izturēties pret kultūras mantojumu, mākslas darbiem, savu un citu veidotiem darbiem.
8. Attīsta ieradumu apmeklēt muzejus/izstādes, sekot kultūras notikumiem daudz kultūru un daudzvalodu vidē pēc pašiniciatīvas, izvērtēt kultūras sasniegumus, kā arī skicēt un krāt vizuālos novērojumus vienkopus savā *portfolio*.
9. Attīsta prasmi ievērot uzvedības noteikumus, atrodoties dabā, muzejā un izstāžu zālē, darbojoties cieņpilni pret citiem un apkārtējai videi atbilstoši.
10. Veido prasmi ievērot drošības noteikumus, lietojot asus darbarīkus, rūpējoties par savu veselību un drošību.
11. Veido ieradumu sakārtot savu darba vietu pirms un pēc darba veikšanas, notīrīt darbarīkus uzreiz pēc darba veikšanas.

4. pielikums

Vizuālās mākslas programmas tematu pārskats

1. klase	1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot vizuālas zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
2. klase	2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, var tos parādīt citos mākslas veidos?
3. klase	3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekam?
4. klase	4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?	4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?	4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?	4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?	4.5. Fotografēšana Kas svarīgs jāzina, lai fotografētu mākslas un kultūras objektus?
5. klase	5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plāknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?	5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?	5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?

6. klase	6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējot Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?	6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?	6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?	6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot simbolisku nozīmi?	6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
7. klase	7.1. Gaisma mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?	7.2. Fantastiski tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?	7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?	7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?	7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
8. klase	8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo izgudrojumiem mākslā?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?
9. klase	9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?	9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?	9.3. Renesanses un baroka stila studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?	9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas raksturīgs modernismam, un kas par to jāzina, lai varētu uzrakstīt manifestu?	9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?

5. pielikums

Tematu apkopojums kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību jomā 1.–9. klasei

1. KLAŠE					
Mūzika	1.1. Skaņu pasaule Kā es dziedot un spēlējot varu izmantot dažādās skaņu īpašības?	1.2. Mana Latvija Ko es varu uzzināt par Latviju, klausoties mūziku un dziedot?	1.3. Ziemassvētki Kādas dziesmas dzied un kādās rotaļās iet Ziemassvētkos?	1.4. Dabas ainavas mūzikā Kā es muzicējot varu atainot dažādas dabas norises un parādīt kustībās savas emocijas?	1.5. Skaņu raksti Kā muzicēšanā var lietot skaņu rakstu?
Vizuālā māksla	1.1. Es krāsās un līnijās. Glezniecība Kā es sevi varu attēlot mākslā?	1.2. Krāsu kompozīcija Kā, vienojoties ar klasesbiedriem, kopīgi gleznot mākslas darbu ar vienotu kompozīciju?	1.3. Vizuālas zīmes Kā es varu izmantot zīmes, lai sazinātos bez vārdiem?	1.4. Ilustrācija. Akvarelis Kā ilustrācijas palīdz labāk saprast tekstu?	1.5. Latviešu etnogrāfijā lietotās zīmes Kā saules, mēness un zvaigznes zīmes iekļaut radošā darbā?
Teātra māksla	1. Pasakas radīšana Kā stāstīt, ar kustībām un intonācijām parādīt pašsacerētu notikumu?				

2. KLASE					
Mūzika	2.1. Rudens tēli mūzikā Kādus mūzikas izteiksmes līdzekļus es varu izmantot, lai ar balsi un instrumentiem veidotu skaņu gleznas ar rudens dabas tēliem?	2.2. Manas Latvijas ainava Ko es varu saklausīt un izjust dziesmās un skaņdarbos, kas veltīti Latvijai?	2.3. Ziemas noskaņas mūzikā Ar kādiem radošās darbības veidiem es varētu atainot ziemas noskaņas?	2.4. Deja Kā es, klausoties mūziku, varu atpazīt deju – valsi, kā es to varu raksturot?	2.5. Sadarbība muzicēšanā Kas man jādara, lai, muzicējot kopā, veidotos pozitīva sadarbība?
Vizuālā māksla	2.1. Krāsa ainavā Kā uzgleznot noskaņu?	2.2. Faktūra kolāžā Ar kādiem kolāžas materiāliem atdarina dažādas apkārtējā vidē ieraudzītas faktūras?	2.3. Zīmju grafika Kā radošajā darbā izmantot kultūras mantojumā lietoto zīmju grafiku?	2.4. Apkārtnes skaistums Kā vides objekti ietekmē manu apkārtni?	2.5. Mākslas darbi iedvesmo Kā, iedvesmojoties no mākslas darbiem muzejā vai izstādē, tos var attēlot citos mākslas veidos?
Teātra māksla	2. Leļļu teātris Kā ar pašgatavotām lellēm vai objektiem izstāstīt un attēlot notikumu?				
3. KLASE					
Mūzika	3.1. Mūzikas izteiksmes līdzekļi Kā temps, dinamika, reģistrs un skanējuma nokrāsa izmaina mūzikas raksturu?	3.2. Latvijas dabas ainava mūzikā Ko es varu saklausīt un izjust dziesmās un skaņdarbos, kas veltīti Latvijai?	3.3. Ziemas saulgrieži Kā es varu dziesmās, dejās un rotaļās iepazīt tautas tradīcijas?	3.4. Mažora un minora noskaņas Kā es klausoties atpazīšu un muzicējot izmantošu mažora un minora skaņkārtas?	3.5. Skaņu gleznas Kā es, izmantojot dažādus mūzikas izteiksmes līdzekļus, varu veidot skaņu gleznas? Kādi būs mani galvenie uzdevumi, veidojot priekšnesumu?
Vizuālā māksla	3.1. Krāsu jaukšana Cik daudz vienai krāsai ir nokrāsu, un kāda nozīme ir krāsai dažādās kultūrās?	3.2. Svētku simboli. Stilizācija Kā stilizē objektu formas, lai simboliski attēlotu svētkus?	3.3. Mākslas piedzīvošana Kā izvēlas mākslas darbus un rada virtuālu izstādi?	3.4. Fantāzijas tēlu zīmēšana Kā var radīt idejas, lai izdomātu un uzzīmētu fantāzijas tēlu?	3.5. Arhitektūra. Makets Kā uzbūvēt māju, kas ir ērta tās iemītniekiem?
Teātra māksla	3. Maska Kā ar tērpu un masku veidot sev atšķirīgu tēlu?				

4. KLASE									
Mūzika	4.1. Mājas. Šūpuļdziesmas. Mājas muzicēšanas tradīcijas Kā mājas muzicēšanas tradīcijas un šūpuļdziesmu dziedāšana palīdz labāk saprast mūziku?	4.2. Daba folklorā, dziesmās un instrumentālajā mūzikā Kā daudzveidīgi dabas tēli un parādības tiek atspoguļotas folklorā, dziesmās un instrumentālajā mūzikā?	4.3. Latvija – mājas Kā dažādu komponistu instrumentālajā mūzikā un dziesmās var piedzīvot māju un Latvijas izjūtu?	4.4. Ziemassvētki Kā līdzdarbojoties un muzicējot padarīt Ziemassvētkus par gaišiem un īpašiem svētkiem sev un citiem?	4.5. Iztēle un mūzika Kā eksperimentēt ar dažādiem mūzikas izteiksmes līdzekļiem, lai radītu instrumentālu skaņdarbu, dziesmu un skaņu gleznu?	4.6. Opera un balets Kā iepazīt operu un baletu ar mūzikas un citu mākslas veidu palīdzību?	4.7. Mūzika animācijas filmās Kā tiek radīta mūzika animācijas filmām?	4.8. Populāras Baltijas un Ziemeļvalstu dziesmas bērniem Kā, pētot populāras Baltijas un Ziemeļvalstu dziesmas bērniem, iepazīt kopīgo un atšķirīgo dažādu valstu mūzikā?	4.9. Mūzika. Mīlestība. Ģimene Kā radīt muzikālus svētkus ģimenei?
Vizuālā māksla	4.1. Maska Kāda ir krāsu un laukumu nozīme, veidojot telpisku tēlu?		4.2. Jūtas un emocijas kinomākslā Kā atspoguļo jūtas un emocijas kinomākslā?		4.3. Zīmes un simboli – veids, kā lasīt pasauli Kā ieraudzīt un atšķirt zīmes un simbolus apkārtējā vidē, un kā radīt savu zīmi un simbolu?		4.4. Ķermeņa kustība tēlniecībā Kā attēlot cilvēka ķermeņa kustību tēlniecībā?		4.5. Fotografēšana Kā vērtēt un fotografēt mākslas un kultūras objektus?
Literatūra	4.1. Mājas Kā rada literāru tēlu un ar tā palīdzību atklāj mājas un ģimenes vērtības?	4.2. Daba Kā folkloras teksti (tautasdziesmas, mīklas, ticējumi, teikas) veido izpratni un saudzīgu attieksmi pret dabu?	4.3. Spēle Kā dažādu laiku literārajos darbos atklājas cilvēku savstarpējās attiecības un ētiskās vērtības?	4.4. Laiks Kā literārajā pasākā ietvertos tēlus, motīvus un atziņas par vērtībām izmanto citos mākslas veidos?	4.5. Fantāzija Kā ar personifikācijas palīdzību veido tēlu, akcentējot būtiskas īpašības?	4.6. Māksla Kā atšķiras literārā darbā un citu mākslas veidu darbos izmantotie izteiksmes līdzekļi un paņēmieni?	4.7. Draugi Kā radīt sev nozīmīgas lietas stāstu, izmantojot iztēli vai realitātē veidotu spilgtu tēlu?	4.8. Skola Kā rakstnieku darbos un cilvēku pieredzes stāstos atklājas skolas ikdiena dažādos laikos?	4.9. Pasaule Kā, iepazīstot literārus darbus un citus avotus par svešām zemēm un valstīm, veido pieredzi izjūtu dzimtajai vietai?
Teātra māksla	4. Etīde Kā skatuviskā darbībā, izspēlējot cilvēku attiecības, gūt jaunu pieredzi?								

5. KLAŠE									
Mūzika	5.1. Laiks Kā mūziku mācījās senāk un kā – tagad?	5.2. Daba kamermūzikā Ar kādiem mūzikas izteiksmes līdzekļiem komponisti atklāj dabas skaistumu kamermūzikā?	5.3. Latvija – mājas – draugi Kāda ir tautas mūzikas un latviešu komponistu mūzikas loma valsts svētku svinēšanā?	5.4. Ziemassvētki Kā, dziedot korī un klausoties kora mūziku, Ziemassvētkos var piedzīvot dažādas noskaņas?	5.5. Kora mūzika pasaulē un Latvijā Kāda ir mana kora dziedāšanas pieredze?	5.6. Mūzikas instrumenti un to grupas. Simfoniskais orķestris Pēc kādām pazīmēm iedala mūzikas instrumentus? Kā orķestrī vairojas saspēle?	5.7. Dziesmu un deju svētki Kā var piedzīvot Dziesmu un deju svētkus? Kāda nozīme katra cilvēka dzīvē ir mākslinieciskajai pašizpaušmei?		
Vizuālā māksla	5.1. Telpiskums mākslas darbā Kā plaknē attēlot telpiskumu, izmantojot perspektīvas likumus?	5.2. Burti un cipari mākslā Kā izteikt ideju mākslā ar burtu un ciparu palīdzību?		5.3. Arhitektūras uztvere ar piecām maņām Kā izjust un iejusties apbūves, tās proporciju, materiālu un izgaismojuma uztverē?		5.4. Jaunrade un fantāzija Kā radīt fantāzijas tēla portretu?	5.5. Dabas formas un materiāli mākslas darbā Kā iedvesmoties radošam darbam no dabas materiāliem?		
Literatūra	5.1. Laiks Kā apkopo informāciju par skolas pieredzi, kas iegūta, lasot literāros darbus un intervējot cilvēkus?	5.2. Daba Kā dzejā motīvi, tēli, izteiksmes līdzekļi atklāj dabas skaistumu gadalaikos un sakārtotā vidē?	5.3. Draugi 1. Kā tēlojumos un atmiņu stāstos atklāj laikmetam raksturīgās parādības un notikumus, un draudzības nozīmi? 2. Kā detektīvžanra stāstos un savā jaunradē veido sižetu un tēlus?	5.4. Mājas Kā dramaturģiskā darbā risina tēlu attiecības, raksturo vidi, bagātinot pieredzi par vērtībām?	5.5. Tradīcijas Kā latviešu tautas pasakās un sakāmvārdos atklājas ģimenes attiecības un vērtības?	5.6. Pasaule Kā cittautu pasakās atklājas cilvēku identitāte un vērtības?	5.7. Fantāzija Kā personifikāciju izmanto jaunradē, iepazīstot spoku stāstus un pasakas (fantāzijas stāstus)?	5.8. Spēle Cik daudzveidīgi dzejā izmanto vārdu spēles un ritma elementus, atskaņas, aliterācijas, asonanses?	
Teātra māksla	5. Runa Kā uzstāties ar saprotamu, klausītājam uztveramu runu un sadarboties ar auditoriju?								

6. KLAŠE									
Mūzika	6.1. Laikmeta atspoguļojums mūzikā Kā mūzikā atspoguļojas dažādi laikmeti un notikumi?	6.2. Tēli mūzikā Kā dažādas tēlus var atveidot mūzikā?	6.3. Cilvēka rakstura īpašību un emociju atspoguļojums mūzikā Kādas cilvēka rakstura īpašības un emocijas mūzikā atspoguļot ir vieglāk, kādas – grūtāk?	6.4. Populārā mūzika Ziemassvētkos Kā skolas Ziemassvētku koncertos var izmantot jaunāko un aktuālo Ziemassvētku mūziku?	6.5. Kinomūzika Kāda nozīme mūzikai, skaņām filmu veidošanā?	6.6. Mūzika dažādās valstīs Kā, dziedot un klausoties mūziku no dažādām valstīm, iepazīt raksturīgos mūzikas izteiksmes līdzekļus?	6.7. Populāras personības mūzikā Kā spilgtas personības ietekmē un iedvesmo sabiedrību?	6.8. Mūzikas kultūra Lietuvā un Igaunijā Kas tai kopīgs, kas atšķirīgs salīdzinājumā ar Latviju?	6.9. Mūzika un spēles Kā kopā veidot spēles, lai attīstītu radošumu un muzikālās prasmes?
Vizuālā māksla	6.1. Cilvēka ķermeņa attēlojums zīmējumā Kā izmantot dažādas zīmēšanas tehnikas, attēlojot cilvēka ķermeni?		6.2. Kinomāksla Kā vērtēt kinofilmas un veidot savu video?		6.3. Reālistisks klusās dabas gleznojums Kā panākt telpiskumu, gleznojot kluso dabu?		6.4. Dažādu tautu ornamentu Kā rada ritmisku kompozīciju, izmantojot dažādu tautu ornamentus un piešķirot tiem simbolisku nozīmi?		6.5. Perspektīvas radošs pielietojums Kā dažādi skatpunkti maina mākslas darba ideju?
Literatūra	6.1. Laika zīmes tekstā Kā laika zīmes tekstā palīdz raksturot literāru darbu un veidot savu radošu darbu, piemēram, teiku?	6.2. Fantāzija Kā literārajās pasakās, raksturojot laiku, telpu un tēlus, saskaras fantāzija un realitāte?	6.3. Darbs Kā latviešu folklorā atklājas attieksme pret darbu un darba tikumu?	6.4. Daba un cilvēks Kā dabas tēli palīdz raksturot dabas un cilvēka attiecības? Kā tās spilgtāk pārnēsā dzejas klausītājam un lasītājam, deklamējot dzejoli vai veidojot vizuālu dzejas izlasi?	6.5. Mājas Kā tiek veidots dramaturģisks darbs, kurā īpaša nozīme ir māju vides attēlojumam?	6.6. Pasaule Kā raksturot literāru tēlu prozas darbā, iepazīstot pasaules literatūras spilgtākos darbus?	6.7. Spēle Kā raksturot dzejoļu formu, iepazīstot un radoši spēlējoties ar dažādām dzejoļu formām?	6.8. Draugi Kā anekdotes žanrs veicina prasmi veselīgi pasmieties par sevi un dzīves situācijām, nostiprinot draudzību?	6.9. Draugi Kā prozas darbā, prasmi uzturēt jautājumus un sadarbojoties, var izprast jauniešu attiecību veidošanos?
Teātra māksla	6. Pretstatī (lugas fragmenta iestudējums) Kā no dramaturga radīta teksta veidot skatuvisku lomu, atdarinot un pētot cilvēku rīcības motīvus, izturēšanos saskarsmē, savstarpējās attiecībās?								

7. KLAŠE									
Mūzika	7.1. Ritms, mūzika, kustības Kā es varu apgūtos ritma elementus izmantot savas radošās idejas realizācijai?	7.2. Ģimenes godi Kā atspoguļojas ģimenes godi Latvijas komponistu daiļradē, folkloras un postfolkloras grupu priekšnesumos?	7.3. Teksta nozīme mūzikas satura atklāsmē Kādas ir teksta un mūzikas mijietekmes?	7.4. Teātris un mūzikls Kāda nozīme mūzikai ir teātra uzvedumos, kāda – mūziklos?	7.5. No mutvārdu tradīcijas līdz nošu pierakstam Kā es varu nošu rakstu izmantot savas kompozīcijas pierakstā?	7.6. Bruņinieku laikmeta un mūsdienu mīlas dziesmas Kas ir kopīgs un kas ir atšķirīgs bruņinieku laikmeta un mūsdienu mīlas dziesmās?	7.7. Viduslaiku un mūsdienu populārā mūzika Kas raksturo mūzikas popularitāti viduslaikos un kas mūsdienās?	7.8. Ceļojumi. Daba un dabas skaņas kā iedvesmas avots Kā dabas skaistums un dabas skaņas rosina komponistu daiļradi?	
Vizuālā māksla	7.1. Gaisma mākslā Kā lietot gaismu kā izteiksmes līdzekli?		7.2. Fantāzijas tēli dažādās kultūrās Kā vizuāli attēlot tēla īpašības?		7.3. Pozitīvais un negatīvais laukums kā ierosmes avots radošam darbam Kā uzzīmēt sarežģītu objektu, pētot pozitīvo un negatīvo laukumu attiecības?		7.4. Jūtu un emociju ekspresija portretā Kā veidot fotogrāfiju kolekciju, lai veiksmīgāk uzgleznotu ekspresīvu portretu?		7.5. Arhitektūra un vide Kā pamanīt sakarības starp būvi un vietu, kur tā atrodas?
Literatūra	7.1. Mājas Kā literāros darbos tiek parādīta mājas un tur sastapto cilvēku nozīme personības veidošanā?	7.2. Laiks 1. Kā izmantot dzīves situācijas, raksturojot un radot romānu? 2. Kā literārs darbs turpina savu dzīvi citu mākslu interpretācijās?	7.3. Tradīcijas Kā latviešu folklorā un literārajos darbos atklājas latviešu tautas tradīcijas un cilvēka dzīve gadskārtu ritumā?	7.4. Daba Kā, analizējot miniatūras un radot savu tekstu, ar spilgtiem tēlainās izteiksmes līdzekļiem atklāt mazo lietu skaistumu dabā?	7.5. Vēsture Kā prognozēt detektīvstāsta sižetu, tēlu rīcību? Kā apkopot literārā darba sižeta veidošanai nepieciešamās laikmeta liecības?	7.6. Draugi Kā literāra darba iepazīšana palīdz atrast virtuālus draugus?	7.7. Pasaule Kā paplašināt ceļotāja pieredzi, iepazīstot piedzīvojumu literatūru?		
Teātra māksla	7. Improvizācija Kā, spontāni darbojoties un ar auditoriju efektīvi sadarbojoties, radīt skatuvisku improvizācijas priekšnesumu?								

8. KLASE								
Mūzika	8.1. Kanonu daudzveidība Kā sacerēt savu kanonu?	8.2. Opera baroka laikā un rokopera Ar ko baroka opera atšķiras no rokoperas?	8.3. Ziemassvētki galmā un baznīcā Kā svinēja Ziemassvētkus J. S. Baha laikā, un kā tos svin mūsdienās?	8.4. Tradīcijas, paraugi mūzikā Kas ir klasicisms, un ko mēdz dēvēt par klasiku mūzikā?	8.5. Mūzika revolūciju laikā Kāda nozīme mūzikai ir revolūciju laikā?	8.6. Nacionālās identitātes meklējumi Latvijā Kas raksturo mūzikas dzīvi Latvijā 18.; 19. gs.?	8.7. Dziesmu un deju svētku tradīcija Latvijā Kā, veidojot pētniecības projektu, iepazīt Dziesmu un deju svētku tradīcijas aizsākumu Latvijā 19. gs.?	
Vizuālā māksla	8.1. Popkultūra un reklāma Kā rada mūsdienīgu reklāmu?	8.2. Mākslas objekts un daba Kā dabas formas iedvesmo mākslas darbu radīšanu?	8.3. Humors plakātā Kā izmantot humoru plakātā, lai pievērstu sabiedrības uzmanību aktuālām problēmām?	8.4. Dažādu mākslas veidu sintēze Kā attēlo vispārcilvēciskās vērtības mākslā?	8.5. Animācija Kā veidot mācību materiālu animācijas tehnikā?			
Literatūra	8.1. Draugi Kā notiek literāru darbu profesionālas izvērtēšanas process? Kā veidoju savas lasītāja pieredzes apkopojumu?	8.2. Daba Kā motīvs dzejā atklāj izteiksmes daudzveidību? Cik pārliecinoši protu rakstīt un prezentēt pārdomu darbu, lasot latviešu autoru prozas darbus par cilvēka un dabas mijiedarbi?	8.3. Fantāzija Kā eksperimentālā literārā jaunrades darbā izmantoju iepazītā laikmetīgās latviešu literatūras (fantāzijas žanrs, literārā pasaka u. c.) darba spēles noteikumus?	8.4. Mājas Cik daudzveidīgi līroepikas žanri (balāde, poēma) pilnveido lasītāja pieredzi un attieksmi pret mājām, tautas pagātnes pieredzi un nākotnes iecerēm?	8.5. Tradīcijas Kā tradicionālās kultūras norises (latviešu godi) iegūst jaunu interpretāciju, iekļaujoties mūsdienu rituālos?	8.6. Pasaule Kā literāru darbu iepazīšana palīdz pasaules kultūras zīmju izzināšanā? Kas ir nepieciešams patstāvīgā radošā darbā, pēc izvēles izmēģinot rakstnieka vai tulkotāja lomu?	8.7. Laiks Kā salīdzināt savu pieredzi ar latviešu autoru prozas darbos radīto priekšstatu par skolu dažādos laikos, izmantojot iepazīto literāro darbu iespārdus, citākus diskusijā par nākotnes skolu?	8.8. Spēle Kas nepieciešams, lai sadarbības grupā iepazītu radioteātra specifiku un realizētu savas dramaturģiskas epizodes radīšanu un prezentēšanu?
Teātra māksla	8. Procesā veidots iestudējums Kā piedzīvot māksliniecisku sadarbību, grupā pašradot scenāriju par aktuālu tēmu un, izmantojot dažādus teātra mākslas izteiksmes līdzekļus, kopīgi veidojot skatuvisku iestudējumu?							

9. KLASE									
Mūzika	9.1. Vadmotīvi mūzikā Kāda ir vadmotīvu loma mūzikā, kā tie palīdz atklāt skaņdarba galvenās idejas?	9.2. Miniatūras mūzikā Kādos mūzikas žanros un ar kādiem mūzikas izteiksmes līdzekļiem vislabāk atspoguļot mūsdienu laikmetam raksturīgo cilvēka iekšējo pārdzīvojumu pasauli?	9.3. Mana Latvija Kā latviešu mūzikas klasiku kompozīcijās paustais patriotisms, mīlestība pret dzimteni veido nacionālo vērtību pamatu manā skolēna pieredzē?	9.4. Ziemas noskaņas Ar kādiem kompozīcijas paņēmieniem komponisti savos skaņdarbos atklāj savas izjūtas, vērojot ziemas noskaņas dabā?	9.5. Opera 19. gs. Kā tautas mūzika un sava laika sabiedriskie notikumi ietekmējuši 19. gs. operas saturu?	9.6. Impresionisms. Ekspresionisms mūzikā Kā es varu izpaust savu acumirkļa iespaidu/ noskaņu mūzikā?	9.7. Džeza Kādi mūzikas valodas elementi raksturīgi džezam?	9.8. 20. gs. kompozīcijas tehnikas Vai skaņdarba izpildījumā var izpausties interpretācijas brīvība?	9.9. Rokmūzika un populārā mūzika (izvēles temats) Kuri rokmuikas un populārās mūzikas virzieni man ir tuvāki?
Vizuālā māksla	9.1. Skaistuma un estētikas izpratne senajā pasaulē un antīkajā laikmetā Kā atšķirt un komentēt mākslas darbā attēloto garīgo un fizisko skaistumu?		9.2. Viduslaiku māksla Kā viduslaiku mākslu attēlot ar laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļiem un paņēmieniem?		9.3. Renesanses un baroka stila studijas Kādu estētisku un emocionālu pārdzīvojumu rada renesanses un baroka laika māksla?		9.4. Modernisms mākslā un tā rašanās iemesli Kas ir modernisms, un kā raksta manifestu?		9.5. Identitāte un laikmets mākslā Kā izvēlēties un attēlot sev raksturīgo pašportretā?
Literatūra	9.1. Fantāzija Kā patstāvīgi izvēlēta lasāmviela atspoguļo lasītāja pieredzi?	9.2. Tradīcijas Kāpēc mūsdienās svarīgi izzināt latviešu senos mītus un folkloru?	9.3. Pasaule Kā eposs veido nacionālo vērtību pamatu gan tā tapšanas laikā, gan XXI gs. jaunieša pieredzē?	9.4. Laiks 1. Kā esejas žanrā apvienojas laikmeta aktualitātes un personiskais redzējums? 2. Kuri ir aktuālie laikmetīgajā latviešu literatūrā risinātie jautājumi?	9.5. Daba Kā dokumentālās literatūras un daiļliteratūras darbos atklājas rakstnieka paša pieredzētais (autobiogrāfiskie elementi)?	9.6. Mājas Kā dzejā (motīvi, tēli, izteiksme) atklājas attiecība par katram savu īsto vietu pasaulē – mājām?	9.7. Draugi Cik daudzveidīgi parādās komiskais literārā darbā (vienas vai dažādu valstu literatūras piemēros)?	9.8. Spēle Kāpēc noteikti darbi literatūrā – gan klasiskajā, gan laikmetīgajā – kļūst populāri; vai popularitāte un mākslinieciskā vērtība vienmēr ir līdzsvarā?	
Teātra māksla	9. Klasiskās teātra formas (komēdija un traģēdija) Kā piedzīvot māksliniecisku sadarbību iestudējuma veidošanā, izmantojot klasiskus dramaturģijas tekstus un dažādus teātra mākslas izteiksmes līdzekļus?								

6. pielikums

Mācību satura apguves progresija vizuālajā mākslā

Konteksts	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
Tehnika un materiāli	Iepazīšanās ar dažādām tehnikām un materiāliem, izvēlei seko ideja. Skolēns iepazīstas un lieto dažādas tehnikas un materiālus vienkāršos vingrināšanās uzdevumos un radošos darbos.	Tehnikas un materiālu izvēlei seko noteikts temats. Ar skolotāja palīdzību skolēns prot atlasīt un jēgpilni lietot dažādas tehnikas un materiālus atbilstoši noteiktam tematam. Skolēns mēģina apvienot dažādas tehnikas un materiālus.	Konkrētai, skolēna atrastai idejai seko mērķtiecīga un atbilstoša tehnikas un materiālu izvēle. Patstāvīgi prot atlasīt un jēgpilni lietot dažādus materiālus un tehnikas, kas vislabāk atbilst idejai.
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlei seko ideja. Atpazīst dažādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Ar skolotāja palīdzību prot atlasīt un lietot dažādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.	Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlei seko noteikts temats. Ar skolotāja palīdzību skolēns prot atlasīt un lietot dažādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Prot tos kombinēt pēc saviem ieskatiem. Analizējot gatavo jaunrades darbu, prot nosaukt izmantotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Apzināti izmanto mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, lai panāktu vēlamo efektu.	Konkrētai, skolēna atrastai idejai seko mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēle. Skolēns pārzina un brīvi orientējas māksliniecisko izteiksmes līdzekļu dažādībā un prot tos lietot atšķirīgās tehnikās un materiālos, arī neierastās autortehnikās. Skolēns izmanto dažādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus atbilstoši radošā darba idejai un mērķim.
Kompozīcija	Kompozīcijas izvēlei seko ideja. Skolēns prot paskaidrot atšķirības dažādos kompozīcijas veidos un spēj patstāvīgi tos lietot, konsultējoties ar skolotāju.	Kompozīcijas izvēlei seko noteikts temats. Skolēns demonstrē izpratni, paskaidrojot atšķirības dažādos kompozīcijas veidos. Spēj patstāvīgi izvēlēties un lietot piemērotāko kompozīcijas veidu.	Idejai un māksliniecisko līdzekļu un tehnikas izvēlei seko atbilstoša kompozīcijas izvēle. Dažādos mākslas darbos zina un prot nosaukt lietoto kompozīcijas veidu. Kombinē dažādus kompozīcijas izveides paņēmienus un procesā atklāj iespaidu, ko rada izveidotā kompozīcija.

Konteksts	1.–3. klase	4.–6. klase	7.–9. klase
Jaunrades darbs	Izstrādā jaunrades darbu – izvēlētajai tehnikai un materiāliem, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem un kompozīcijas izveides paņēmieniem ar skolotāja palīdzību pielāgo ideju. Atbilstoši noteiktai tēmai izstrādā savu ideju. Pēc parauga izstrādā plānu, lai radītu jaunrades darbu. Dalās savā pieredzē un veic jaunrades darba pašizvērtējumu atbilstoši skolotāja izstrādātajiem kritērijiem.	Konsultējoties ar skolotāju, izstrādā jaunrades darbu un atbilstoši tematam izvēlas tehniku un materiālus, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus. Saskata tematam atbilstošas aktualitātes sev tuvā apkārtnē un sabiedrībā. Ar skolotāja atbalstu izstrādā plānu, pēc kura tiek radīts jaunrades darbs. Eksperimentē un dalās savā pieredzē. Veic jaunrades darba tapšanas procesa pašizvērtējumu atbilstoši kritērijiem, kas izstrādāti kopā ar skolotāju.	Patstāvīgi izvēlas tehniku, materiālus, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, kompozīcijas paņēmienus un ar tiem atklāj sava jaunrades darba konceptu. Patstāvīgi izstrādā plānu, pēc kura tiek radīts jaunrades darbs. Patstāvīgi veido darbu. Prot pastāstīt par vēstījumu, kādu darbs ietver. Eksperimentē un raksturo savu pieredzi. Veic jaunrades darba tapšanas procesa izvērtējumu (rakstiski) un galarezultāta pašizvērtējumu atbilstoši paša izstrādātajiem kritērijiem.
Vizuālās mākslas veidi	Skolotāja ierosinātam mākslas veidam pielāgo savu ideju. Atpazīst dažus mākslas veidus. Rada savu jaunrades darbu iepriekš noteiktā mākslas veidā. Sasaista tehniku un materiālu izvēli ar atbilstošu mākslas veidu.	Izvēlētajam mākslas veidam pielāgo savu ideju. Atšķir un prot nosaukt dažādus mākslas veidus. Sasaista tehniku un materiālu izvēli ar atbilstošu mākslas veidu.	Prot piemeklēt atbilstošāko mākslas veidu sava jaunrades darba idejas atklāšanai. Zina un prot nosaukt vizuālās mākslas veidu piemērus no mākslas vēstures vai kultūras mantojuma un izmantot tos jaunrades darbā.
Mākslas virzieni un stili	Skolotājs iepazīstina skolēnus ar vizuālu materiālu par dažādiem stiliem un virzieniem mākslas vēsturē. Iepazīstas ar mākslas stilu un virzienu nosaukumiem un piemēriem.	Zina, ka ikkatram stilam vai virzienam ir raksturīgi kompozīcijas paņēmieni. Prot atrast informāciju par mākslas stiliem, virzieniem un galvenajām pazīmēm un lietot to.	Mākslas stilam vai virzienam atbilstoši izmanto tehnikas, materiālus, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un kompozīcijas izveides paņēmienus. Zina dažādus mākslas virzienus un stilus. Prot tos atpazīt kultūrvidē. Orientējas laikmetos un vēsturiskajos notikumos, kas ietekmējuši mākslas darbu tapšanu. Prot veidot kopijas vai apropriācijas pēc noteikta mākslas virziena vai stila parauga.

7. pielikums

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļu nosaukums
Mācību stundu sagatavošanai un demonstrējumiem	Metodiskie materiāli	Mākslas darbu attēlu kolekciju krāsu izdrukas (trīs veidos vienādas – gan A3, gan A5 formātos un digitālas), vismaz 300 gab. (no katra perioda 50), ielaminētas.
	IT un ierīces, kuras ir savietojamas ar IT	Projektors; datu kamera; skandas; audioieraksta sistēma; mikrofons; videokamera. Programmatūra – attēlu apstrādei, videoapstrādei u. tml.
Skolēniem darbam (individuālajam/pāru/grupu darbam, piemēram, laboratorijas darbiem)	Mācību materiāli	Dažādi zīmuļi (dažādas cietības, krāsu un grafiņa), ogles, krītiņi, pastēļi, mazie krāsu komplekti (akrils), zīmuļu asināmais, dzēšgumija, akrila (vai guaša) krāsu komplekts ar plašu krāsu spektru, paletes sagataves, dažādas vidēja lieluma otas, šķēres, līme, ūdens trauks.
	Kolekcijas	Attēlu kolekcijas (elektroniskās – sk. 1. punktu).
	Papīrs	A3 formāta papīrs/kartons, uz kura gleznot; akvareļu papīrs; skiču papīrs; kartons modeļiem – dažāda formāta, dažādu krāsu un biezuma.
	Papildmateriāli	Materiāli grafikas, gleznošanas un veidošanas darbiem, zīmēšanas galdi.
Skolēniem informācijas ieguvei	Drukātā izziņas literatūra	Vārdnīcas, mākslas vēstures grāmatas, attēlu albumi, izstāžu katalogi, mākslas periodika u. c.
	Elektroniskie izziņas avoti	Letonika.lv https://www.letonika.lv/ Nacionālā enciklopēdija https://enciklopedija.lv/ Muzeju kolekciju tīkls www.meandrs.lv/
	Iekārtas vienai darba vietai	Planšetes vai klēpjatori.
	Uzskates materiāli	Ģipša modeļi; drapērijas un priekšmeti kluso dabu uzstādījumiem; koka kluči un ģeometriskas formas telpiski elementi (var būt no papīra).

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļu nosaukums
Drošības aprīkojums	(Darba) piederumi	Individuālās aizsardzības līdzekļi: priekšauts, gumijas cimdi, bieza plēve galdu noklāšanai.
Piederumi, iekārtas, ierīces mācību vides nodrošināšanai		Pilnīgi aptumšojami logi; krīta tāfele vai tumša siena, kas krāsota ar speciālo krāsu (paraugs – LNB Virtakas klase), dažādu krāsu krīti; piekaru sistēmas izstādes darbu prezentēšanai, ierāmējumu komplekts (A3 formātam, katrai klasei savs).
Mācību darbnīca mākslas nodarbībām		Galdi (vai pārnēsājamas koka virsmas) dažādiem tehniskiem darbiem – ar cietu virsmu, papīra griezējs, lielas otas, rullīši krāsas klāšanai, saimnieciskā izlietne, ūdens trauki otu mazgāšanai, grafikas prese, divi prožektoru, gaismas galds animācijām, šķēres, knaibles, krāsu tilpumi (akrila – dzeltens, zils, sarkans, balts, melns), papīrs ruļļos, mērlentes, gari lineāli (arī metāla), molberti.

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē